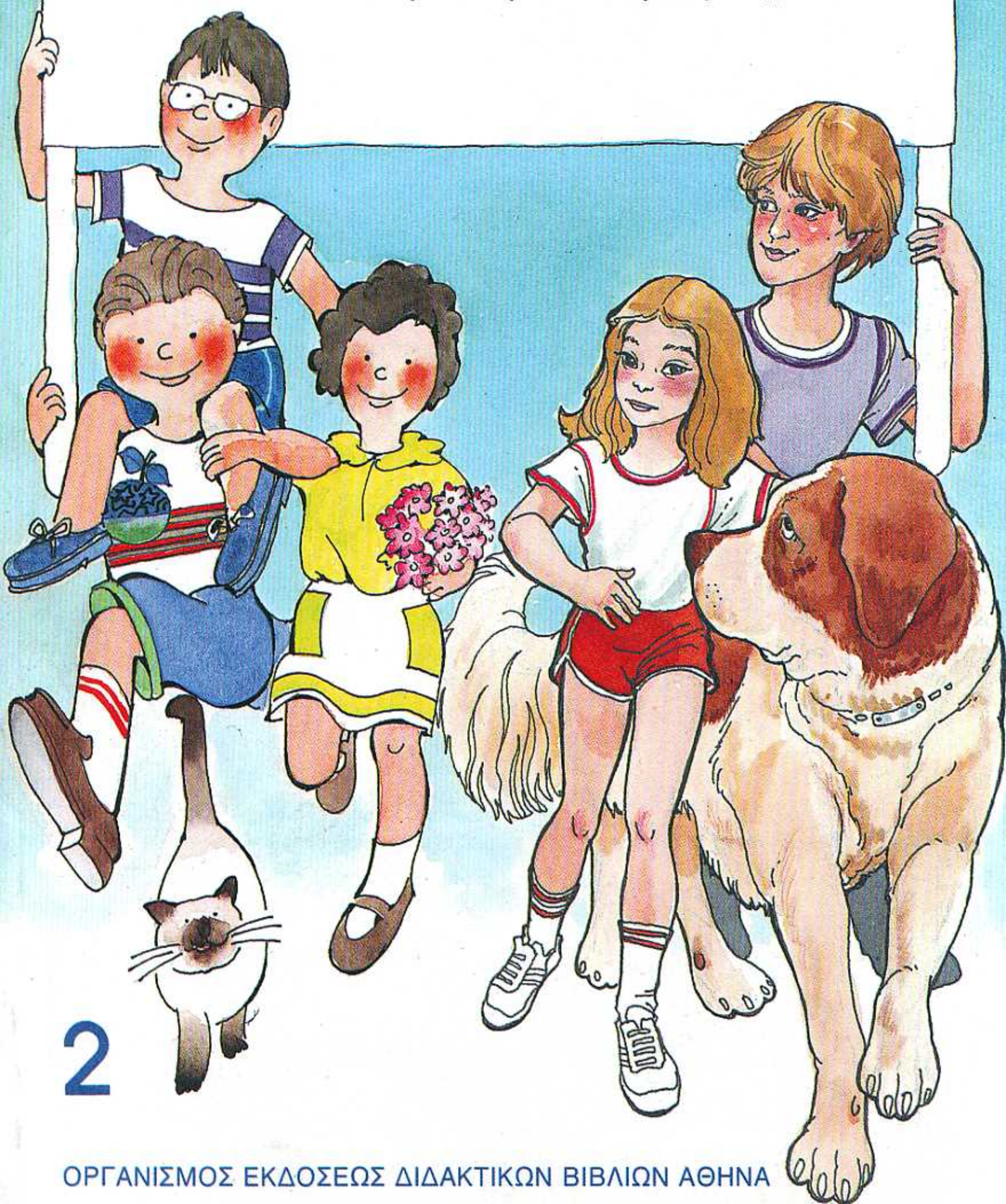

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

για την τετάρτη δημοτικού

2

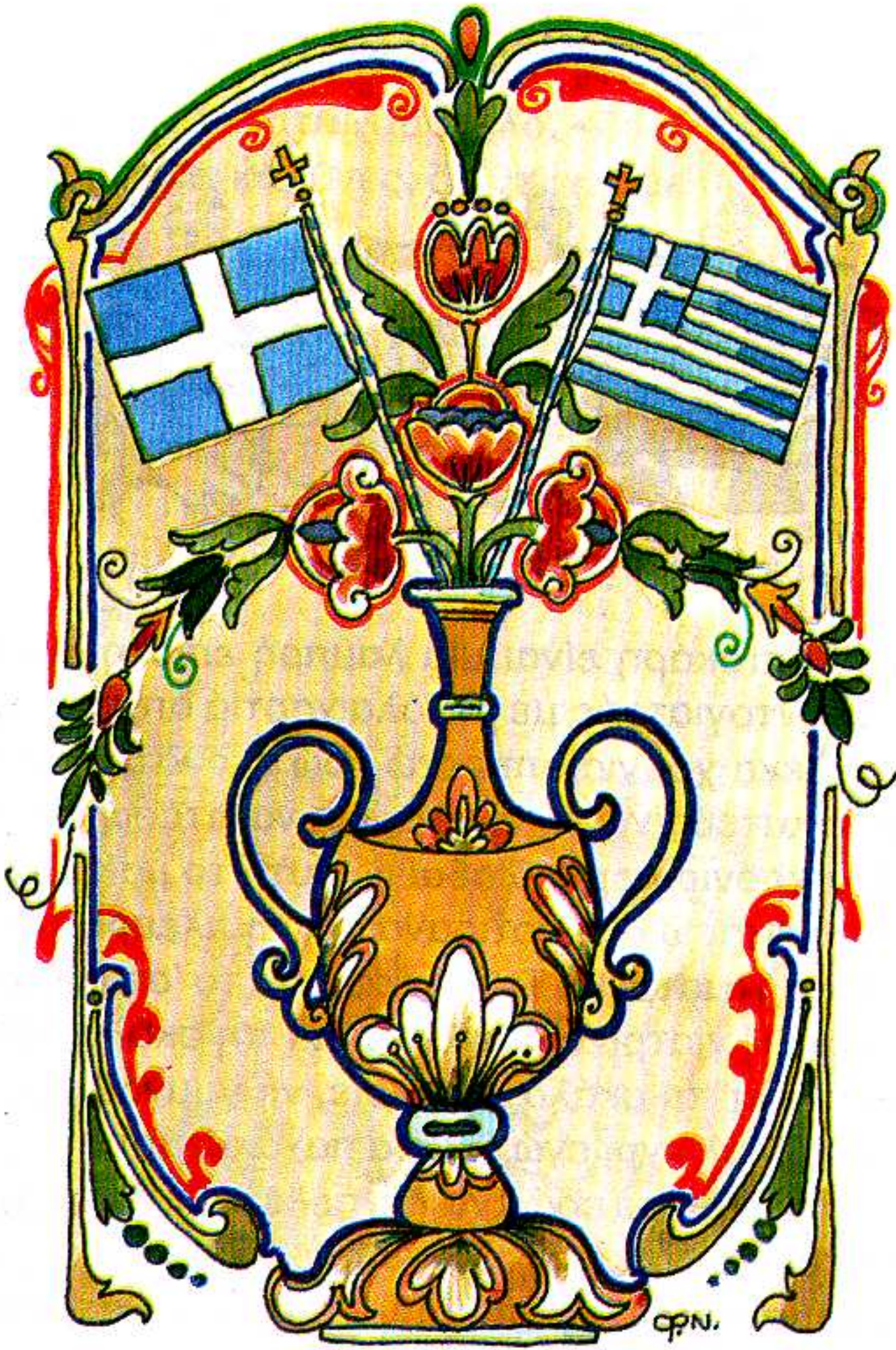
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑ

Με απόφαση της ελληνικής κυβερνήσεως τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Συντακτική ομάδα: Διονύσης Ακτύπης
Νικήτας Κουμέντος
Αντώνης Λαμπρινίδης
Διονύσης Μελάς
Γιώργος Περπιράκης
Χάρης Σακελλαρίου
Κώστας Χωρεάνθης

Εικονογράφηση: Αντώνης Καλαμάρας
Σπύρος Ορνεράκης

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

για την τέταρτη τάξη

2

Στο οδοντιατρείο

Η κυρία Δοντοκάρη είναι μια λαμπρή επιστήμονας. Μάλιστα! Είναι οδοντογιάτρως με μεγάλα χαρτιά απ' τα Παρίσια και τα Λονδίνα. Δέκα χρόνια υπηρετώ εδώ στο ιατρείο της. Δέκα χρόνια ανεβοκατεβαίνω τη σκάλα, για να φτάσω στο δεύτερο όροφο. Δέκα χρόνια περνοδιαβαίνω αυτό το μακρόστενο διάδρομο, για να φτάσω στη νοτιοανατολική πλευρά της οικοδομής, όπου είναι το ιατρείο. Τι της ήρθε και το 'στησε τόσο ψηλά και τόσο άκρη; Η γιατρίνα ανεβαίνει απ' τη σκάλα, το ίδιο λέει και σ' εμένα: «Απ' τη σκάλα, Πολύβιε, να γυμνάζεσαι κιόλας». Εκείνη είναι ψηλόλιγνη, εγώ έχω τα παχάκια μου.

Λοιπόν, δέκα χρόνια εδώ έχω δει πελάτες και πελάτες... Μερικοί έρχονται με πρησμένα μάγουλα, άλλοι με κατακόκκινα μάτια από τους πόνους, κάποιοι με πρόσωπα κιτρινοπράσινα από την αγωνία... Κάπου κάπου έρχονται κι αντρόγυνα — βόηθα με, να σε βοηθώ, που λέει κι ο λόγος. Δε μιλούν ή μιλούν με νοήματα και με κομμένα «μμμ!», «μμμου!» και καμιά φορά με μισές λέξεις. Αλλά η συνεννόηση μαζί τους είναι άριστη...

Α, να! έρχεται ο κύριος Ασπροδοντιάδης, πελάτης από τους πιο τακτικούς. Κοντόπαχος, με μια τεράστια κοιλιά. Πώς μπορεί και την πηγαινοφέρνει! Έρχεται να τροχίσει δυο χαλασμένα δόντια. «Χαίρετε, κύριε Ασπροδοντιάδη, πώς είστε; Καλά; Πονάνε τα δόντια; Όχι σήμερα. Προχτές πονούσανε. Πολύ, ε; Τι να γίνει; Υγεία να 'χουμε, όλα τ' άλλα περνάνε. Η οδοντογιάτρως; Μέσα είναι, σας περιμένει. Ω, όχι! μην κάνετε έτσι, ένα τροχισματάκι είναι, ελάτε... Θεέ μου, κιτρίνισε, θα πέσει. Κύριε Ασπροδοντιάδη, κουράγιο! Να σας φέρω λίγο νερό. Έτσι, προχωρήστε ορθός, μπροστά...»

Οχ! Άκου... Του μιλάει αυστηρά. Φαίνεται πως την εμποδίζει να τροχίσει. Να, σβιννν! ο τροχός. Υπέκυψε. Να τος, βγαίνει τώρα μ' ένα πλατύ πλατύ χαμόγελο. «Πολύ ωραία, έτσι; Κι όταν θα βάλουμε και τις κορόνες, δε θα 'χουμε πια κανένα πρόβλημα».

Ποπό! Το κουδούνι απ' το ιατρείο χτυπά πολύ άγρια. Η γιατρίνα μού λέει να σταματήσω να μιλώ. Μάλιστα, αμέσως! Ήθελα να πω κι άλλα, όμως κι αύριο μέρα του Θεού είναι. Αν έβαλα και λίγο αλατοπίπερο, τι πειράζει; Χωρίς αυτό πώς να νοστιμίσει η ζωή;

Έρχονται αμίλητοι οι πελάτες. Με ποιον να μιλήσω; Α, μου 'ρχεται να εκραγώ!

1. Συμπληρώνω τις παρακάτω φράσεις του κειμένου με τις σύνθετες λέξεις που λείπουν:

Δέκα χρόνια τη σκάλα.

Δέκα χρόνια αυτό το

..... διάδρομο, για να φτάσω στη

..... πλευρά της οικοδομής.

Κάπου κάπου έρχονται και

..... με μια τεράστια κοιλιά.

2. Χωρίζω τις σύνθετες λέξεις που έγραψα στην άσκηση 1 στα δυο τους μέρη, όπως στο παράδειγμα:

ανεβοκατεβαίνω ανεβαίνω + κατεβαίνω

..... +

..... +

..... +

..... +

..... +

3. Λέω προφορικά τις σύνθετες λέξεις που γίνονται από τα παρακάτω ζευγάρια των λέξεων, συζητώ με τους συμμαθητές μου για τη σημασία τους και συμπληρώνω μ' αυτές τις προτάσεις:

(αρνιά + κατσίκια, χιόνι + βροχή, χλωρό + πράσινο, τρέμουν + σβήνουν)

Η στάνη έχει φέτος αρκετά

Όλη τη νύχτα έπεφτε

Στον ουρανό τ' αστέρια.

Οι κότες τσιμπούν το χορτάρι.

4. Λέξεις για την καρτέλα:

*νοτιοανατολιμός, -ή, -ό - νότιος, -ια, -ιο, Νότος-
νοτιάς, οικοδομή-οικοδόμος, αεράτης*

5. Κάνω τη σύνθεση των λέξεων που συνδέονται με το +. Ύστερα σχηματίζω προτάσεις βάζοντας τις λέξεις σε μια σειρά, ώστε να βγαίνει νόημα:

(ο Μήτρος, γίδες + πρόβατα, ένα κοπάδι, έχει)

Ο Μήτρος έχει ένα κοπάδι γιδωρόβατα.

(πανηγύρι, πολλά, γυναίκες + παιδιά, ήταν, στο)

(δυνατό, άνεμο + βροχή, σήμερα, έχουμε)

(άνθρωποι, τις, οι, πόρτες τους, κλειδώνουν + μανταλώνουν)

(τα, φορές, πολλές, μάτια μας, ανοίγουμε + κλείνουμε)

6. Σκέφτομαι και γράφω:

Μια επίσκεψή μου στον οδοντογιατρό ή άλλο γιατρό.

7. Γράφω και μαθαίνω:

*Αν έβαλα και λίγο αγατωϊώερο, τι ωειράζει;
Χωρίς αυτό πώς να νοστιμίσει η ζωή;*

- 8*. Βρίσκω το αντίθετο και γράφω μια πρόταση με τη σύνθετη λέξη:

άσπρος *μαύρος* Ο σιύγος μου είναι ασπρόμαυρος.

ημέρα

ανάβω

ζερβά

ανεβάζω

Πόλεμος στο διάστημα

Ο συγγραφέας φαντάζεται τον εαυτό του ανάμεσα στους κατοίκους της Σελήνης, που βρίσκονταν σε πόλεμο με τους κατοίκους του Ήλιου. Ο πόλεμος έγινε γιατί οι Ηλιώτες εμπόδισαν τους Σεληνιώτες ν' αποικίσουν τον πλανήτη Εωσφόρο — την Αφροδίτη που λέμε σήμερα. Με τον τρόπο αυτό ο συγγραφέας σατιρίζει τους πολέμους που γίνονται στη γη.

Όταν ήρθε η ώρα της μάχης, οι αντίπαλοι στρατοί παρατάχτηκαν έτσι: Στα δεξιά ήταν οι Αλογόγυπες κι ο βασιλιάς Ενδυμίωνας με τους καλύτερους πολεμιστές γύρω του. Ανάμεσά τους ήμαστε κι εμείς. Στ' αριστερά ήταν οι Λαχανόφτεροι και στη μέση οι σύμμαχοι, καθένας στην παράταξή του. Το πεζικό ήταν περίπου εξήντα εκατομμύρια. Στη Σελήνη ζουν πολλές και μεγάλες αράχνες, που η καθεμιά τους είναι μεγαλύτερη κι απ' το πιο μεγάλο νησί των Κυκλάδων. Αυτές τις αράχνες πρόσταξε ο βασιλιάς να υφάνουν ένα πανί στο διάστημα, ανάμεσα στη Σελήνη και την Αφροδίτη, κι εκείνες το έφτιαξαν στη στιγμή. Πάνω σ' αυτό παρατάχτηκε το πεζικό με αρχηγό το Νυκτερίωνα.

Στο αριστερό τώρα της εχθρικής παράταξης ήταν τ' Αλογομέρμηγκα κι ανάμεσά τους ο βασιλιάς του Ήλιου Φαέθοντας. Τ' Αλογομέρμηγκα, να καταλάβεις, είναι θεριά μεγάλα με φτερά, που μοιάζουν σε όλα με τα δικά μας μυρμήγκια εκτός από το μέγεθος. Το μεγαλύτερό τους έφτανε και τα εξήντα μέτρα. Πολεμούσαν όχι μόνο αυτοί που τα καβαλίκευαν, αλλά και τα ίδια, κυρίως με τα κέρατά τους.

Στο δεξιό είχαν παραταχτεί τ' Αγεροκούνουπα και πίσω απ'

αυτά ήταν το ελαφρό πεζικό, οι Αγεροκάρδακες, δυνατοί πολεμιστές. Σφεντόνιζαν από μακριά τεράστια ραπάνια, κι όποιος τραυματιζόταν απ' αυτά ζούσε για λίγο μόνο κι ύστερα πέθαινε βγάζοντας από το τραύμα μια δυσοσμία. Έλεγαν πως άλειφαν τα βέλη τους με δηλητήριο από μολόχα.

Πίσω απ' αυτούς ξεχώριζαν οι Κοτσανοαμανίτες. Αυτοί ήταν πολεμιστές που μάχονταν στήθος με στήθος, και τους υπολογίσαμε ως χίλιους. Τους έλεγαν έτσι, γιατί κρατούσαν ασπίδες από γιγάντια μανιτάρια και για δώρατα είχαν κοτσάνια από σπαράγγια. Πλάι τους ήταν οι Σκυλοβάλανοι, που τους έστειλαν από το Σείριο να βοηθήσουν. Ήταν κι αυτοί πέντε χιλιάδες. Το πρόσωπό τους ήταν σκυλίσιο και πολεμούσαν πάνω σε φτερωτά βελανίδια.

Δόθηκε το σύνθημα της μάχης. Γκάρισαν οι γάιδαροι — για σαλπικτές εκεί χρησιμοποιούν γαϊδάρους — και οι αντίπαλες στρατιές όρμησαν η μια καταπάνω στην άλλη. Η αριστερή παράταξη των Ηλιωτών τράπηκε αμέσως σε φυγή, χωρίς να περιμένει να συγκρουστεί με τους Αλογόγυπες, κι εμείς τους πήραμε κυνήγι. Η δεξιά τους παράταξη όμως νικούσε τη δική μας την αριστερή. Τ' αγεροκούνουπα βγήκαν μπροστά και κυνήγησαν τους δικούς μας ως τους πεζούς. Εκεί όμως, με τη βοήθεια των πεζών, οι εχθροί αναγκάστηκαν να τραπούν σε φυγή, ιδιαίτερα όταν είδαν πως είχε νικηθεί η αριστερή τους παράταξη.

Έτσι, μ' αυτή τη νικηφόρα στροφή της μάχης, πολλοί από τους εχθρούς πιάστηκαν αιχμάλωτοι, πολλοί σκοτώθηκαν και τα σύννεφα έγιναν κατακόκκινα...

Λουκιανός

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις του κειμένου με τις σύνθετες λέξεις που λείπουν:

Οι στρατοί έτσι:
..... τους ήμαστε κι εμείς.

Αυτές τις αράχνες ο βασιλιάς.

Τ' Αλογομέρμηγκα, να , είναι θεριά μεγάλα...

Πίσω απ' αυτούς οι Κοτσανοαμανίτες.

2. Γράφω τις αντίθετες λέξεις που αρχίζουν από α- ή ξε-:

κουμπωμένος	<i>ξεμπωμένος</i>	<i>αμπωμένος</i>
χτενισμένη		
νοικιασμένο		
δυνατός		
γνωστή		
φουσκώνω		
σκονίζω		

3. Κάνω τις παρακάτω λέξεις σύνθετες με πρώτο συνθετικό ένα από τα: προ, παρά, υπό, συν, αντί, κατά. Ύστερα συζητούμε στην τάξη τη σημασία τους και κάνουμε με μερικές απ' αυτές προτάσεις προφορικά:

<i>ωαρα</i> φορτώνω	 ταξιδεύω	 λείπω
..... διευθυντής	 πρόεδρος	 τρέχω
..... δήμαρχος	 έξω	 πάνω
..... φτάνω	 μαθητής	 οδηγός
..... λαβαίνω	 στροφή	 φέρνω

4. Λέξεις για την καρτέλα:

*διευθυντής-διευδύντρια, ωαραιώνω, ωαραέψω, ξεφου-
σιώνω, ξεσιονίζω, ευατομμύριο*

5. Σχηματίζω σύνθετες λέξεις από τα ζευγάρια των λέξεων που είναι στις παρενθέσεις και συμπληρώνω μ' αυτές τις προτάσεις:

(αρχι + χρόνος)	Αρχιμηνιά κι <i>αρχιχροιά</i>
(δυσ + τύχη)	Είχε πέσει
(ευ + τύχη)	Τα παιδιά φέρνουν
(τηλε + γράφω)	Έλαβα ένα
(τηλε + ορώ [= βλέπω])	Παρακολουθώ

6. Συμπληρώνω τις προτάσεις με μία λέξη, όπως στα παραδείγματα:

Ο κήπος είναι απότιστος.	(= δεν ποτίστηκε)
Απόψε έμεινα	(= χωρίς ύπνο)
Είναι	(= δεν έχει μυαλό)
Το ποτήρι ξεχείλισε.	(= το νερό ξεπέρασε τα χείλη)
Το δέντρο	(= βγήκε με τη ρίζα)
Έμεινε	(= χωρίς σκεπάσματα)

7. Γράφω και μαθαίνω:

*Στο αριστερό της εγδριυής ιαράταξης ήταν τ' Αγο-
γομέρμηγμα κι ανάμεσά τους ο βασιλιάς του Ήμιον.*

.....

.....

.....

- 8*. Συμπληρώνω τις παροιμίες με τις λέξεις ξεφυτρώνεις, ξεκόβει, αγράμματος, απελέκητο, ξεγράφει, ακάλεστος:

Άνθρωπος, ξύλο

Το πρόβατο που απ' το μαντρί το τρώει ο λύκος.

Ό,τι γράφει (η μοίρα) δεν

Όπου δε σε σπέρνουν μην στο γάμο τι γυρεύεις;

Παιχνίδια στη γειτονιά

Το ποδοβολητό και οι σκληριές φτάσαν στο κατακόρυφο μεσημεριάτικα, την ώρα που ο κόσμος θέλει να ησυχάσει μετά το φαγητό.

Μια γυναίκα έβαλε τη φωνή απ' το κατώφλι της καγκελό-πορτας:

- Ε! δεν πάτε να παίξετε παρακάτω; Παλιόπαιδα!
- Αλτ! πρόσταξε ο αρχηγός.

Σταματήσανε αμέσως, έτσι καθώς βρίσκονταν μέσα στο σύννεφο της σκόνης, τα δυο που τρέχανε μπροστά κι αυτά που σέρναν την αντλία και τ' άλλα που συνόδευαν με κραυγές κι αλαλητό. Ο άνεμος παράσερνε τη σκόνη μαζί με ανακατωμένα κουρελόχαρτα.

Ο αρχηγός έσπρωξε λίγο προς τα πίσω τη χρυσαφιά τενεκε-δένια περικεφαλαία κι ακούμπησε τις γροθιές του στο γοφό.

— Για να σου πω, της λέει. Ο δρόμος είναι δημόσιος, κανένας δεν ορίζει.

— Πάρε τα μούτρα σου και τράβα...

— Εμπρός, μαρς! πρόσταξε ο αρχηγός.

Ένας από τους μπροστινούς άρχισε να φυσάει στην τρομπέτα και ξεκίνησαν πάλι με τρεχάματα και βουητό. Μπροστά τους ένα κίτρινο γατί πάσχιζε να ξεφύγει με τσαλίμια, μα σαν είδε το παρακακό, σκαρφάλωσε στον τοίχο και νιαούριζε από ψηλά.

— Αλτ!.. Αντρέα, είπε αυτός με τη χρυσαφιά περικεφαλαία, τρέχα ίσαμε τη γωνιά και κοίταξε μην έρχεται κανένας.

Το ψηλό εκείνο σπίτι με τα ευρωπαϊκά κεραμίδια ήταν το τελευταίο μετά το σπίτι του γιατρού στο ερημικό τούτο μέρος, τα Πάνω Περβόλια.

Εκτός απ' τις μουριές, κάτι χοντροί αθάνατοι στολίζανε το ίσιωμα, σχεδιασμένοι γκριζοπράσινοι πάνω στον ουρανό, άλλοι ολόρθοι, σπαθωτοί, άλλοι σακατεμένοι. Εκεί δίπλα παρατήσαν τα παιδιά το καροτσάκι με τη μικρή αντλία και στήσανε κουβέ-ντα περιμένοντας, λαχανιασμένα ακόμα. Ο ιδρώτας λάσπωνε τη σκόνη πάνω στα πρόσωπά τους, οι περικεφαλαίες αστρά-φτανε στον ήλιο.

Μερικοί βγάλανε τις περικεφαλαίες ν' ανασάνουν. Εκτός από του αρχηγού, των άλλωνών είναι από κοινό γκαζοτενεκέ, φτιαγμένες όμως τεχνικά, έτσι που να 'ρχεται στη μέση, κατα-κούτελα, το άστρο της μάρκας του πετρόλαδου.

— Κάνει νόημα πως είναι όλα ήσυχα.

Από την άλλη άκρη χειρονομούσε ο Αντρέας. Ο αρχηγός τον φώναξε να γυρίσει πίσω. Τον κοίταξε με κάποιο καμάρι — πάντα έτσι τον κοίταζε — καθώς ροβόλαγε προς τα δω, ανάλα-φρος κι αερικός.

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τι σύνθετες λέξεις που βρίσκω στο κείμενο:

Το και οι σκληριές φτάσαν στο...
Μια γυναίκα έβαλε τις φωνές απ' το κατώφλι της
..... Ο άνεμος
τη σκόνη μαζί με ανακατωμένα
Άλλοι , σπαθωτοί, άλλοι σακατεμένοι.
Οι περικεφαλαίες των αλλωνών είναι από
Από την άλλη άκρη ο Αντρέας.

2. Σχηματίζω σύνθετες λέξεις, όπως στα παραδείγματα:

νησί έρημο

ερημονήσι

χώμα κόκκινο

.....

σπίτι φτωχό

.....

σαλάτα από ταραμά

ταραμοσαλάτα

σακούλα από χαρτί

.....

σκεπή από ξύλο

.....

φωλιά του χελιδονιού

χελιδονοφωλιά

φίλος των ζώων

.....

πουλί της θάλασσας

.....

πληρώνω ακριβά

αιριβοπληρώνω

περνώ καλά

.....

τραγουδώ σιγά

.....

3. Συζητούμε στην τάξη τη σημασία των παρακάτω σύνθετων λέξεων:

αμμόλουτρα

κρασοβάρελο

παγόβουνο

μισοντυμένος

ολομόναχο

αγριοπερίστερο

ολόλαμπρο

αγριοκάτσικο

4. Σχηματίζω σύνθετες λέξεις, όπως στα παραδείγματα. Ύστερα συζητώ τις διαφορές (όπου υπάρχουν) στη σημασία τους:

κίτρινος - μαύρος *κιτρινόμαυρος*

μαύρος - κίτρινος *μαυροκίτρινος*

στενό - μακρύ

μακρύ - στενό

κυνήγι - σκυλί

σκυλί - καβγάς

πέτρα - ψάρια

ψάρια - τόπος

5. Σκέφτομαι και γράφω:

Τα παιχνίδια μας στο δρόμο

6. Γράφω και μαθαίνω:

*Μερικοί βγάσανε τις ιερμεφαλαίες ν'ανασάνουν.
Ειπός από τον αργηγό, των αγρών είναι από
μυινό γμαφοτενευέ.*

7. Λέξεις για την καρτέλα:

σαιούλα, φωλιά, ματσίδα-αγριομάτσι, γουτρό

- 8*. Σχηματίζω τρεις προτάσεις, χρησιμοποιώντας σε καθεμιά και από μια σύνθετη λέξη της άσκησης 4:

Νανούρισμα

Γλυκοφιλώ, παιδάκι μου, τα μάτια σου τ' αγγελικά
με το φιλί το πατρικό, που 'ναι γλυκό σαν μέλι,
να γαληνέψει ο ύπνος σου και μέσα σ' όνειρα γλυκά,
δίκια να σου φανεί η ζωή κι οι άνθρωποι σαν αγγέλοι.

Νάνι, παιδάκι μου, θα 'ρθουν χιλιόχρωμες – κοιμήσου –
πεταλουδίτσες τα όνειρα στην άθνη ψυχή σου.
Κοιμήσου κι αγρυπνούν πολλοί για σε, παιδί μου, τώρα,
να κάμουν κήπο το χωριό κι ανθόκηπο τη χώρα.

Φώτης Αγγουλές

1. Διαβάζω το ποίημα και συμπληρώνω τους στίχους με τις λέξεις που λείπουν:

Γλυκοφιλώ, μου, τα μάτια σου τ' αγγελικά,
Νάνι, θα 'ρθουν χιλιόχρωμες - κοιμήσου -
..... τα όνειρα στην άθνη ψυχή σου.

2. Γράφω τα υποκοριστικά και τα μεγεθυντικά, όπως στα παραδείγματα:

ματάμια

μάτια

ματάρες

νύχια

χείλια

βαρεζάκι

βαρέλι

βαρέζα

γυαλί

κεφάλι

3. Με τις καταλήξεις -ούλης και -ούτσικος γράφω τα υποκοριστικά των παρακάτω επιθέτων:

μικρός

μικρούλης

μικρούτσικος

άσχημος

πονηρός

όμορφος

αδύνατος

4. Λέξεις για την καρτέλα:

αμυγδαλιά, αγγάδι-αγγαδιά, ντομάτα, ντροπαλός,
-ή,-ό, γιαούρτη-γιαούρτι

5. Σχηματίζω όσες καινούριες λέξεις μπορώ, προσθέτοντας στα θέματα που δίνονται, όποιες από τις παρακάτω κατάληξεις ταιριάζουν. Ύστερα συζητούμε στην τάξη την έννοια που παίρνουν οι καινούριες λέξεις:

(-ίτσα, -αρος, -άρα, -ούλης, -ούλα, -άκος, -άκι)

ποντικ- *ωντιμάμι, ωντιμούλης, ωντίμαρος*

καρπουζ-

αμυγδαλ-

αχλαδ-

γιαουρτ-

ψευτ-

δροσ-

εργοστασι-

πυρετ-

ντροπαλ-

μπαρμπ-

6. Γράφω και μαθαίνω τους δυο πρώτους στίχους της δεύτερης στροφής:

.....
.....

- 7*. Γράφω υποκοριστικά και μεγεθυντικά των ουσιαστικών με όποια κατάληξη ταιριάζει:

γυναίκα

άντρας

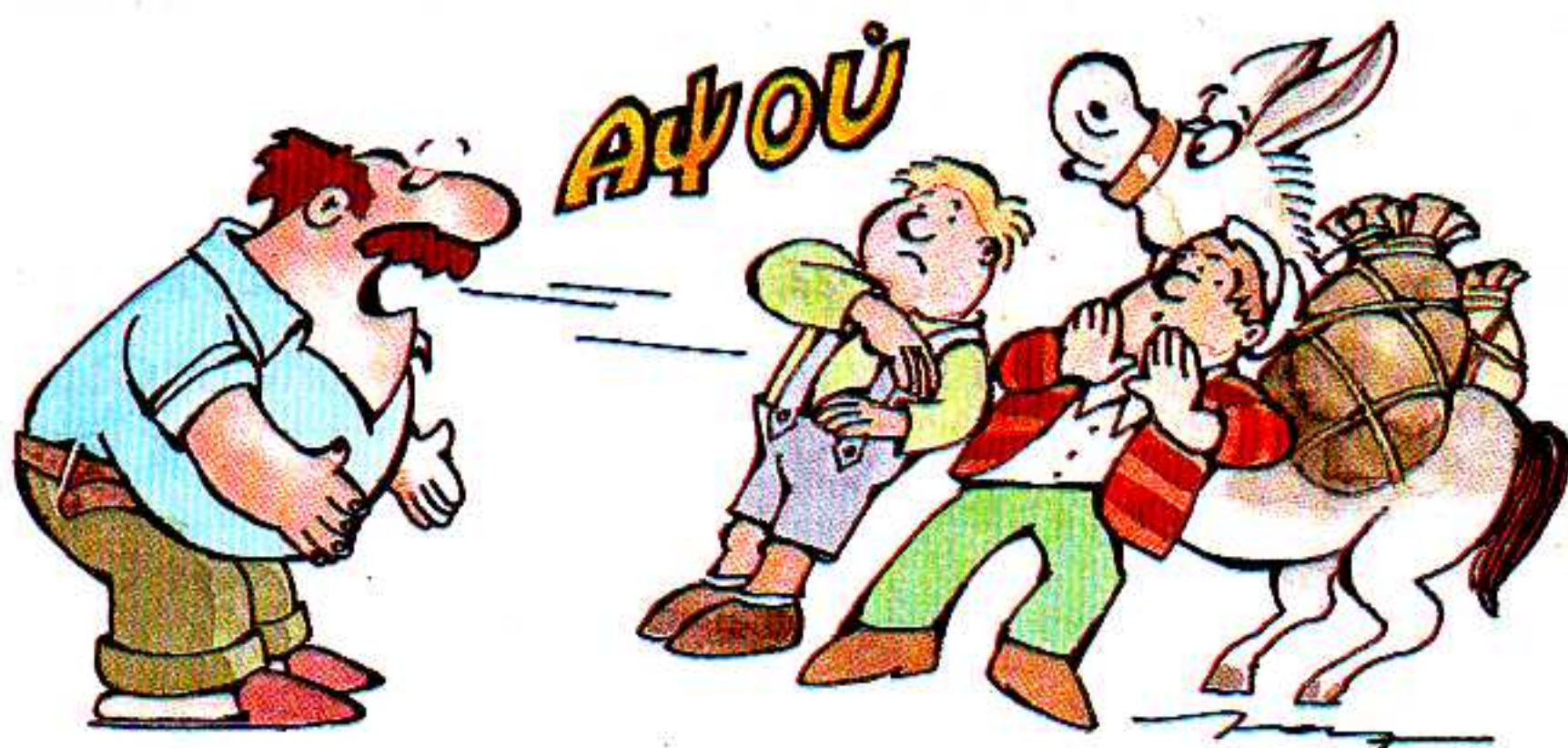
στόμα

γλώσσα

κομμάτι

ντομάτα

Ο μεθυσμένος μυλωνάς

Για το μυλωνά του μύλου αυτού λένε πως ποτέ δεν είναι ξεμέθυστος. Μπαρμπακούκης είναι τ' όνομά του.

— Μπαρμπακούκη, του είπε ο Κωστάκης, ήρθαμε να μας αλέσεις ένα φόρτωμα στάρι.

— Τόθτττ... αλέθ..., έκαμε ο μυλωνάς.

Ήθελε να πει μ' αυτό: «Ξεφορτώστε να τ' αλέσουμε».

Πάλι πιωμένος είναι!

Τα παιδιά έλυσαν το φόρτωμα και κατέβασαν τα δυο σακιά. Ο Πάνος ρώτησε το μυλωνά:

— Τι ώρα θα είναι αλεσμένο, για να ξέρουμε;

Ο μυλωνάς δεν απάντησε. Έχει πει όσο χρειάζεται, για να μην ακούει πολλά πράγματα. Μπορεί να τ' άκουσε, μα έλα που η γλώσσα του είναι μπερδεμένη!

Κάπου κάπου φτερνιζόταν κι ύστερα έλεγε ο ίδιος στον εαυτό του: «Ίες», δηλαδή «με τις υγείες».

Έπειτα όμως θυμήθηκε την ερώτηση, που του είχαν κάμει, κι απάντησε:

— Α... θα... τη..., δηλαδή: «Θα τ' αλέσουμε, άμα θ' αλεστεί».

Καλά που ήρθε η γυναίκα του μυλωνά και πήρε τα σακιά. Ήταν πολύ προκομμένη. Αυτή βαστούσε το μύλο. Μα έχει τέτοια ντροπή για το κακό του αντρός της, που σκύβει το κεφάλι εμπρός στους ξένους.

Έριξε μια ματιά στο μεθυσμένο και μια στα παιδιά, σαν να τους έλεγε: «Κοίταξε πώς καταντά ο άνθρωπος με το κρασί!» Και τράβηξε μέσα στη δουλειά της.

Ο Μπαρμπακούκης προσπαθούσε να φορέσει το γελέκο του και δεν μπορούσε. Το φορούσε ανάποδα. Προσπαθούσε να πει κι ένα τραγούδι και δεν μπορούσε. Το ξεχνούσε και φτερνιζόταν.

Ωστόσο και το ρούχο ήθελε να φορέσει και το τραγούδι να το τελειώσει. Ξανάρχιζε:

Τούτη η γης που την πατούμε,
όλοι μέσα θε να μπούμε.

Πέντε φορές φτερνίστηκε, μα προχωρούσε. Ποτέ δε χάνει το θάρρος του. Αφού κοίταξε τα σακιά, τις μυλόπετρες και τις κρησάρες, γύρισε και είπε σ' αυτά τα πράγματα:

— Αν ξαναπιώ δράμι, να με πείτε όλοι σας μεθυσμένο.

Όχι ένα, μα τετρακόσια δράμια θα πει!.. Το απόγεμα, όταν πάει στο χάνι.

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

1. Γράφω δίπλα σε κάθε ρήμα το ουσιαστικό του κειμένου που ανήκει στην ίδια οικογένεια λέξεων:

ονομάζω	<i>όνομα</i>	ντρέπομαι	
φορτώνω		δουλεύω	
(ε)ρωτώ		τραγουδώ	

2. Γράφω δίπλα σε κάθε ουσιαστικό το ρήμα του κειμένου που ανήκει στην ίδια οικογένεια:

<i>απαντώ</i>	απάντηση		προσπάθεια
.....	φτέρνισμα		φόρεμα
.....	άλεσμα		τράβηγμα

3. Γράφω το ουσιαστικό που φανερώνει την ενέργεια που γίνεται όταν:

θεραπεύω	<i>θεραπεία</i>	λατρεύω	
ληστεύω		κολακεύω	
συνοδεύω		προφητεύω	
κηδεύω		νοθεύω	

4. Συζητούμε στην τάξη για τις σημασίες που παίρνει το ρήμα βαστώ στις παρακάτω φράσεις και φτιάχνουμε παρόμοιες προφορικά:

Η γυναίκα του μυλωνά βαστούσε το μύλο.

Οι κολόνες βαστούν τη σκεπή.

Βάστα με, να σε βαστώ, ν' ανεβούμε το βουνό.

Πώς να σου πω το μυστικό, που δε βαστάς τίποτε!

Είσαι ανυπόφορος. Δε σε βαστώ πια.

Το καϊκι βαστά καλά στη φουρτούνα.

Κανείς δεν ξέρει πούθε βαστά η σκούφια του.

Ο παππούς βαστιέται καλά ακόμη.

5. Σκέφτομαι και γράφω το περιστατικό με το μεθυσμένο μυλωνά σε λίγες γραμμές.

6. Γράφω και μαθαίνω:

*Τα παιδιά έμσαν το φόρτωμα και ματέβασαν τα
δυο σαμιά.*

.....

.....

7. Λέξεις για την καρτέλα:

σιτάρι-στάρι, τετραυόσιοι,-ιες,-ια

8*. Ξαναγράφω τις φράσεις βάζοντας στη θέση του υπογραμμισμένου ρήματος ένα ουσιαστικό της ίδιας οικογένειας και κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές:

Οι μαθητές μελετούν σκληρά.

Η μελέτη των μαθητών είναι συζητή.

Τα πουλιά πετούν γρήγορα.

.....

Τα παιδιά άρχισαν να ξεφαντώνουν.

.....

Τα παιδιά αρχίζουν να γράφουν και να διαβάζουν.

.....

Οι εργάτες ξεκινούν για να δουλέψουν.

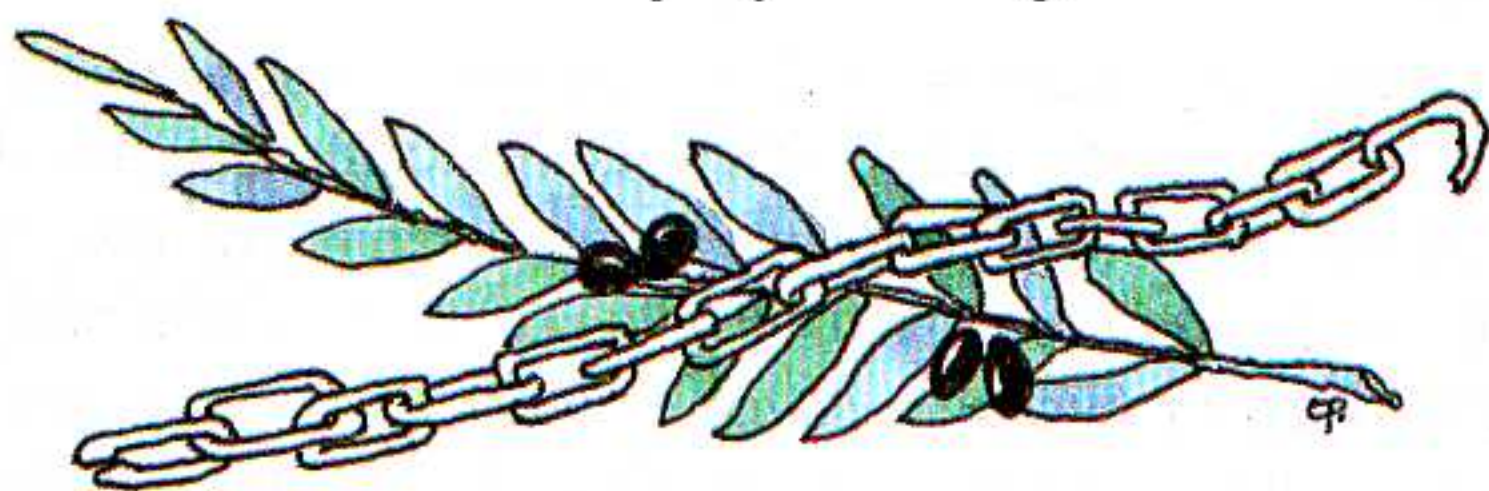
.....

Ο στρατός γυμνάζεται συστηματικά.

.....

Ο Δρίμακος

Η νύχτα είχε προχωρήσει κι οι άλλοι δούλοι κοιμόνταν βαριά μέσα στην καλύβα... Ο Δρίμακος ήταν ξαπλωμένος πάνω σ' ένα τρύπιο αχυρένιο στρώμα. Αν και ήταν ζεμένος όλη μέρα στο λιοτρίβι και τα μέλη του τα βάραινε η κούραση, δεν μπορούσε να κλείσει μάτι.

Στο νου του έρχονταν τα περασμένα του χρόνια. Καμιά μέρα της ζωής του δε θυμόταν λεύτερη και ειρηνική. Παιδί, έζησε τους πολέμους με τη Σπάρτη. Όταν η πατρίδα του η Μεσσηνία νικήθηκε από τους Σπαρτιάτες, το χνούδι μόλις χάραζε στο πάνω του χείλος. Μόνο κάποια εικόνα θολή, σαν σε όνειρο, είχε μείνει βαθιά μες στην ψυχή του. Βλέπει τον εαυτό του μικρό παιδί να παίζει ξέγνοιαστο και χαρούμενο στον ανθισμένο κήπο του σπιτιού τους.

Οι Σπαρτιάτες όλους τους άντρες από τη Μεσσηνία τους είχαν πάρει για σκλάβους. Στην αρχή δούλεψε σ' έναν πλούσιο γαιοκτήμονα. Όταν όμως έγινε η επανάσταση των ειλωτών, με το μεγάλο σεισμό που συγκλόνισε τη Σπάρτη, το αφεντικό του τον πούλησε.

Στο παζάρι της Δήλου τον αγόρασε ένας Χιώτης ελαιοκτηματίας. Τον προτίμησε ανάμεσα σε άλλους για το στιβαρό του κορμί και τη δύναμή του. Τον έβαλε να γυρίζει το λιοτρίβι...

Απέναντι από το λιοτρίβι, σε αρκετή απόσταση, όρθωνε την κορυφή του το Πελιναίο, το ψηλότερο βουνό του νησιού. Ο Δρίμακος, κάθε φορά που περνούσε μπρος από την ανοιχτή πόρτα, γυρίζοντας το λιοτρίβι, έβλεπε το βουνό και μια λαχτάρα λάχτιζε* τα στήθη του. Άλλοτε το 'βλεπε ν' αστράφτει στο φως, άλλοτε να σκεπάζεται με σύννεφα και βροχή και το καταχείμωνο ν' ασπρίζει από το χιόνι.

λάχτιζε=κλωτσούσε

— Αχ! λευτεριά!.. έβγαινε ο στεναγμός απ' τα κατάβαθά του. Λευτεριά!..

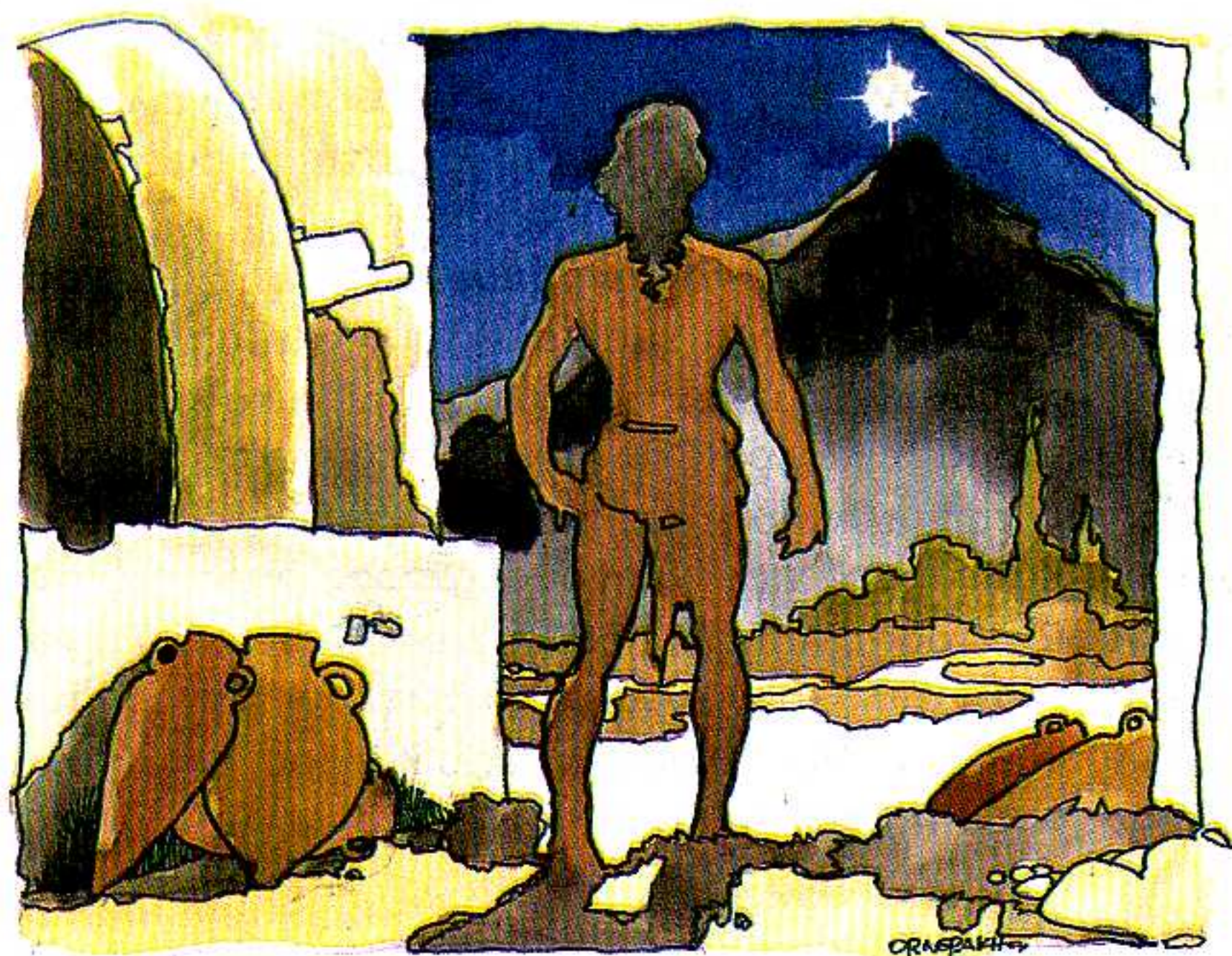
· Και τώρα, ξαπλωμένος στο αχυρένιο στρώμα, αναστέναζε βαθιά. Ως πότε θα κρατήσει αυτή η ζωή; Σαράντα χρόνια πέρασαν. Τα άλλα που του μένουν να ζήσει γιατί να μην τα ζήσει λεύτερα; Θα γίνει επαναστάτης. Τι άλλο; Δεν έμαθε πως η λευτεριά αποχτιέται μόνο με αγώνα;

Ανασηκώθηκε. Στο νου του ήρθε πάλι εκείνη η εικόνα, που την έβλεπε όταν, μικρό παιδί, έπαιζε ξέγνοιαστο στον ανθισμένο κήπο του σπιτιού τους. Έναν ανθισμένο κήπο ονειρεύεται για τη ζωή τη δική του και των άλλων δούλων.

«Θα μπω μπροστά», συλλογίστηκε. «Οι άλλοι θα μ' ακολουθήσουν. Δεν είναι εύκολο, όμως η λευτεριά είναι πολύ όμορφο πράγμα...»

Προχώρησε ως την πόρτα του λιοτριβιού. Ο μαύρος όγκος του βουνού υψωνόταν στην ανατολή. Κι ένα άστρο, που μόλις είχε προβάλει, τρεμούλιασε για λίγο στην κορυφή του.

Ο Δρίμακος δε δίστασε. Με βήμα γρήγορο και σταθερό απομακρύνθηκε απ' το λιοτρίβι. Πέρασε μέσ' από τα βρεγμένα χωράφια και σε λίγο το αγεράκι του βουνού τού δρόσισε το μέτωπο, καθώς άρχισε ν' ανηφορίζει...

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις του κειμένου με τα ρήματα που λείπουν:

Τα μέλη του τα η κούραση.
 Στο παζάρι της Δήλου τον ένας Χιώτης.
 Τον έβαλε να το λιοτρίβι.
 Απέναντι την κορυφή το Πελιναίο.
 Το καταχείμωνο ν' από το χιόνι.
 Έναν ανθισμένο κήπο τη ζωή τη δική του.
 Κι ένα άστρο για λίγο στην κορυφή του.

2. Γράφω τα ρήματα που παράγονται από τα ονόματα:

Ονόματα	Καταλήξεις ρημάτων	Παράγωγα ρήματα
όπλο	-ίζω	<i>οπάζω</i>
φλόγα		
κρύο	-ώνω	
ατσάλι		
σημάδι	-εύω	
ζωντανός		
μικρός	-αίνω	
κοντός		
πηγή	-άζω	
βράδυ	-ιάζω	

3. Σχηματίζω προφορικά τις οικογένειες των λέξεων και τις γράφω, όπως στο παράδειγμα:

ζύγι	<i>ζυγίζω</i>	<i>ζύγισμα</i>
ψώνια		
πέτρα	<i>ωετρώνω</i>	<i>ωέτρωμα</i>
χαμηλός		
γυαλί	<i>γυαλίζω</i>	<i>γυαλάδα</i>
κόκκινος		

4. Μπορώ να το γράψω και αλλιώς:

Ο ήλιος μάς κάνει πιο μαύρους.

Ο ήλιος μας μαυρίζει.

Η άσκηση μας κάνει δυνατούς.

Το πολύ φαγητό μας κάνει

χοντρούς.

Εδώ ο δρόμος είναι στενός.

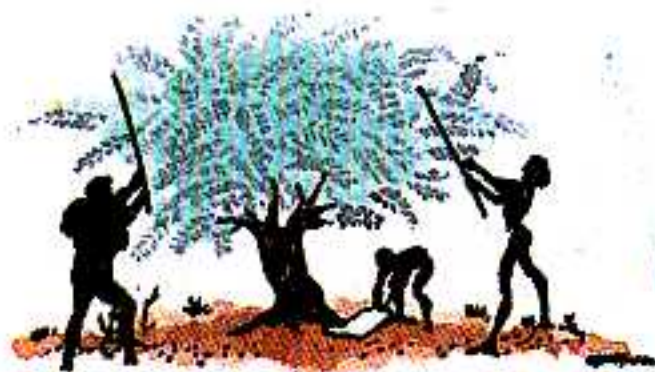
5. Σκέφτομαι και γράφω ποια μπορεί να ήταν η συνέχεια αυτής της ιστορίας.

6. Γράφω και μαθαίνω:

Έναν ανδισμένο κήπο ονειρεύεται για τη ζωή τη δική του και των άλλων δούλων.

7. Λέξεις για την καρτέλα:

βυγίζω, γωνίζω-γώνια, ωπυγή, σημάδι

8*. Συμπληρώνω τις προτάσεις με ρήματα που γίνονται από τις λέξεις ζεστός, ανήφορος, κοντά, θρίαμβος, συχνά, όμορφος:

Οι κυνηγοί στην πλαγιά του βουνού.

Στο τέλος η αλήθεια

..... να τελειώσει το μάθημα.

Η Γεωργία στο γυμναστήριο τα απογεύματα.

Η γιαγιά τα χέρια της στη σόμπα.

Τα χρώματα τις εικόνες.

Ευλογημένη γη

Ένας ναυτικός, ύστερα από πολλές ταλαιπωρίες στη θάλασσα, βγαίνει στη στεριά, παντρεύεται και δουλεύει με τη γυναίκα του στα χωράφια. Αυτά έγιναν σε παλιότερη εποχή.

Τρία χρόνια έκαμα με το Μαριώ απάνω στο Τραπί, χωριό του πεθερού μου· τρία χρόνια ζωή αληθινή. Έμαθα την αξίνα και δούλευα μαζί της το περιβόλι, το αμπέλι, το χωράφι. Πώς περνούσε ο καιρός δεν το κατάλαβα. Δουλειά κι αγάπη. Τώρα σκάφταμε, τώρα τρέχαμε κάτω από τις κιτριές, σαν έπιανε η μπόρα. Έμαθα να σκαλίζω τις κιτριές, να κλαδεύω τ' αμπέλι, να οργώνω το χωράφι.

Είχα πενήντα τάλαρα το χρόνο από το κίτρο, είκοσι από το κρασί, από το σιτάρι σαράντα· χωριστά ο σπόρος και η φάκνα* του σπιτιού. Πρώτη φορά είδα ζωντανή στα χέρια μου την πληρωμή.

Το άλαλο χώμα έκανε χίλιους τρόπους, χρώματα, σχήματα, μυρωδιές, καρπούς και άνθη, για να λαλήσει, «ευχαριστώ» να μου πει που το δούλευα.

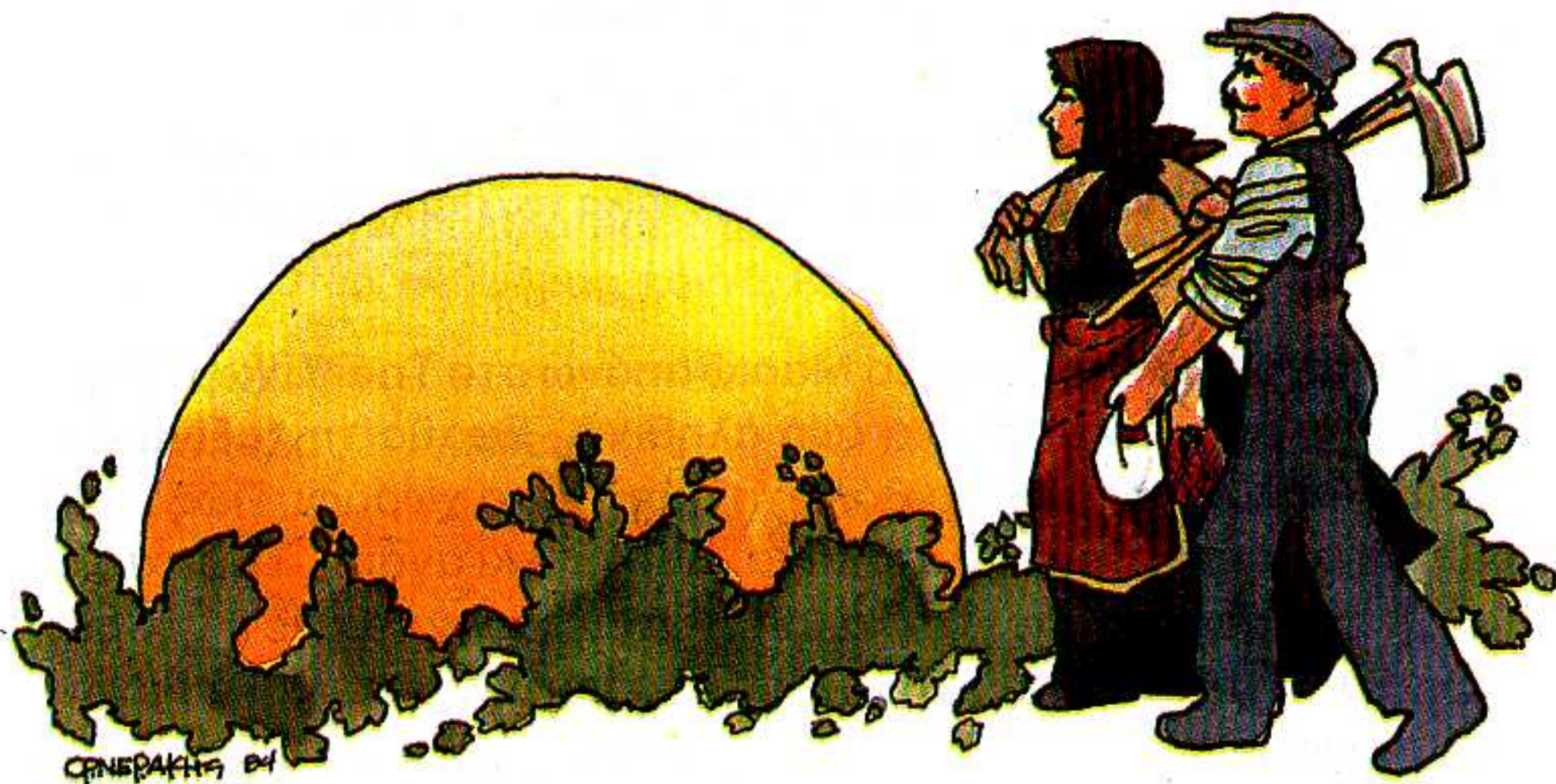
Άνοιγα το όργωμα και το όργωμα έμενε στη θέση του· δεχότανε το σπόρο, τον έκρυβε από τα πετεινά, τον ζέσταινε και τον νότιζε, ώσπου τον έδειχνε πάλι στα μάτια μου ολόδροσο, χλωροπράσινο, χρυσαφένιο, σαν να μου έλεγε: «Κοίτα πώς τον ανάστησα!» Αλάφρωνα το κλήμα από το βάρος του και το κλήμα, δακρύζοντας, τινάζóταν χαρούμενο, τα μάτια του άνοιγαν σαν πεταλούδα και άξαφνα πρόβαινε σταφυλοφορτωμένο. Καθάριζα την κιτριά κι εκείνη βεργολυγερή, πανώρια, ψήλωνε φουντωτή, μου χάριζε ίσκιο στα μεσημβρινά κάματα* και ύπνο αρωματισμένο τις νύχτες· το είναι μου όλο το δρόσιζε με το χρυσόξανθο καρπό της.

Α! Ο Θεός ευλόγησε τη γη και της έδωσε αίσθημα.

Ανδρέας Καρκαβίτσας

φάκνα= το μέρος της σοδειάς που καταναλώνει η οικογένεια

κάματα= πολύ μεγάλες ζέστες

Το χέρι του Κλοτέρ

Μια μέρα ο Κλοτέρ, ενώ έπαιζε στο σπίτι του, πάτησε το μικρό κόκκινο καμιόνι του, έπεσε κι έσπασε το χέρι του. Αυτό μας λύπησε πολύ, γιατί ο Κλοτέρ είναι φίλος κι επίσης γιατί το μικρό κόκκινο καμιόνι του το ήξερα. Ήτανε απίθανο.

Χαρήκαμε πολύ, όταν τον ξαναείδαμε στην τάξη σήμερα. Είχε τυλιγμένο το χέρι μέσα σ' ένα είδος πετσέτας, που ήτανε περασμένη στο λαιμό του. Επειδή το μάθημα είχε αρχίσει πριν από μισή ώρα περίπου, ο Κλοτέρ πήγε να ζητήσει συγγνώμη από τη δασκάλα, αλλά αυτή, αντί να τον μαλώσει, είπε:

— Είμαι πολύ χαρούμενη που σε ξαναβλέπω, Κλοτέρ. Πρέπει να έχεις πολύ κουράγιο, για να έρθεις στο μάθημα με το ένα σου χέρι στο γύψο.

Ο Κλοτέρ γούρλωσε τα μάτια. Δεν έχει συνηθίσει να του μιλάει έτσι η δασκάλα και μάλιστα όταν φτάνει καθυστερημένος. Ο Κλοτέρ έμεινε εκεί με ανοιχτό το στόμα και η δασκάλα του είπε:

— Πήγαινε να καθίσεις στη θέση σου, μικρέ μου!

Ύστερα είπε στα παιδιά:

— Θα σας υπαγορεύσω ένα κείμενο για ορθογραφία.

Πήραμε τα τετράδια κι ο Κλοτέρ δοκίμασε να βγάλει το δικό του από τη σάκα του με το ένα του χέρι.

Η δασκάλα κοίταξε προς το μέρος του και είπε:

— Όχι, μικρό μου, όχι εσύ, φυσικά. Εσύ ξεκουράσου!

Ο Κλοτέρ σταμάτησε να ψάχνει στη σάκα του και πήρε ένα θλιμμένο ύφος, λες και λυπότανε που δεν μπορούσε να γράψει ορθογραφία. Το κείμενο ήτανε τρομερό με ένα σωρό λέξεις, που όλοι κάναμε λάθη. Κάθε φορά που υπήρχε μια δύσκολη λέξη κοίταζα τον Κλοτέρ κι εκείνος γελούσε.

Όταν χτύπησε το κουδούνι για το διάλειμμα, ο πρώτος που σηκώθηκε ήτανε ο Κλοτέρ.

— Θα ήτανε ίσως καλύτερα, είπε η δασκάλα, να μην κατέβαινες στην αυλή με το χέρι σου όπως είναι.

Ο Κλοτέρ πήρε το ίδιο ύφος που είχε και για την ορθογραφία, αλλά πολύ πιο στενοχωρημένο.

— Ο γιατρός είπε να παίρνω καθαρό αέρα, αλλιώς μπορεί να χειροτερέψω.

— Καλά, είπε η δασκάλα.

Πριν κατεβούμε στην αυλή, μας έδωσε ένα σωρό εντολές. Μας είπε πως έπρεπε να είμαστε προσεχτικοί, να μην παίζουμε άγρια παιχνίδια και πως έπρεπε να προστατέψουμε τον Κλοτέρ, για να μην πάθει τίποτε κακό.

Όταν τελικά βγήκαμε στην αυλή, περιτριγυρίσαμε τον Κλο-τέρ και του κάναμε ένα σωρό ερωτήσεις. Φαινότανε πολύ περήφανος που ασχολούμαστε τόσο πολύ μαζί του. Τον ρωτήσαμε αν το καμiónι του είχε σπάσει. Μας είπε πως ναι, αλλά του κάνανε ένα σωρό δώρα, για να τον παρηγορήσουν όλον αυτόν τον καιρό, που δεν ήξερε πού να τα βάλει.

Μας είπε ακόμα πως όλοι ήτανε πολύ καλοί μαζί του. Ο γιατρός κάθε φορά που ερχότανε του έφερνε καραμέλες. Ο μπαμπάς του κι η μαμά του του είχανε βάλει την τηλεόραση στο δωμάτιό του και του δίνανε να φάει ό,τι καλύτερο τραβούσε η όρεξή του.

Δεν ήμουνα καθόλου ευχαριστημένος όταν γύρισα σπίτι. Ο μπαμπάς, που ήτανε κιόλας εκεί, με ρώτησε τι είχα. Λοιπόν, κι εγώ φώναξα:

— Δεν είναι δίκαιο! Γιατί να μην μπορώ να σπάσω κι εγώ το χέρι μου;

Ο μπαμπάς με κοίταξε με γουρλωμένα μάτια κι εγώ ανέβηκα στο δωμάτιό μου, για να δείξω πόσο ήμουνα δυσαρεστημένος!

Σαμπέ/Γκοσινί

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τα επίθετα και τις μετοχές που βρίσκω στο κείμενο:

Το μικρό κόκκινο καμιόνι ήτανε

Είμαι πολύ που σε ξαναβλέπω.

Το κείμενο ήτανε

Υπήρχε μια λέξη.

Έπρεπε να είμαστε

Φαινότανε πολύ

Όλοι ήτανε πολύ μαζί του.

Δεν ήμουνα καθόλου

2. Γράφω επίθετα που παράγονται από ουσιαστικά:

μάρμαρο *μαρμάρινος, -η, -ο* νύχτα *νυχτερινός, -ή, -ό*

χαρτί βράδυ

άνοιξη *ανοιξιάτιμος, -η, -ο* φθινόπωρο

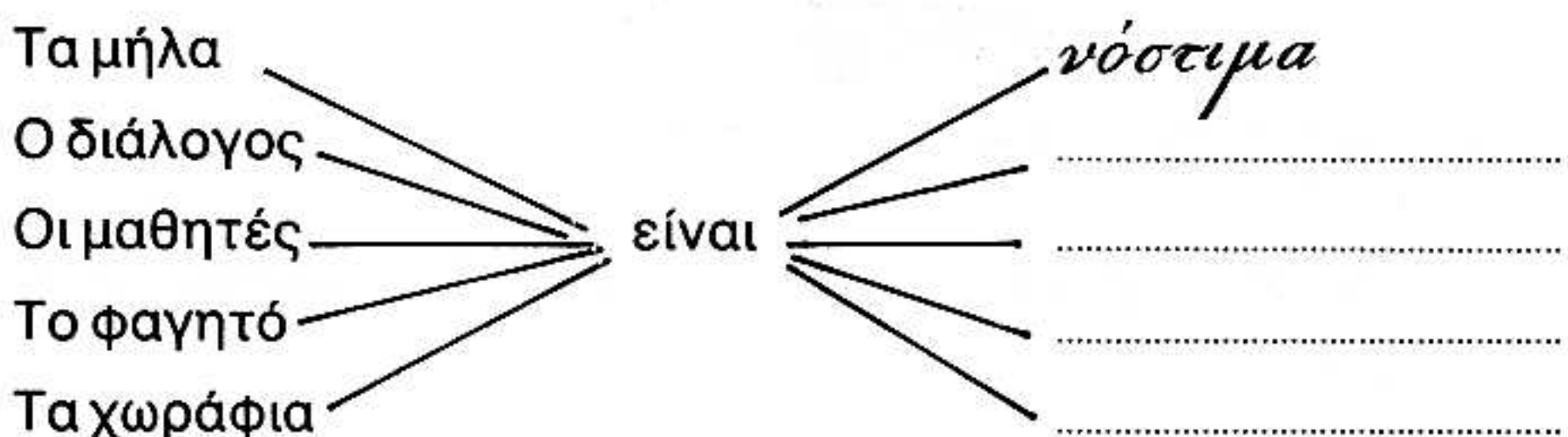
χειμώνας ασήμι *ασημένιος, -ια, -ιο*

Έλληνας *ελληνικός, -ή, -ό* μολύβι

Γάλλος σίδηρο

3. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τα επίθετα που ταιριάζουν:

(πρόθυμοι, νόστιμα, έτοιμο, γόνιμα, χρήσιμος)

4. Λέξεις για την καρτέλα:

χρήσιμος, -η, -ο, γάρτενος, -η, -ο, γνωμένος, -η, -ο

5. Γράφω τις μετοχές των ρημάτων:

δροσίζομαι *δροσισμένος, δροσισμένη, δροσισμένο*

λύνομαι

αγαπιέμαι

γίνομαι

6. Στις παρακάτω προτάσεις αντικαθιστώ το υπογραμμισμένο μέρος τους με την κατάλληλη μετοχή ή επίθετο:

Ο στρατιώτης θεωρείται ότι έχει χαθεί.

Ο στρατιώτης θεωρείται χαμένος.

Το πουλί φαίνεται να έχει χτυπηθεί.

Ο πελάτης φαίνεται να έχει ικανοποιηθεί.

Το μηχάνημα είναι πριν από τον πόλεμο.

7. Γράφω και μαθαίνω:

Μας είπε αιόμα πως ήτανε ωγύ μαγοί μαζί του.

8*. Συμπληρώνω το κείμενο με τα επίθετα και τις μετοχές που ταιριάζουν:

(ακίνητος, νέος, ζωηρός, χτυπημένος, κατεβασμένα, ανήμπορος)

Ο σκύλος μας ήταν κάποτε και

Τώρα με τ' αυτιά κάθεται

σε μια γωνιά. Φαίνεται να κουνηθεί.

Είναι στο δεξί του πόδι.

Τα πεντόβολα

Παίζεται και από κορίτσια και από αγόρια. Είναι παιχνίδι αρκετά δύσκολο. Χρειάζεται δεξιότητα και γρηγοράδα.

Το κάθε παιδί έχει πέντε χαλίκια στρογγυλά και λεία, στο μέγεθος ενός μεγάλου φουντουκιού.

Τα δυο παιδιά που θα πάρουν μέρος στο παιχνίδι κάθονται αντικριστά κι έχουν χάμω, μπροστά τους, τα τέσσερα χαλίκια τους, ενώ το πέμπτο το κρατάνε στη χούφτα τους. Ο πρώτος παίχτης πετάει ψηλά το χαλίκι που έχει στη χούφτα του και με μια γρήγορη κίνηση, ενώ το χαλίκι του είναι ακόμα στον αέρα, προσπαθεί να πάρει από χάμω ένα χαλίκι απ' τα τέσσερα. Αν προλάβει να το πάρει και να χουφτώσει μαζί και το άλλο που κατεβαίνει από ψηλά, συνεχίζει ώσπου να πάρει ένα ένα και τα τέσσερα. Αν δεν τα καταφέρει, αρχίζει ο άλλος. Κάθε φορά ο παίχτης αφήνει στην άκρη το πεντόβολο που έπιασε, για να πιάσει το άλλο.

Το παιδί που κατάφερε να τα πιάσει ένα ένα όλα, περνάει στη δεύτερη φάση, την πιο δύσκολη. Τα αφήνει όλα κάτω και προσπαθεί να τα πιάσει δυο δυο. Ύστερα τρία μεμιάς, τέλος τέσσερα μεμιάς.

Μετά κι απ' αυτές τις δοκιμασίες, το παιδί ακουμπάει χάμω το μεγάλο δάχτυλο και το δείκτη του ενός χεριού του, έτσι πού να σχηματίζει καμάρα, και ξαναπετάει το ένα χαλίκι ψηλά προσπαθώντας να σπρώξει από ένα χαλίκι κάθε φορά μέσα στο «φουρνάκι», δηλ. κάτω από την καμάρα.

Τελευταία, το παιδί που έχει περάσει μ' επιτυχία όλες τις φάσεις του παιχνιδιού κάνει το παρακάτω:

Πετάει όλα τα χαλίκια ψηλά – όχι πολύ ψηλά, βέβαια, για να μη σκορπίσουν – και προσπαθεί να τα ξαναπιάσει όλα στα δυο του χέρια, που τα ενώνει με τις παλάμες προς τα κάτω. Οι ράχες των παλαμών, ενωμένες στους δείχτες (με τα μεγάλα δάχτυλα από κάτω) σχηματίζουν ένα είδος σκάφης. Όποιο παιδί μπορέσει να τα πιάσει όλα είναι νικητής. Το παιδί που έχασε σε κάποια φάση του παιχνιδιού, όταν ξανάρθει η σειρά του, δηλ. όταν χάσει ο αντίπαλός του, ξαναπαίζει απ' το σημείο όπου βρισκόταν. Δεν ξαναρχίζει από την αρχή.

Μαρούλα Κλιάφα και Ζωή Βαλάση

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις του κειμένου με τα αριθμητικά που λείπουν:

Το κάθε παιδί έχει χαλίκια.

Ο παίχτης πετάει ψηλά το χαλίκι.

Τα αφήνει όλα κάτω και προσπαθεί να τα πιάσει

Ύστερα μεμιάς, τέλος μεμιάς.

2. Γράφω την ώρα, όπως στο παράδειγμα:

δύο
και είκοσι

3. Συμπληρώνω τις προτάσεις με το αριθμητικό στο γένος και την πτώση που ταιριάζει:

(3) κυνηγοί πήγαν να κυνηγήσουν. Τα σκυλιά ακολουθούσαν τα βήματα των (3) κυνηγών.

(4) παιδιά έφτιαναν πύργους στην άμμο. Άλλα παιδιά παρακολουθούσαν την προσπάθεια των (4) φίλων.

(6) παιδιά έψαλαν τα κάλαντα. (1) μαθητής έπαιζε τρίγωνο και (1) μαθήτρια φλογέρα. Τα άλλα (4) τραγουδούσαν. Για να ξεκουραστούν σταμάτησαν στο σπίτι (1) από την παρέα. Στο σπίτι (1) μαθήτριας μοίρασαν τα χρήματα.

4. Σκέφτομαι και γράφω:

Το παιχνίδι που μ' αρέσει.

5. Γράφω και μαθαίνω:

Το κάθε παιδί έχει πέντε χαλίκια στρογγυλά και γεία.

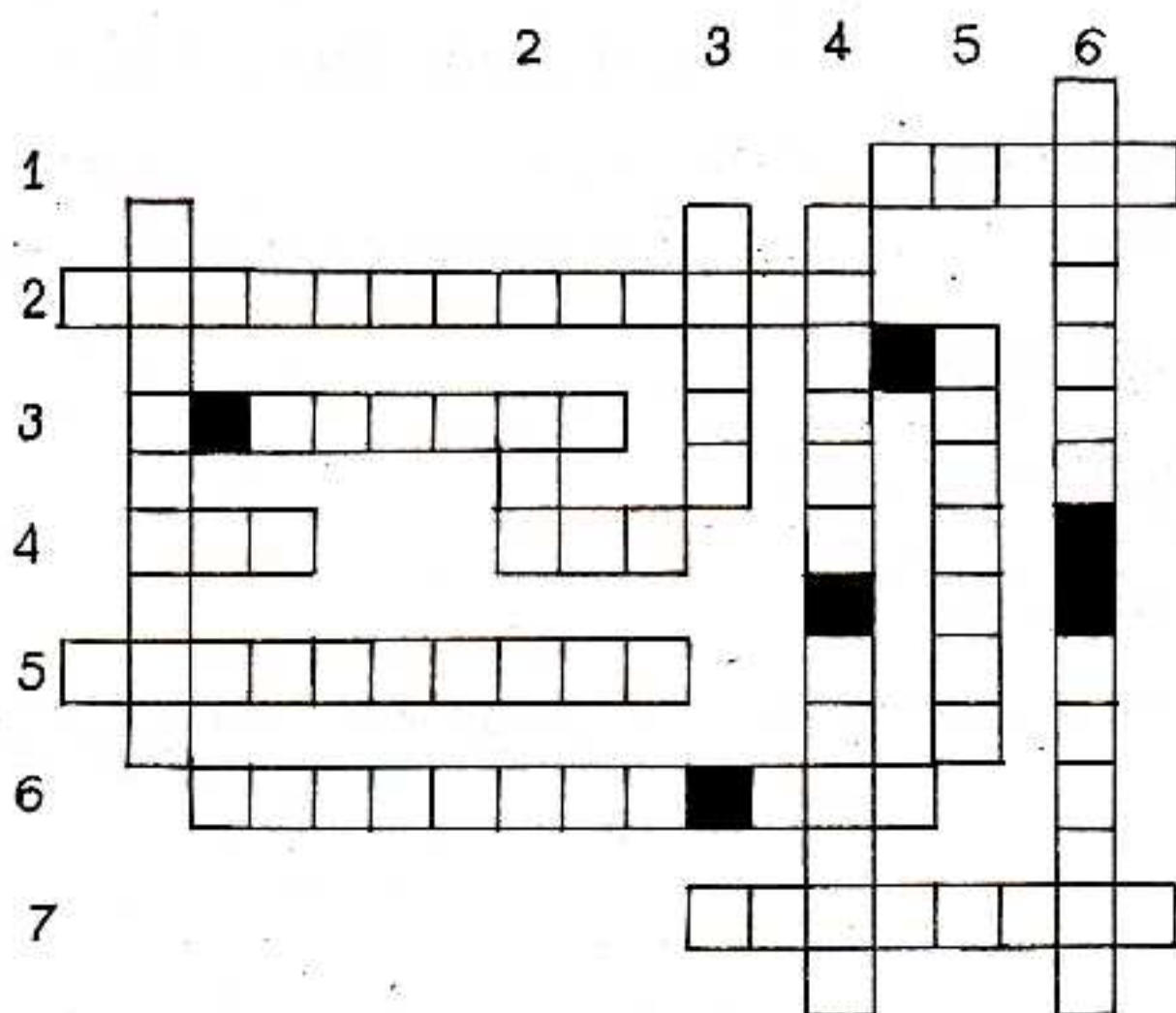
6. Λέξεις για την καρτέλα: *ωέντε-ωεντάδα, ένατος,-η,-ο, όγδοος,-η,-ο, τριάδα, δέμα-δέματος ,-η,-ο,*

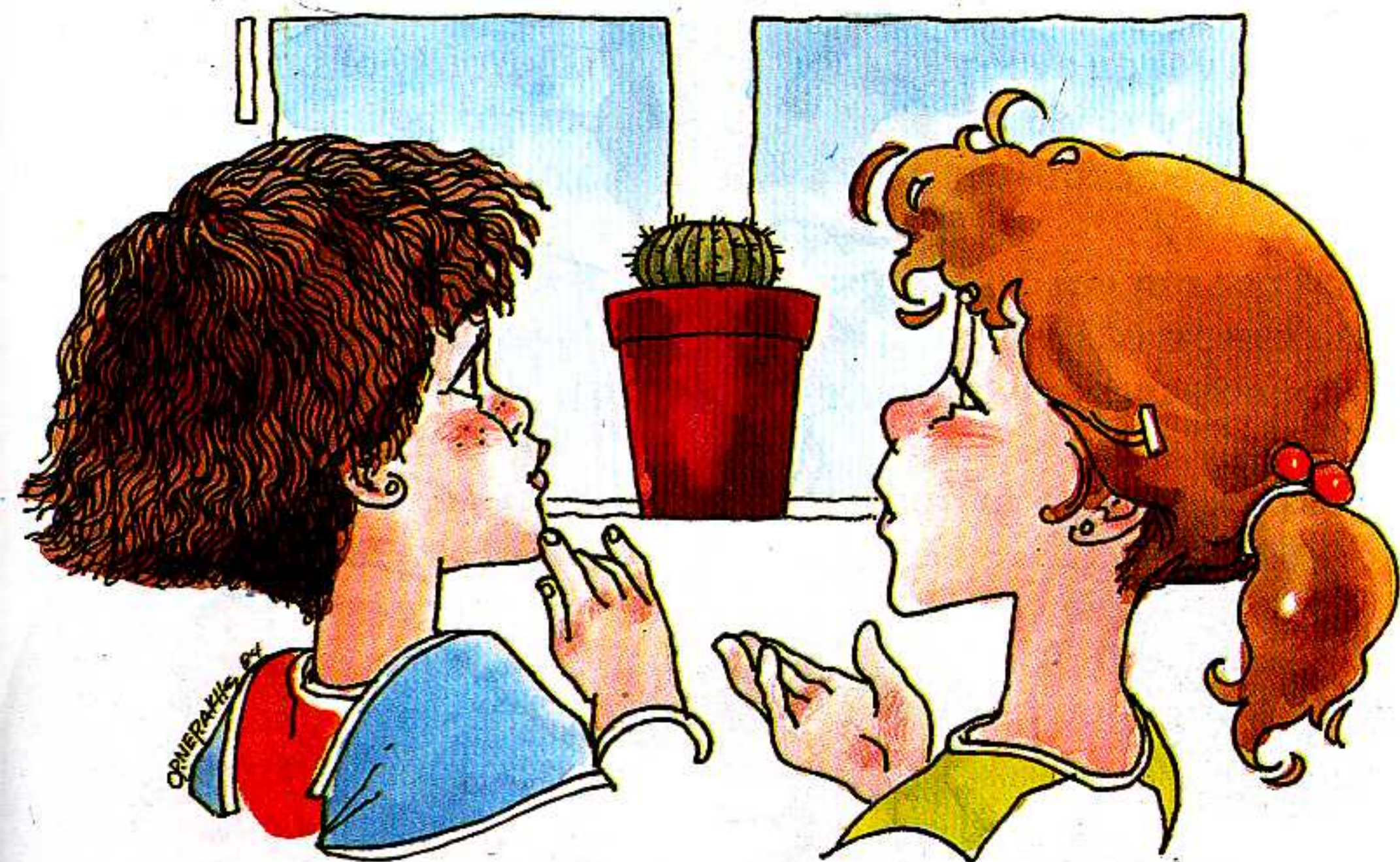
7*. Σταυρόλεξο

Οριζόντια: 1) Τόσοι ήταν οι Μάγοι που προσκύνησαν το Χριστό. 2) Έτσι λέμε τις 15 μέρες. 3) Την κάνουν δέκα μονάδες. 4) Το θηλυκό τού ένας. – Δισύλλαβη πρόθεση. 5) Ακολουθεί τον εικοστό ένατο. 6) Βρίσκονται στο Ιόνιο πέλαγος. – Θηλυκό άρθρο αιτιατικής πληθυντικού. 7) Όπλο με δύο κάνες (με άρθρο).

Κάθετα: 1) Έτσι λέμε τις πέντε μέρες. 2) Πρόθεση. 3) Τόσες μέρες την εβδομάδα πηγαίνουμε σχολείο. 4) Αυτή τη σειρά έχει ο Αύγουστος (αντίστροφα). – Την αποτελούν τρεις. 5) Έτσι λέγεται ένα σπίτι με δυο ορόφους. 6) Έτσι λέμε δυο μέρες. – Αυτή τη σειρά έχει ο Σεπτέμβριος (αντίστροφα).

Το γλαστράκι

Δεν ήταν λίγες οι φορές που η Φωτούλα είχε γελάσει με το γλαστράκι μου.

— Καημένη, τι το φυλάς ακόμα τούτο δω, μια και ούτε πράσινα φύλλα έχει ούτε λουλούδια ούτε καμιά ομορφιά!

— Α! Για στάσου, μικρή μου φίλη! Δεν μπορεί να μην έχει ομορφιά κάτι που μου χάρισε η κυρα-Θοδώρα. Εσύ, Φωτούλα μου, δεν τη γνώρισες, για να ξέρεις πόσο γλυκό ήτανε το χαμόγελό της. Ερχότανε τα πρωινά να μας ξυπνήσει για το σχολείο κι έξω φουσομανούσε ο βοριάς. Έβρεχε... Η μάνα έλειπε από ώρα στη δουλειά... Παιδιά της μας έλεγε η κυρα-Θοδώρα.

Η Φωτούλα όμως δεν έπαυε να με περιγελά για το γλαστράκι, που φύλαγα δίπλα ακριβώς στο παράθυρο της κάμαράς μου. Κι εμένα μου κόστιζε πολύ αυτό. Έρχονταν τότε τα μάτια της κυρα-Θοδώρας μπρος μου, να με κοιτούν γεμάτα αγάπη και καλοσύνη. Έτσι, καθώς κι εκείνη τη μακρινή μέρα...

«Σου το χαρίζω αυτό, παιδί μου. Να με θυμάσαι...»

Προσπαθούσε να χαμογελά, ενώ λίγο πιο πέρα το μικρό φορτηγό με τα λιγοστά πράγματα δεν έβλεπε την ώρα να βάλει μπρος: να πάρει φεύγοντας μαζί του και την κυρα-Θοδώρα.

— Είναι μονάχα ένας κάκτος! επέμενε η Φωτούλα. Ένας άσχημος κάκτος γεμάτος μυτερά αγκάθια...

Και ήτανε αλήθεια. Αφού ούτε να το μετακινήσω δεν τολμούσα πια το γλαστράκι μου, έτσι που χόντρυνε με τον καιρό ο γκριζοπράσινος κορμός κι άπλωσε ολόγυρα βελόνες. «Γιατί», σκεφτόμουνα, «να τύχει σ' εμένα τούτο το γλαστράκι; Γιατί να μην είχε μια γαριφαλιά φυτεμένη μέσα;»

Κι ύστερα ήρθε εκείνο το περιστατικό με τον πατέρα, που χρειάστηκε ξαφνικά να εγχειριστεί. Η μητέρα, θέλοντας να μένει συνέχεια κοντά του στην κλινική, μας πήγε για μια βδομάδα στην θείας Χριστίνας.

Κι έδωσε ο Θεός κι έγιναν όλα περαστικά. Πρώτη και καλύτερη ήρθε να μας καλωσορίσει η Φωτούλα.

Κείνη τη μέρα ήταν που μας περίμενε στην κάμαρά μου και η μεγάλη έκπληξη. Εγώ δεν πίστευα στα μάτια μου.

— Μήπως είναι κάποιο αστείο του Λευτεράκη; Δεν ήθελε ακόμα να το παραδεχτεί η Φωτούλα.

— Μήπως το λουλούδι στον κάκτο είναι ψεύτικο;

Μα όχι! Κείνο το κατακόκκινο λουλούδι με τα μακρόστενα πυκνά πέταλα, που 'μοιαζε καρφωμένο καταμεσής στ' αγκάθια, ήτανε πέρα για πέρα αληθινό. Πανέμορφο κι αληθινό!

«Πάρ' το, να με θυμάσαι...» ήρθε ξανά μπροστά μου η κυρα-Θοδώρα.

Κι άξαφνα γίνηκε το λουλούδι χαμόγελο. Κι ύστερα πάλι το χαμόγελο λουλούδι.

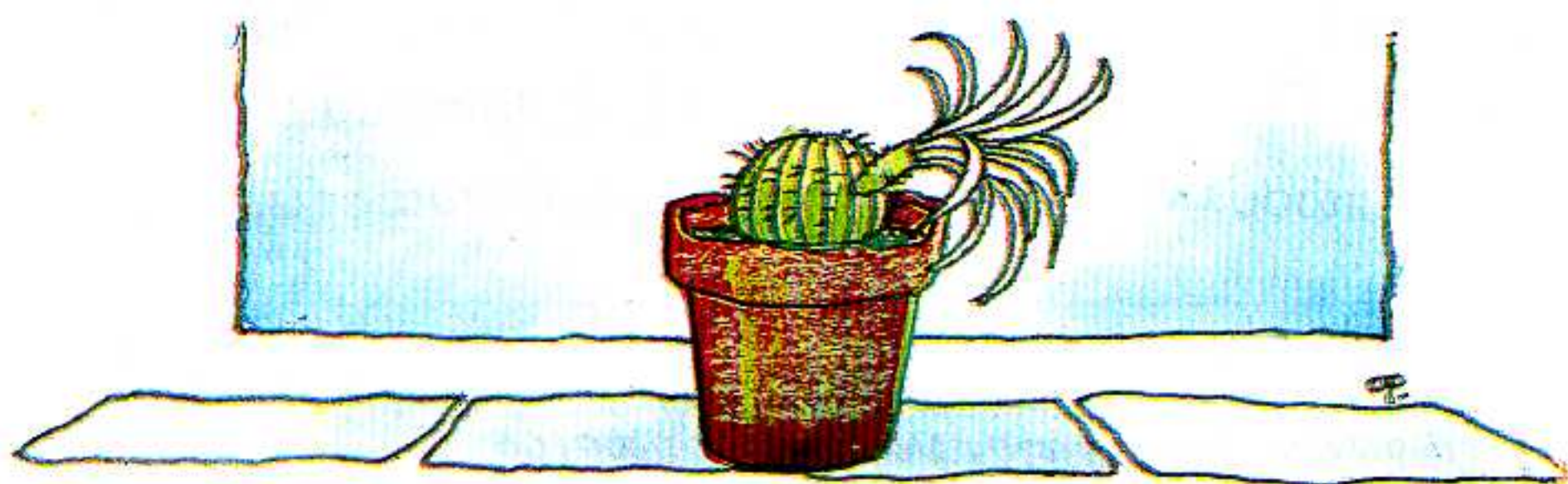
— Πώς να το λένε άραγε! απόρησε η Φωτούλα.

— Δεν ξέρω, της απάντησα.

— Τι λες, αν του δίναμε το δικό σου όνομα; με ρώτησε γλυκά. Τι λες να τ' ονομάζαμε... Ελπίδα!

Την αγκάλιασα και τη φίλησα.

Έρα Γενακρίτου

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις του κειμένου με τα ουσιαστικά που λείπουν:

..... της μας έλεγε η κυρα-Θοδώρα.
Είναι μονάχα
Και ήτανε
Κι άξαφνα γίνηκε το λουλούδι Κι ύστερα
πάλι το χαμόγελο
Τι λες να τ' ονομάζαμε

2. Συμπληρώνω τις προτάσεις με το κατάλληλο ουσιαστικό:
(μαθητής, μαθήτρια, πρόεδρος, γραμματέας, φυσική, νομικά, δικαστής, εφευρέτρια)

Η Σοφία	{	είναι	της Δ' τάξης.
		βγήκε	της μαθητικής κοινότητας.
		θέλει να σπουδάσει	
		ονειρεύεται να γίνει	
Ο Νίκος	{	είναι	της ίδιας τάξης.
		έχει εκλεγεί	της τάξης του.
		επιθυμεί να σπουδάσει	
		θέλει να γίνει	

3. Ζευγαρώνω με μια γραμμή αυτά που ταιριάζουν, ώστε να σχηματιστούν απλές προτάσεις:

Ο παππούς	είναι το ίδιο.
Ο γάμος	δεν έγινε τίποτα.
Το νησί	έμεινε μόνος του.
Αχλάδι και απίδι	εκλέγεται βουλευτής.
Τελικά	κατέληξε πανηγύρι.
Η κ. Λάμπρου	ήταν η Λευκάδα.

4. Λέξεις για την καρτέλα:

γαριφαλιά-γαρίφαλο, γάμος, πδοιωσιός

5. Συμπληρώνω τις παροιμίες με την κατάλληλη λέξη. Ύστερα συζητώ για τη σημασία τους και για το πότε λέγονται:
(τι, μέλι, εαυτός, φτώχεια)

Αγάλι αγάλι γίνεται η αγουρίδα

Τι 'ναι ο κάβουρας, 'ναι το ζουμί του.

Τα πολλά λόγια είναι

Ο πρώτος εχθρός σου είναι ο σου.

6. Γράφω και μαθαίνω:

*Άφαινα γίνηκε το γουρούδι χαμόγερο. Ύστερα
ωάρι το χαμόγερο γουρούδι.*

- 7*. Μετατρέπω τις προτάσεις, όπως στο παράδειγμα:

Η κυρα-Θοδώρα μας θεωρούσε (=έλεγε) παιδιά της.

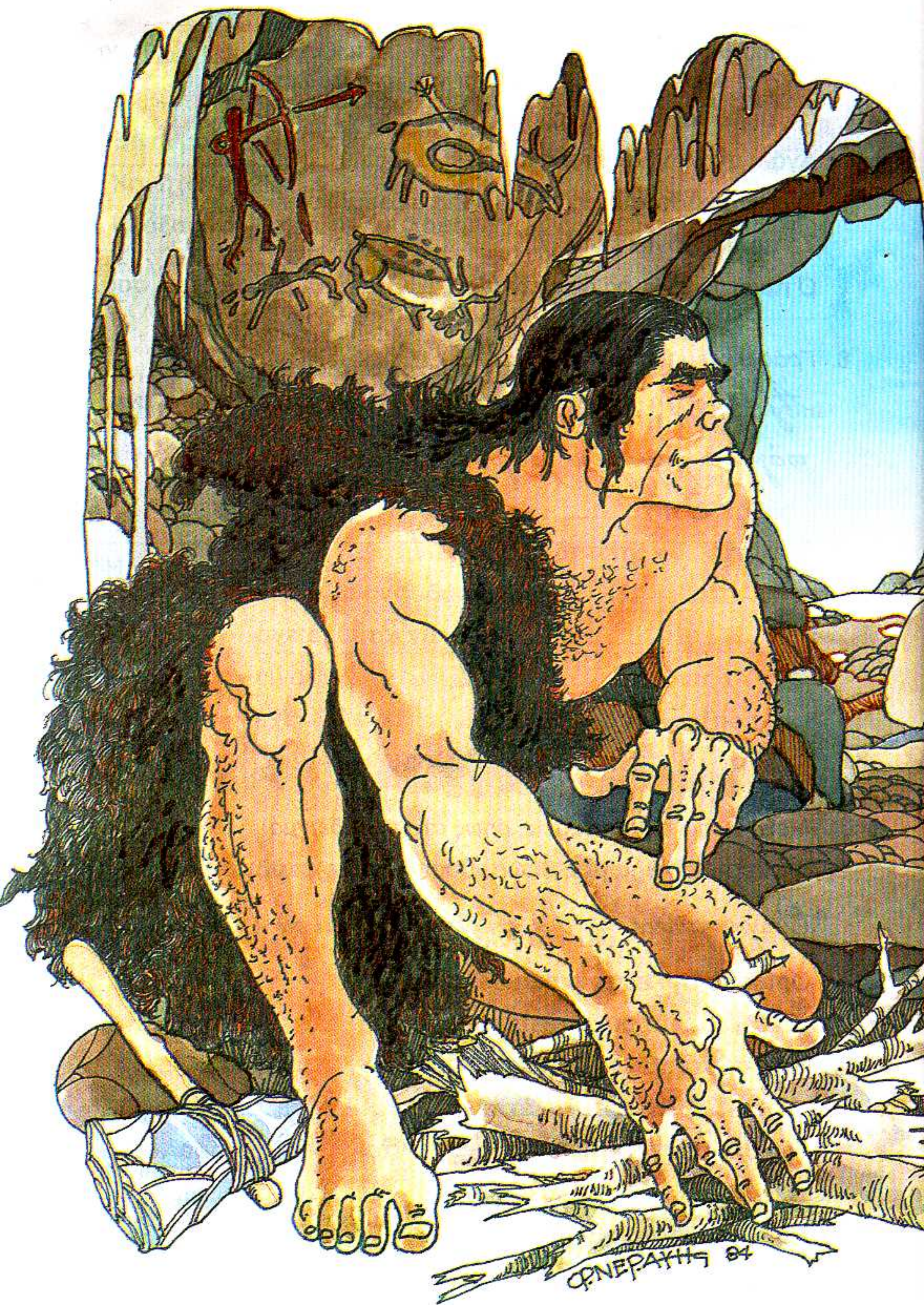
Θεωρούμαστε παιδιά της από την κυρα-Θοδώρα.

Ορίσαμε τη Γεωργία επιμελήτρια.

Μου σύστησαν το Γιάννη ως ηθοποιό.

Τον θεωρούν σκληρόκαρδο άρχοντα.

Να τ' ονομάζαμε Ελπίδα!

Μέσα στη σπηλιά

Οι ανταύγειες από τη φωτιά έπεφταν πάνω στα τοιχώματα της ευρύχωρης σπηλιάς. Η φλόγα εμπόδιζε την κρύα νύχτα να μπει μέσα κι ο άντρας έριχνε μεγάλα ξερά κούτσουρα, που τριζοβολούσαν καθώς η φωτιά τα έγλειφε. Στην αρχή αρπαζόταν από μια τους άκρη, ύστερα άρχιζε να τρώει τη σάρκα τους και να δυναμώνει...

Πλάι καθόταν η γυναίκα. Κρατούσε το παιδί, που είχε αποκοιμηθεί ακουμπώντας στον κόρφο της. Τα ρούχα τους ήταν από δέρματα ζώων, που είχαν σκοτώσει πριν από λίγο καιρό.

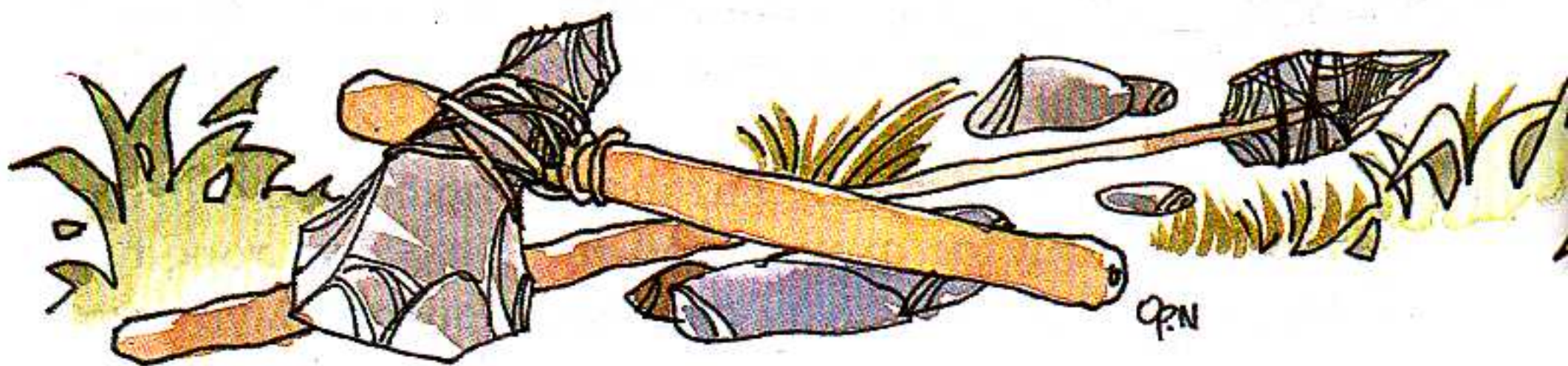
Λίγο πιο πέρα από τη φωτιά ήταν το τσεκούρι, φτιαγμένο από πέτρα, ένα από τα πρώτα και σπουδαία εργαλεία που είχε κατασκευάσει ο άνθρωπος. Ήταν δεμένο γερά με φλούδες δέντρων στην άκρη από ένα ξύλινο στείλιάρι. Το τσεκούρι αυτό δε χρησίμευε για όπλο εναντίον των ομοίων του. Το είχε μόνο για να σκίζει ξύλα και να σκοτώνει τα ζώα, που του έδιναν τροφή και τον έντυναν. Μ' αυτό είχε σκοτώσει και τούτο το μεγάλο ελάφι, που κειτόταν στο μέσα μέρος της σπηλιάς.

Η σημερινή ήταν μια παγερή μέρα. Μόλις ο μεγάλος ήλιος φώτισε τη γη, ο άντρας βγήκε από τη σπηλιά του, για να κυνηγήσει. Έπρεπε να βρει τροφή για την οικογένειά του. Τώρα πια δεν ήταν μόνος. Μέσα στη σπηλιά, γύρω από τη φωτιά, μαζεύονταν και η γυναίκα του και το παιδί του.

Χώθηκε μέσα στα πανύψηλα χόρτα και μέσ' από ένα άνοιγμα έβλεπε τα μεγαλόσωμα ζώα που περνούσαν. Ξαφνικά, ένα καμαρωτό ελάφι, με τα κλαδωτά του κέρατα, στάθηκε απέναντί του. Χωρίς να χάσει καιρό, σήκωσε το τσεκούρι και μ' ένα χτύπημα σώριασε κάτω το περήφανο δέντρο του κεφαλιού του. Στάθηκε κάμποση ώρα με μια ανείπωτη θλίψη στο βλέμμα. Ύστερα ένα αδιόρατο χαμόγελο χαραχτηκε στα χείλη του.

Έσκυψε, σήκωσε το ελάφι, το φορτώθηκε στον ώμο και το 'φερε στη σπηλιά. Το 'ριξε σε μια γωνιά. Προχώρησε στο βάθος, όπου ένα μικρότερο άνοιγμα έφερνε σ' ένα σκοτεινό και χαμηλό χώρο. Εκεί άναψε φωτιά, ο θόλος φωτίστηκε. Πολλά ζώα, μικρά και μεγάλα, ήταν ζωγραφισμένα εκεί. Άλλα παριστάνονταν πεσμένα, άλλα γονατισμένα, άλλα όρθια και ακίνητα. Κι ένα μεγάλο ελάφι ανάμεσά τους είχε στραμμένο το κεφάλι και κοίταζε σαστισμένο.

Γύρισε και μ' ένα βλέμμα ικανοποίησης κοίταξε τη γυναίκα. Εκείνη είχε αποκοιμηθεί. Από το άνοιγμα της σπηλιάς έβλεπε έξω τη νύχτα. Αθόρυβες νιφάδες χιονιού στροβιλίζονταν σ' έναν ατέλειωτο μαγικό χορό...

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τις λέξεις ή φράσεις του κειμένου που ταιριάζουν:

Τα ρούχα τους ήταν *από δέρματα* ζώων.

Το τσεκούρι ήταν

Το στείλιάρι ήταν

Το τσεκούρι δε χρησίμευε εναντίον των ομοίων του. Στάθηκε κάμποση ώρα στο βλέμμα.

2. Αλλάζω τις φράσεις, όπως στο παράδειγμα:

Είναι από

- δέρμα.
- πηλό.
- κερί.
- πετσί.
- τον Πειραιά.
- το Μενίδι.
- την Ανατολή.

Είναι

- δερμάτινος.*
-
-
-
-
-
-

3. Συμπληρώνω τις προτάσεις με το για + τις λέξεις ή φράσεις καλός οδηγός, πλούσιος, κλάματα, πρόεδρος, σπουδαίοι:

Ο Νίκος λογαριάζεται *για καλός οδηγός.*

Ο κ. τάδε περνάει

Μερικοί παρουσιάζονται

Η Ντίνα προτείνεται

Ο κήπος μας κατόντησε

4. Σκέφτομαι και γράφω:

Με τη φαντασία μου περιγράφω μια μέρα από τη ζωή μιας πρωτόγονης οικογένειας.

5. Αντικαθιστώ το υπογραμμισμένο επίθετο με από + ουσιαστικό:

Το μάρμαρο είναι πεντελικό *από την Πεντένη.*

Η σταφίδα είναι κορινθιακή

Το κρασί είναι ροδίτικο

Τα κάγκελα είναι σιδερένια

Η φανέλα είναι μάλλινη

Το γάλα είναι αγελαδινό

6. Γράφω και μαθαίνω:

*Τα ρούχα τους ήταν από δέρματα ζώων, που είχαν
σμιτώσει πριν από λίγο καιρό.*

7. Λέξεις για την καρτέλα:

τσουρούρι, μερί, αγελάδα, ωέτρα-ωέτρινος, -η, -ο

8*. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τις φράσεις που ταιριάζουν:

(από τους σπάνιους, από σπίτι, απ' αυτούς, από καθαρό
χρυσάφι, για φυλαχτό σου, για σοφός, σαν μύγες, σαν μεθυ-
σμένος)

Η Ερένη είναι από τους σπάνιους ανθρώπους.

Ο Μιχάλης δεν είναι που συνηθίζουν να
ενοχλούν τους άλλους. Είναι

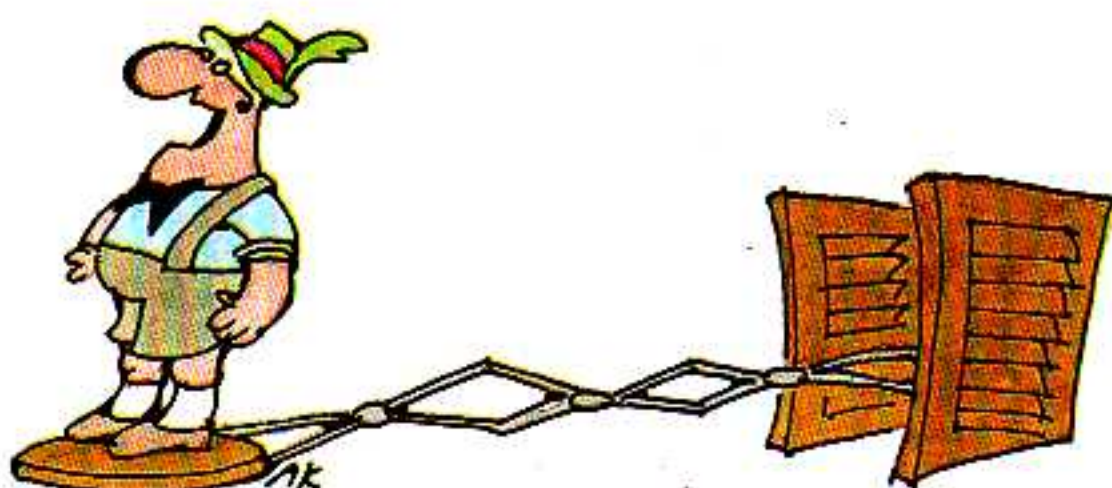
Της μανούλας σου η ευχή να 'ναι σου.

Το δαχτυλίδι μου είναι

Λογαριάζεται

Εγώ ήμουν και οι άλλοι
μου φαίνονταν

Ο τραγουδιστής

Τι όμορφος που ήταν ο κούκος! Όλος σκαλιστό φλαμούρι, να θυμίζει το δάσος του καταχείμωνου. Οι ώρες ήταν σημαδεμένες άσπρες, με λατινικούς αριθμούς.

Τον πήραμε μια μέρα με βροχή στη Γενεύη. Είπαμε, ας πάρουμε κι έναν κούκο, να τον πάμε στο σπίτι, να γίνει το πέραςμα του καιρού αλαφρότερο. Γιατί τούτο το ρολόγι, έτσι που είναι πολύ σπιτικό, όλο καρδιά και αγάπη, φιλιώνεται μονομιάς με τα πράγματα, φιλιώνεται και με τα περιστατικά και γίνεται ο σύντροφος της κάθε στιγμής ο πολυαγαπημένος.

Κάτου από τη σκεπή, στην κάθε ολάκερη ώρα, στην κάθε μισή, άνοιγαν αθόρυβα δυο παραθυράκια. Στο ένα έβγαινε το πουλί, να λαλήσει την ώρα. Στο άλλο έβγαινε το ανθρωπάκι, ο τραγουδιστής. Και τραγουδούσε μια μικρή μελωδία.

Τον πρώτο καιρό τα παιδιά, κάθε που άκουγαν το λάλημα του κούκου κι ύστερα τον τραγουδιστή, έκαναν μεγάλες χαρές.

Ο κούκος κι ο τραγουδιστής έφερναν κάτι από τους ανέμους του δάσους, από τα μεγάλα δέντρα, από τ' αυγερινά πουλιά, που κελαηδούν συναγμένα στις φυλλωσιές. Έφερναν κάτι από τα παραμύθια. Εκεί που παράδερνες μέσα στις έγνοιες σου, ένιωθες ξαφνικά την καρδιά σου να σαλεύει γεμάτη νιάτα. Τέτοια δύναμη είχε το λάλημα και το τραγούδι.

Όσπου μια μέρα βγήκε στο παραθυράκι του ο κούκος και λάλησε. Μόνος ο κούκος. Το διπλανό παραθυράκι δεν άνοιξε.

Είπαμε να το πάμε το ρολόγι στο μάστορη. Δύσκολα πράγματα! Το σπίτι είναι μακριά, πολύ μακριά. Κι έπειτα δεν είναι σωστό να πηγαίνουν τα ρολόγια στο μάστορη! Είπαμε να φέρουμε στο σπίτι το μάστορη. Δύσκολα πράγματα! Ο μάστορης δεν έχει καιρό να ταξιδεύει από σπίτι σε σπίτι για τ' αρρωστημένα ρολόγια.

Και να μια νύχτα, καθώς αγρυπνούσα απάνου σε μια στοίβα χαρτιά, έρχεται το τραγούδι να πέσει μέσα στη σιωπή. Ο τραγουδιστής, ποιος μπορεί να το νιώσει με πόσον αγώνα, την είχε νικήσει την ασαλεψιά του και βγήκε στο παραθυράκι του.

Κάθισα και το διηγήθηκα την άλλη μέρα στους άλλους. Όλοι απόρησαν. Τα παιδιά στύλωσαν τα μάτια τους στο σφαλισμένο παραθυράκι. Ένωσαν πολλή αναγάλλια, που δεν είχε πεθάνει ο τραγουδιστής.

Κι από τότε πια έτσι γίνεται! Εκεί που δεν τον προσμένει κανείς, ανοίγει ο τραγουδιστής το παραθυράκι του και τραγουδάει. Και μια και δυο φορές τη μέρα. Κι ύστερα σωπαίνει για μέρες πολλές, για μια βδομάδα, για δυο βδομάδες. Κέρδισε τη λευτεριά του.

Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις με λέξεις του κειμένου:

Να γίνει το πέραςμα του καιρού
Το ρολόγι μονομιás με τα πράγματα,
..... και με τα περιστατικά.
Γίνεται της κάθε στιγμής.
Τα παιδιά έκαναν μεγάλες
Κι ύστερα για μέρες πολλές.
(Ο τραγουδιστής) κέρδισε του.

2. Μετατρέπω τις προτάσεις της άσκησης 1, όπως στα παραδείγματα:

Να *εξαφρύνει* το πέραςμα του καιρού.
Το ρολόγι *γίνεται φίλος* μονομιás με τα πράγματα,
..... και με τα περιστατικά.
..... την κάθε στιγμή.
Τα παιδιά
Κι ύστερα μένει για πολλές μέρες.
(Ο τραγουδιστής)

3. Αλλάζω τις προτάσεις, όπως στο παράδειγμα:

Ο πατέρας αγρυπνά.	<i>Ο πατέρας μένει άγρυπνος.</i>
Το ρολόι χάλασε.	
Ο ράφτης προσέχει.	
.....	Η Ασπασία έγινε πλούσια.
.....	Ο Αλέξης έμεινε ανύπαντρος.
Ο Γιάννης έχει παντο- πωλείο.	
.....	Ο ναύτης είναι αδειούχος.
.....	Τα παιδιά είναι χαρούμενα.

4. Λέξεις για την καρτέλα:

δεατής, μάγμεχα, παντοπωλείο, ράφτης

5. Γράφω και μαθαίνω:

*Ένωσαν ωογή αναγάγνια, ωον δεν είχε ωεδάνει ο
τραγουδιστής.*

.....

.....

6. Γράφω σε κάθε παρένθεση τον αριθμό που δείχνει με ποια σειρά εξελίχθηκε η ιστορία. Ύστερα διαβάζω την περίληψη με τη σωστή σειρά.

(4) Μια μέρα το ρολόι χάλασε. Βγήκε μόνο ο κούκος να λαλήσει την ώρα. Δεν ήταν εύκολο να το διορθώσουν.

() Το λάλημα του κούκου και του τραγουδιστή θύμιζε δάση και παραμύθια.

() Μια οικογένεια αγόρασε ένα ρολόι, για να περνά ευχάριστα ο καιρός.

() Ξαφνικά, μια νύχτα βγήκε ο τραγουδιστής, χωρίς να τον περιμένει κανείς.

() Από τότε βγαίνει όποτε θέλει και τραγουδεί. Είναι λεύτερος.

() Το ρολόι λειτουργούσε μ' έναν κούκο που λαλούσε την ώρα και έναν τραγουδιστή που τραγουδούσε μια μελωδία.

7*. Συμπληρώνω τις προτάσεις αντικαθιστώντας το ρήμα με περίφραση:

Τα παιδιά χαίρονται. Τα παιδιά είναι

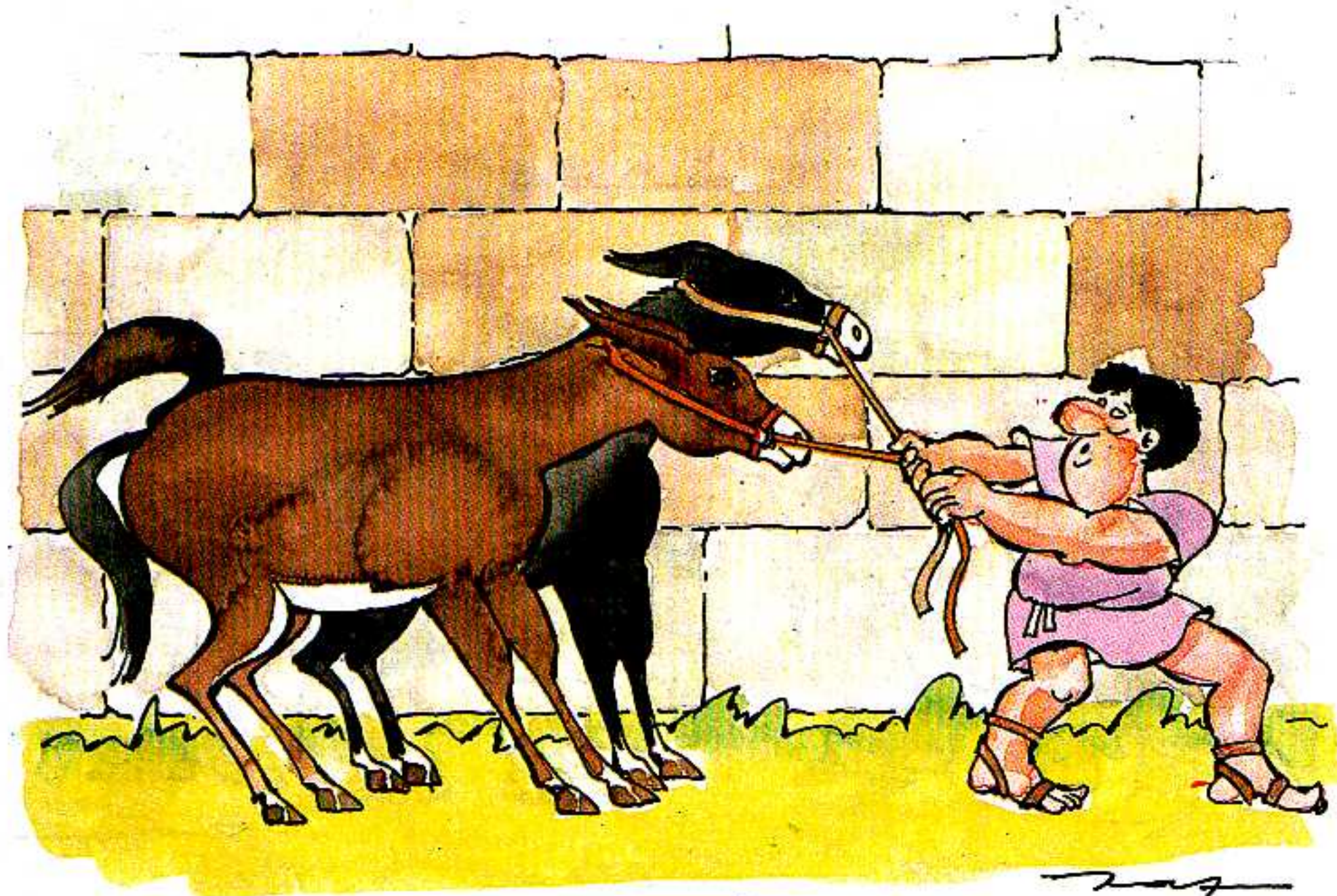
Οι θεατές ευχαριστήθηκαν. Οι θεατές έμειναν
..... ή ένωσαν

Οι πελάτες παραπονέθηκαν. Οι πελάτες ήταν
..... ή έκαναν

Τα κάγκελα σκούριασαν. Τα κάγκελα είναι
..... ή γέμισαν

Το τέχνασμα του σοφού

Κάποτε η πόλη Πριήνη, που ήταν πρωτεύουσα της Καρίας, είχε πολιορκηθεί ασφυκτικά απ' τους Λυδούς. Η πολιορκία βάσταξε πολύ κι οι δύστυχοι οι πολιορκημένοι είχαν αποκάμει. Μα δεν ήταν λιγότερο αποκαμωμένοι και οι Λυδοί πολιορκητές. Η πόλη ήταν περιτειχισμένη με γερά και ψηλά τείχη και δεν έλεγε να πέσει. Έτσι, πολιορκητές και πολιορκημένοι γύρευσαν μια δικαιολογία να σταματήσει ο πόλεμος και να γίνει συνθήκη, δίχως κανένας τους να βγει ντροπιασμένος.

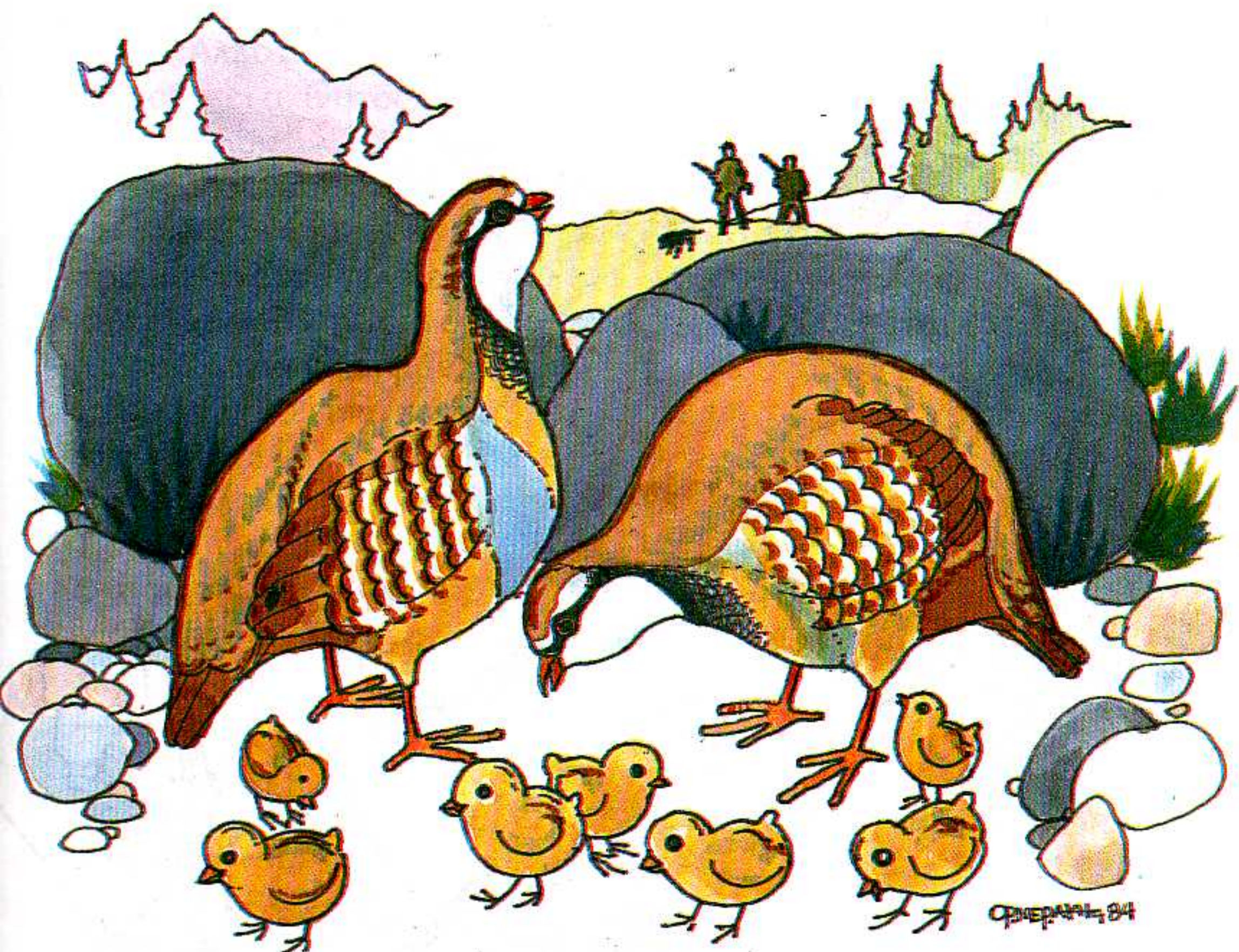
Από τη δύσκολη τούτη θέση έβγαλε την πόλη του και τους Λυδούς ο Βίας, ένας απ' τους επτά σοφούς της αρχαίας Ελλάδας. Και πρώτα συμβούλεψε τους συμπατριώτες του τους Πριηνείς να θρέψουν καλά δυο μουλάρια και να τ' αφήσουν ελεύθερα έξω από τα τείχη, τάχα πως τους ξέφυγαν. Το τέχνασμα έπιασε. Οι Λυδοί, βλέποντας τόσο καλοθρεμμένα τα μουλάρια, σκέφτηκαν πως αφού οι Πριηνείς τρέφουν έτσι τα ζώα τους, είναι φυσικό να τρώνε πιο καλά εκείνοι. Άρα έχουν τις αποθήκες τους γεμάτες με μπόλικες τροφές και ποτέ δεν είναι δυνατόν να παραδοθούν από πείνα.

Έτσι, αποφάσισαν να στείλουν μες στην Πριήνη αντιπροσώπους και να ζητήσουν συνθηκολόγηση. Ο Βίας όμως, για να μη ζητήσουν οι Λυδοί μεγάλα ανταλλάγματα, σκέφτηκε να σκαρώσει και κάτι άλλο. Έβαλε τους συμπατριώτες του και κουβάλησαν με ζεμπίλια και σάκους χώμα και το σώριασαν στη μέση της πλατείας. Έτσι έγινε εκεί ένας πελώριος χωμάτινος σωρός. Όταν έγινε αρκετά ψηλός, όρισε κι έφεραν από τα κελάρια τους όσο σιτάρι τούς απόμεινε και πασπάλισαν μ' αυτό το χωμάτινο σωρό. Τώρα έμοιαζε ολόκληρος με σωρό από σιτάρι.

Οι αντιπρόσωποι των Λυδών, σαν είδαν τούτο τ' αναπάντεχο, τα 'χασαν. Πίστεψαν πως οι Πριηνεείς έχουν στ' αλήθεια άφθονο σιτάρι και μπορούν να κρατήσουν όχι για μήνες μα και για χρόνια ακόμα. Δέχτηκαν όλους τους όρους των Πριηνέων, έλυσαν την πολιορκία κι έφυγαν. Δε ζήτησαν άλλο παρά να είναι οι δυο λαοί αγαπημένοι αναμεταξύ τους και να ζουν ήσυχoi και χαρούμενοι στις όμορφες χώρες τους.

Τα περδικόπουλα

Όταν ήρθε το φθινόπωρο, τα περδικόπουλα άλλαξαν δυο και τρεις φορές τα φτερά τους με άλλα πυκνότερα και δυνατότερα. Μεγάλωσαν αρκετά και μπορούσαν να πετάξουν μακριά και να φυλαχτούν από κάθε κίνδυνο. Μα προτίμησαν να βόσκουν μαζί με τους γονείς τους. Όπως κι αν είναι, οι γέροι ξέρουν περισσότερα από τα παιδιά.

Και να σου ειπώ, έκαναν πολύ φρόνιμα. Γιατί από δω κι εμπρός είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνος. Τα χωράφια θερίστηκαν και οι κυνηγοί βγήκαν με τα σκυλιά τους στο κυνήγι. Μπαμ! μπουμ! ακούεται δεξιά κι αριστερά. Γαβ, γαβ, γαβ γαβ, γαβγίζουν τα σκυλιά. Οι πέρδικες τον βλέπουν τον κυνηγό, ακούνε τα σκυλιά και λουφάζουν.

— Πιάστε το καθένα σας από ένα σβόλο κι ακίνητα! προστάζει ο πατέρας.

Όλα κάθονται χάμω, πίσω από τους σβόλους, κι ο κυνηγός περνά ανάμεσά τους με το δάχτυλο στη σκανδάλη του τουφεκιού και κοιτάζει με προσοχή. Ολούθε κοιτάζει, μα δε βλέπει τίποτα. Άλλο από χώμα δε βλέπει. Έξαφνα ο σκύλος του οσμίζεται, στέκει ακίνητος και με το ρύγχος του δείχνει στον κυνηγό ένα σβόλο. Εκείνος πλησιάζει.

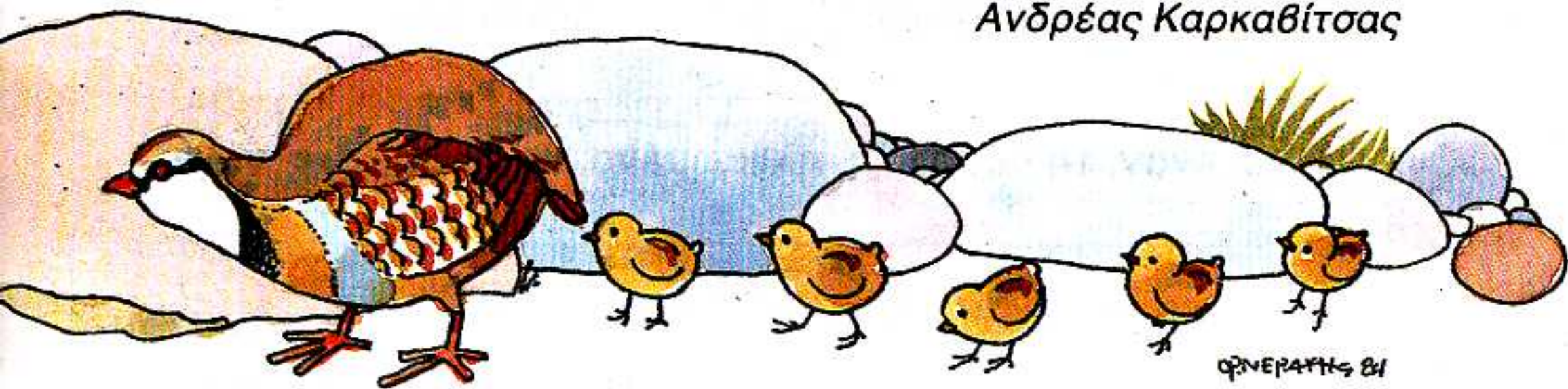
— Πρόσέξτε τώρα. Ό,τι κάμω, να κάμετε, λέει ο πατέρας.

Κι έξαφνα πετιέται με φτεροκοπήματα εμπρός από τη μύτη του κυνηγού. Ξαφνίζεται εκείνος και σηκώνει κατά κει το τουφέκι του. Μα την ίδια στιγμή άλλο «φρου»! ακούεται κάτω από τα πόδια του και η μάνα περνά από μπροστά του στο αντίθετο μέρος. Γυρίζει από κει το τουφέκι ο κυνηγός, μα ως να σημαδέψει, ακούει γύρω του άλλα φτεροκοπήματα και βλέπει τα περδικόπουλα να πετούν δεξιά κι αριστερά, εμπρός του, πίσω του. Πού να πρωτοσημαδέψει και ποιο να πρωτοχτυπήσει; Στέκεται στη μέση του χωραφιού με το τουφέκι στο χέρι και θυμώνει, γιατί κατόρθωσαν να του φύγουν μέσ' από τα χέρια του τόσες πέρδικες.

— Καλά τα καταφέραμε! είπε ο πέρδικος, σαν είδε τη μάνα και τα παιδιά του γλιτωμένα από τον κίνδυνο. Πάμε τώρα να τσιμπήσουμε κανένα σταφύλι. Και άρχισε να τραγουδεί με όλη του τη δύναμη:

- «Πού ήσουν, πέρδικα γραμμένη,
κι ήρθες την αυγή βρεγμένη;
- Ήμουνα πέρα στα πλάγια,
στις δροσιές και στα χορτάρια.
- Τι έτρωγες πέρα στα πλάγια,
στις δροσιές και στα χορτάρια;
- Έτρωγα το Μάη τριφύλλι
και τον Αύγουστο σταφύλι».

Ανδρέας Καρκαβίτσας

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τη φράση που ταιριάζει:
 (στον κυνηγό, για δόλωμα, με άλλα, με καινούριο, στα παιδιά, από τον πατέρα του, στην Ασπασία)
 Τα περδικόπουλα άλλαξαν τα φτερά τους
 Ο σκύλος δείχνει ένα σβόλο.
 Η μητέρα αγόρασε ένα δώρο
 Ο Πάνος ζήτησε χρήματα
 Αλλάξαμε το παλιό πλυντήριο
 Η δασκάλα μοίρασε τα τετράδια.
 Ο ψαράς έβαλε γαρίδα

2. Ρωτώ **τι;** και **σε ποιον;** και απαντώ με τα ουσιαστικά δύναμη - αδύνατος, παιγνίδι - αδερφός, πληροφορία - ξένος, βιβλίο - σύλλογος, όπου ταιριάζουν:

Τι;	Σε ποιον;
Χάρισε τα	στον του.
Μη δείχνεις τη	σου στους
Έδωσε	στον
Δώρισε τα	στο

3. Σχηματίζω προτάσεις με τις παρακάτω λέξεις:
 (είπε, στους φίλους του, ανέκδοτο, ένα, Χάρης, Ο)
Ο Χάρης είψε στους φίλους του ένα ανέκδοτο.

(Ο, σπέρνει, τον, γεωργός, με, κήπο, λαχανικά)

.....

(Η, σε, έναν, τη θέση της, ηλικιωμένο, πρόσφερε, Αντωνία)

.....

(πήρε, μια, Ιωάννα, Η, στο τηλέφωνο, φίλη της)

.....

4. Μετατρέπω τις φράσεις των παρενθέσεων, όπως στο παράδειγμα:
Ο παππούς χάρισε (της Δέσπως) *στη Δέσπω* έναν παπαγάλο.

Ο Πάνος πρόσφερε μια λεμονάδα (του Θωμά)

Δείξε (του Βαγγέλη) το καινούριο παλτό.

5. Σκέφτομαι και γράφω σε λίγες γραμμές πώς οι πέρδικες μαθαίνουν τα περδικόπουλα να φυλάγονται από τον κυνηγό.

6. Γράφω και μαθαίνω:

*Ο σιύγος οσμίζεται, στέμεται αιώνητος και με το
ρύγχος του δείχνει στον μυνηγό ένα σβόχο.*

7. Λέξεις για την καρτέλα:

ωαωαγάρος, ωαχτό, τούβλο, λεμονάδα, ωρνυτήριο

- 8*. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τις φράσεις που ταιριάζουν:
(για τον ξάδερφο, με τούβλα, από τα βιβλία, με πούπουλα,
για ζώα, από φως, με εντομοκτόνο)

Ρώτησα τη Σταυρούλα *για τον ξάδερφό* της.

Διάβαζα ιστορίες

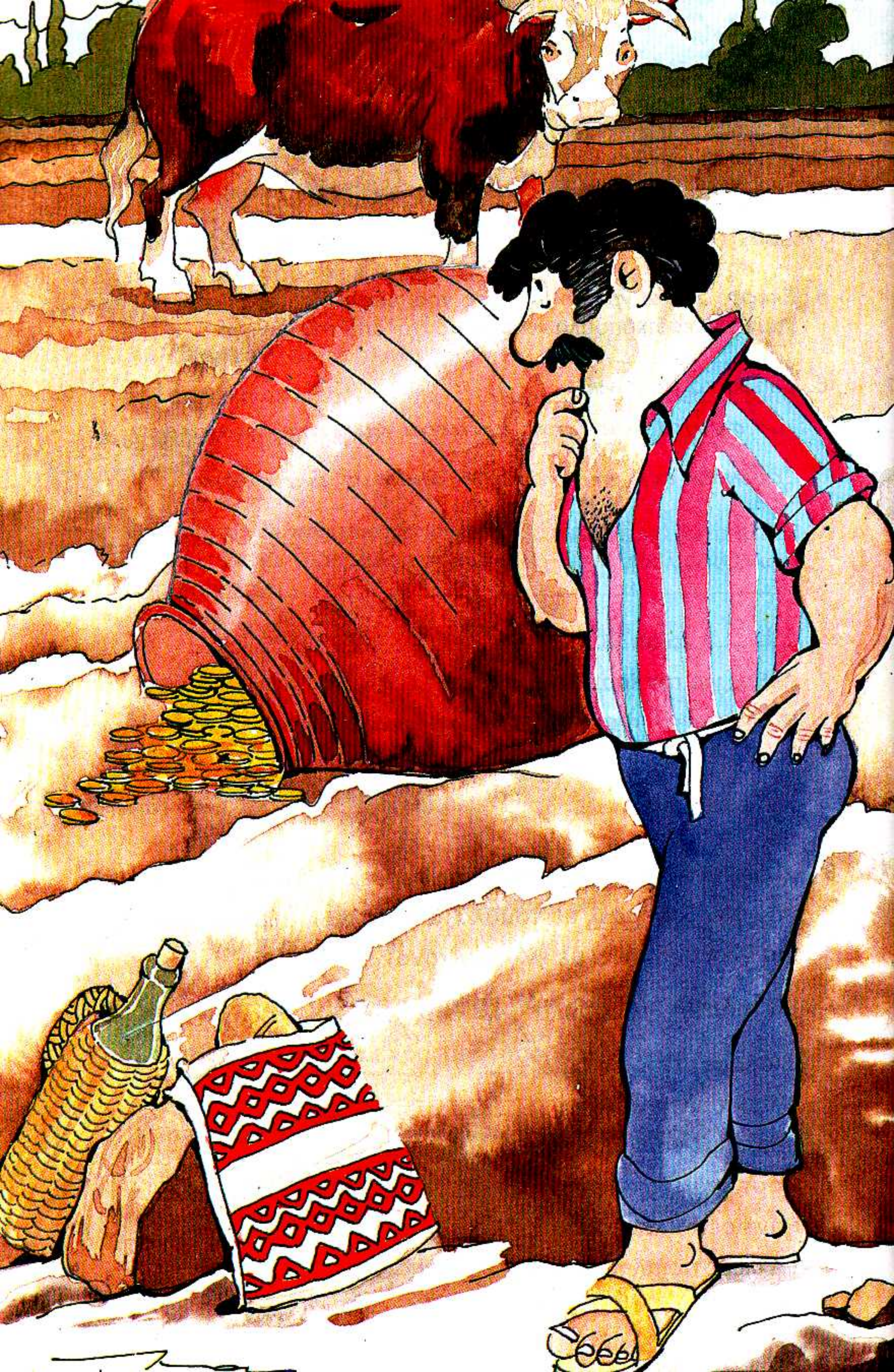
Άδειασα την τσάντα

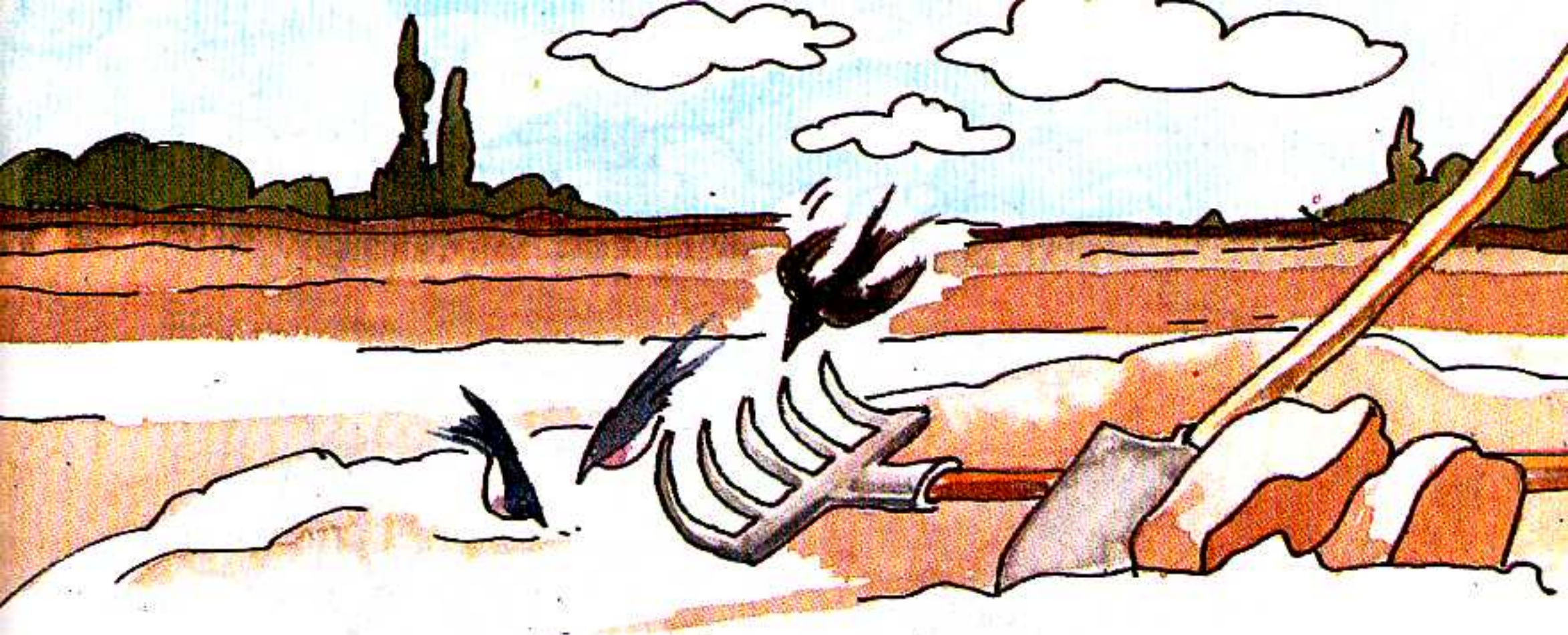
Γεμίσαμε το προσκέφαλο

Φόρτωσαν το αυτοκίνητο

Ράντισε τα λουλούδια

Το δωμάτιο πλημμύρισε

Το στάρι που έγινε σαν αμύγδαλο

Στα πολύ παλιά χρόνια ζούσανε στο χωριό μας δυο καλοί άνθρωποι. Ψέματα δε λέγανε. Κακό λόγο δεν ξεστομίζανε. Ό,τι καλό περνούσε από το χέρι τους το κάνανε. Τον ένα τον λέγανε Μανόλη και τον άλλο Γιώργη. Μα ήρθε καιρός που ο Μανόλης παραφτώχυνε. Είχε ένα χωράφι μοναδικό κι αναγκάστηκε να το πουλήσει. Πήγε και βρήκε τον άλλο καλόν άνθρωπο, το Γιώργη, και του λέει: «Πάρ' το εσύ, που αν τα καταφέρω κανέναν καιρό, θα μου το ξαναγυρίσεις πίσω».

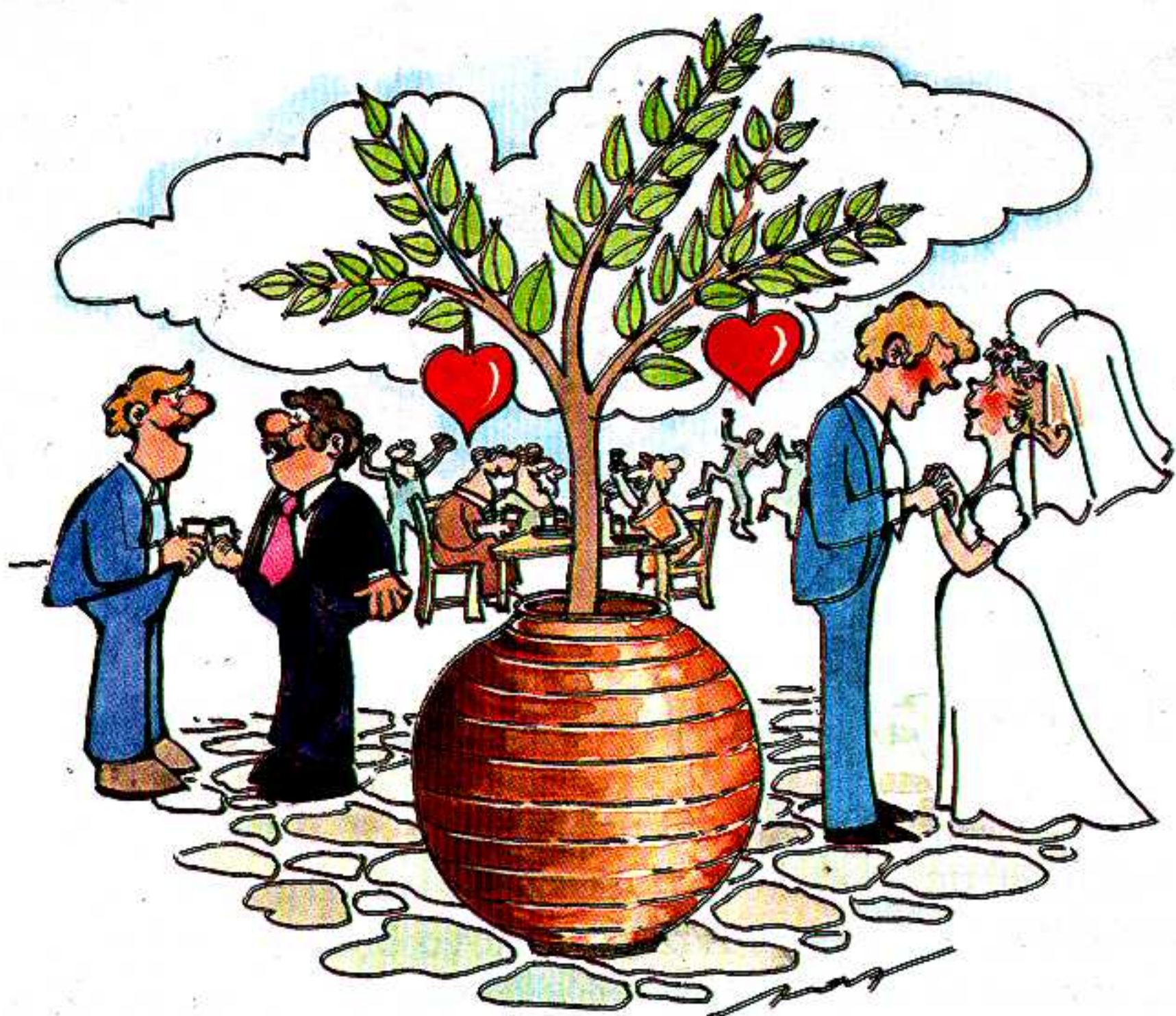
Πέρασε το καλοκαίρι κι ήρθανε τα πρωτοβρόχια. Ο Γιώργης άρχισε να οργώνει το καινούριο του χωράφι, να το ετοιμάζει για τη σπορά. Μια μέρα το υνί σκόνταψε σ' ένα πιθάρι. Το πιθάρι ήτανε γερό και γεμάτο ως απάνω φλουριά χρυσά. Το σκέπασε αμέσως και πήγε να βρει το Μανόλη, που του 'χε πουλήσει το χωράφι.

— Μανόλη μου, του λέει, άνοιξε η τύχη σου. Στο χωράφι, που μου πούλησες, βρήκα ένα πιθάρι φλουριά και να 'ρθεις να τα πάρεις.

— Από το δικό σου το χωράφι, Γιώργη μου, να πάρω φλουριά;

— Άκου, Μανόλη, εσύ μου πούλησες σκέτο χωράφι. Δε μου πούλησες φλουριά. Δεν το θέλει η καρδιά μου μήτε η τιμή μου να πάρω ξένο πράμα.

— Άκου, Γιώργη, του λέει ο Μανόλης, εγώ άμα πούλησα το χωράφι, το πούλησα όπως ήτανε. Δεν ξεχώρισα να σου πω πως αν έχει φλουριά, θα είναι δικά μου.

Ο Μανόλης έλεγε πως το πιθάρι με τα φλουριά πρέπει να τα πάρει ο Γιώργης κι ο Γιώργης πως το πιθάρι με τα φλουριά πρέπει να τα πάρει ο Μανόλης. Στο τέλος αποφασίσανε να πάνε στο σοφό του χωριού, να ζητήσουν τη συμβουλή του.

Έτσι κι έτσι, του λένε, και του διηγούνται την ιστορία με το πιθάρι και τα φλουριά.

— Δύσκολο δεν είναι να τα ξεμπερδέψουμε, τους λέει ο σοφός. Θα παντρέψετε τα παιδιά σας. Εσύ, Μανόλη, θα δώσεις το γιο σου, εσύ, Γιώργη, θα δώσεις την κόρη σου και θα τους δώσετε το πιθάρι με τα φλουριά και το χωράφι και θα τους δώσετε την ευχή σας, να γίνουνε καλοί άνθρωποι σαν κι εσάς.

Παντρεύτηκε ο γιος του Μανόλη με την κόρη του Γιώργη και γίνηκε μεγάλος γάμος στο χωριό. Το καινούριο αντρόγυνο καλλιέργησε με όρεξη το χωράφι και το σπείρανε την πρώτη χρονιά στάρι. Από κείνο το χωράφι, που ήτανε το χωράφι της τιμιότητας, της καλοσύνης και της αγάπης, βγήκε στάρι μεγάλο σαν αμύγδαλο.

Έλλη Αλεξίου

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις του κειμένου με την αντωνυμία που λείπει:

Πήγε να βρει το Μανόλη, που 'χε πουλήσει το χωράφι.

Εσύ πούλησες σκέτο χωράφι. Δε πούλησες φλουριά.

Έτσι κι έτσι λένε και διηγούνται την ιστορία.

...και θα δώσετε το πιθάρι με τα φλουριά, και

θα δώσετε την ευχή σας.

2. Ξαναγράφω τις προτάσεις, όπως στα παραδείγματα:

Ο Νίκος ζήτησε από τη Μαρία το βιβλίο του.

Ο Νίκος ζήτησε της Μαρίας το βιβλίο του.

Τα παιδιά μίλησαν στη μητέρα τους για την εκδρομή.

.....
Η γιαγιά αγόρασε για τον Κώστα μια μπλούζα.

.....
Ζητώ συγγνώμη από σένα.

Ξου ζητώ συγγνώμη.

Κάνει νεύματα σε σένα.

.....
Ο Παύλος σύστησε σ' εμένα τον κ. Γεωργίου.

3. Γράφω και μαθαίνω:

*Άνι, Μανόλη, εσύ μου πούλησες σκέτο χωράφι.
Δε μου πούλησες φλουριά.*

4. Ρωτάω τι ή τίνος και συμπληρώνω με τις λέξεις των ορθογωνίων που ταιριάζουν:

τι

δαχτυλίδι, τετράδιο, κακό, βιβλίο
χρήματα, παξιμάδι

τίνος

νύφη, Παύλος, εαυτός σου, Ελένη, Νίκος
γιος της

Η γιαγιά χάρισε της *νύφης* ένα *δαχτυλίδι*.

Σε παρακαλώ πήγαινε το της

Η Άννα έφερε του το

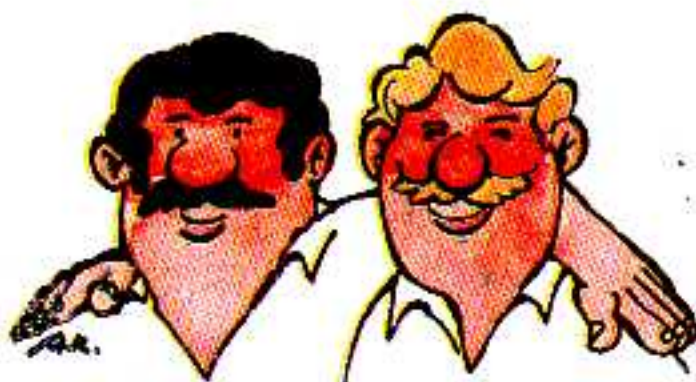
Με το να κουράζεσαι κάνεις του

Δάνεισα του

Του ναύτη η μάνα ζύμωνε του

5. Λέξεις για την καρτέλα:

χρήματα, παξιμάδι, γιος, θυμάρι-θυμώνω

- 6*. Απαντώ στις ερωτήσεις και αντικαθιστώ τα ονόματα με τις κατάλληλες αντωνυμίες, όπως στο παράδειγμα:

— Έδωσες της Άννας το βιβλίο σου;

— *Ναι, το έδωσα της Άννας.*

— *Ναι, της το έδωσα.*

— Έφερες του Κώστα το αδιάβροχο;

— Ναι,

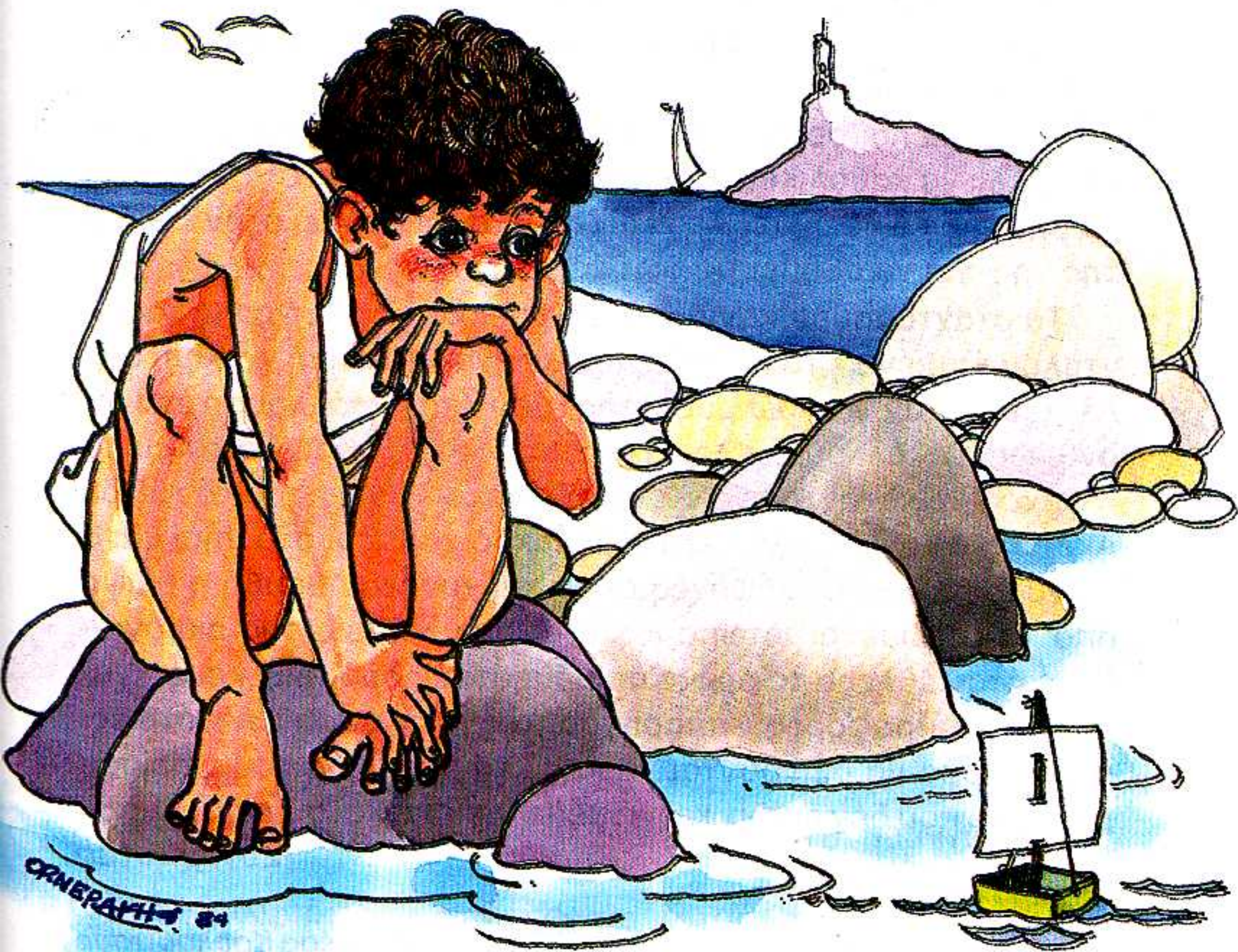
— Ναι,

— Ζήτησες της Ελένης χρήματα;

— Όχι,

— Όχι,

Η θάλασσα

Η επιθυμία

Από μικρός την αγαπούσα τη θάλασσα. Τα πρώτα βήματά μου, να πεις, στο νερό τα έκαμα. Το πρώτο μου παιχνίδι ήταν ένα κουτί από λουμίνια μ' ένα ξυλάκι ορθό στη μέση για κατάρτι, με δυο κλωστές για παλαμάρια, ένα φύλλο χαρτί για πανάκι και με την πύρινη φαντασία μου, που το έκανε μπάρκο τρικούβερτο. Πήγα και το έριξα στη θάλασσα με καρδιοχτύπι· αν θέλεις, ήμουν κι εγώ εκεί μέσα. Μόλις όμως το απίθωσα, βούλιαξε στον πάτο. Μα δεν άργησα να κάμω άλλο μεγαλύτερο από σανίδα. Ο ταρσανάς για τούτο ήταν στο λιμανάκι του Αϊ-Νικόλα. Το έριξα στη θάλασσα και τ' ακολουούθησα κολυμπώντας ως την εμποτή του λιμανιού, που το πήρε το ρέμα μακριά. Αργότερα έγινα πρώτος στο κουπί, στο κολύμπι πρώτος· τα λέπια μού έλειπαν.

Ναι, την αγαπούσα τη θάλασσα! Την έβλεπα ν' απλώνεται από τ' ακρωτήριο ως πέρα πέρα, μακριά, να χάνεται στα ουρανοθέμελα σαν ζαφειρένια πλάκα στρωτή, βουβή, και πάσχιζα να μάθω το μυστικό της.

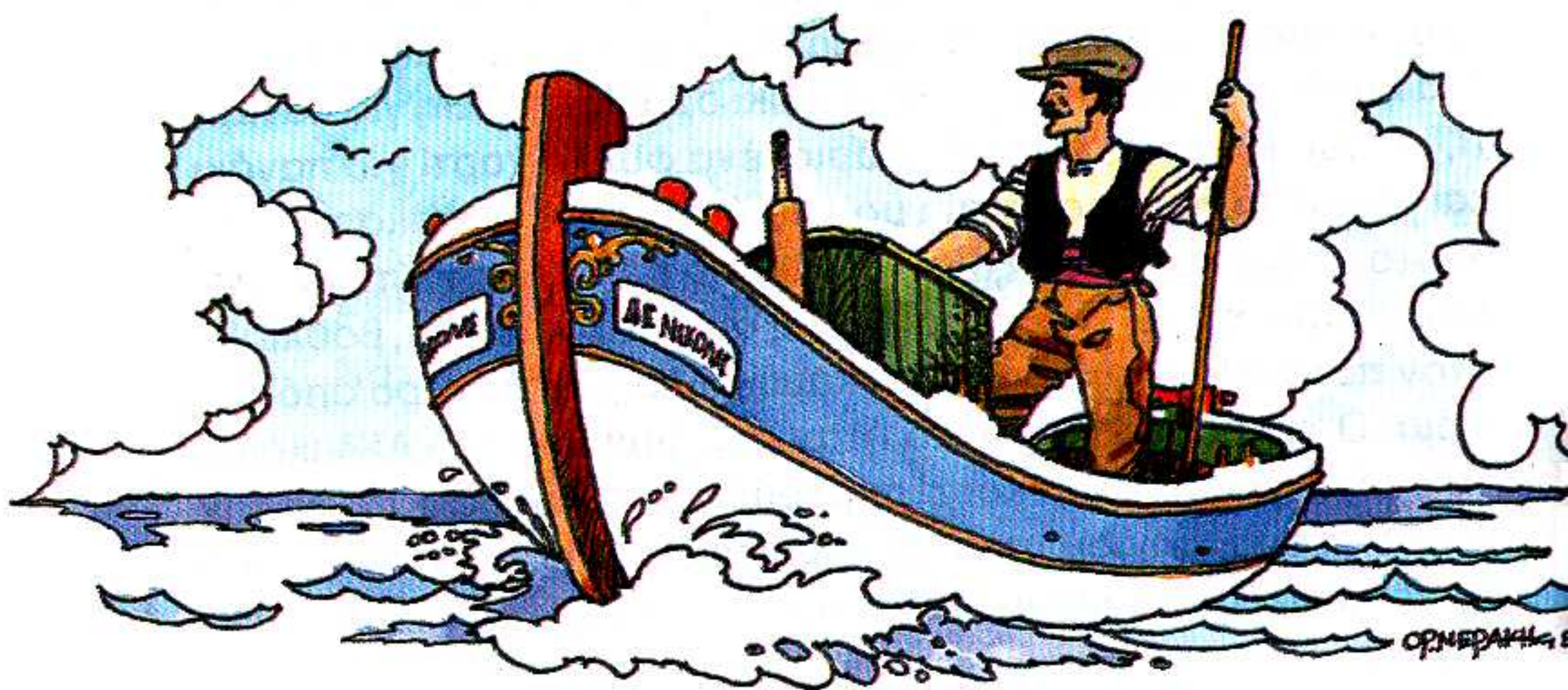
Την έβλεπα, οργισμένη άλλοτε, να δέρνει με αφρούς τ' ακρογιάλι, να καθαλικεύει τα χάλαρα, να σκαλώνει στις σπηλιές, να βροντά και να ηχάει, λες και ζητούσε να φτάσει στην καρδιά της γης, για να σθήσει τις φωτιές της.

Τα σταχτόμαυρα πανιά, τα ολοφούσκωτα* τα σχοινιά τα κοντυλογραμμένα* τα πόμολα, που άφηναν φωτεινή γραμμή ψηλά, μ' έκραζαν να πάω μαζί τους, μου έταζαν άλλους τόπους, ανθρώπους άλλους, πλούτη, χαρές, φιλιά. Και νυχτοήμερα η ψυχή μου κατάντησε άλλον πόθο να μην έχει παρά το ταξίδι. Ακόμη και την ώρα που ερχόταν πικρό χαμπέρι στο νησί και ο πνιγμός πλάκωνε τις ψυχές όλων και χυνόταν βουβή η θλίψη από τα ζαρωμένα μέτωπα ως τ' άψυχα λιθάρια της ακρογιαλιάς* όταν έβλεπα τα ορφανοπαίδια στους δρόμους και τις γυναίκες μαυροφόρες, απαρηγόρητες τις αρραβωνιαστικές* όταν άκουα να διηγούνται ναυαγοί το μαρτύριό τους, πείσμα μ' έπιανε που δεν ήμουν κι εγώ μέσα* πείσμα και σύγκρουο* μαζί.

(Συνεχίζεται)

Ανδρέας Καρκαβίτσας

κοντυλογραμμένα=που είναι σαν ζωγραφιστά
σύγκρουο=ρίγος, ανατριχίλα

1. Βρίσκω στο κείμενο και συμπληρώνω τις προτάσεις με τις λέξεις που λείπουν:

Μόλις όμως το απίθωσα, βούλιαξε

Την έβλεπα να σκαλώνειλες

και ζητούσε να φτάσει στην καρδιά , για να σβήσει της.

Ο πνιγμός πλάκωνε όλων.

Τ' άψυχα λιθάρια

2. Συμπληρώνω τις φράσεις με τις λέξεις των παρενθέσεων, όπως στα παραδείγματα:

(η γλάστρα, η σημαία, η προβατίνα)

Γενική ενικού

Αιτιατική πληθυντικού

Το λουλούδι *της γλάστρας*

Ποτίζω *τις γλάστρες*.

Το αρνάκι

Ταΐζω

Τα χρώματα

Ανεβάζω

(ο λύκος, ο αϊτός, ο κυνηγός)

Αιτιατική ενικού

Γενική πληθυντικού

Είδα *τον αϊτό*.

Είδα τις φωλιές *των αϊτών*.

Συνάντησα

Θαύμασα τα σκυλιά

Ζωγράφισα

Είναι σουβλερά τα δόντια.

.....

3. Σκέφτομαι και γράφω με δυο λόγια το περιεχόμενο καθεμιάς παραγράφου του κειμένου.

4. Συμπληρώνω με τις λέξεις ψηλός, φιλός ή ψηλο- και φιλο-, όπως ταιριάζει:

Ο ναύτης ανέβηκε στο κατάρτι.

Έχεις για το εισιτήριο;

Το κέντημα έγινε με κλωστή.

Όλη την ημέρα έπεφτε βροχή.

Ο αέρας σφύριζε ανάμεσα στα κλαδιά της λεύκας.

Για το γλυκό χρειάζεται κοσκινισμένο αλεύρι.

Στο Μαραθώνα οι Έλληνες έκαμαν έναν σωρό με τα λάφυρα της μάχης.

Το σπίτι μας είναι τάβανο.

5. Γράφω και μαθαίνω:

*Την έβρεια να μαβαριμεύει τα γάρα, γεο και ψη-
τούσε να φτάσει στην καρδιά της γης.*

.....
.....
.....

6. Λέξεις για την καρτέλα:

*κατάρτι, βουιάζω, ψηγοτάβανος, -η, -ο-ταβάνι, γαράζ-
γαρεύω*

- 7*. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τα ουσιαστικά που ταιριάζουν:

(οι ψαράδες, οι νύχτες, οι βάρκες, ο άνεμος, η ψαρική)

Η εργασία είναι δύσκολη. Πηγαίνουν

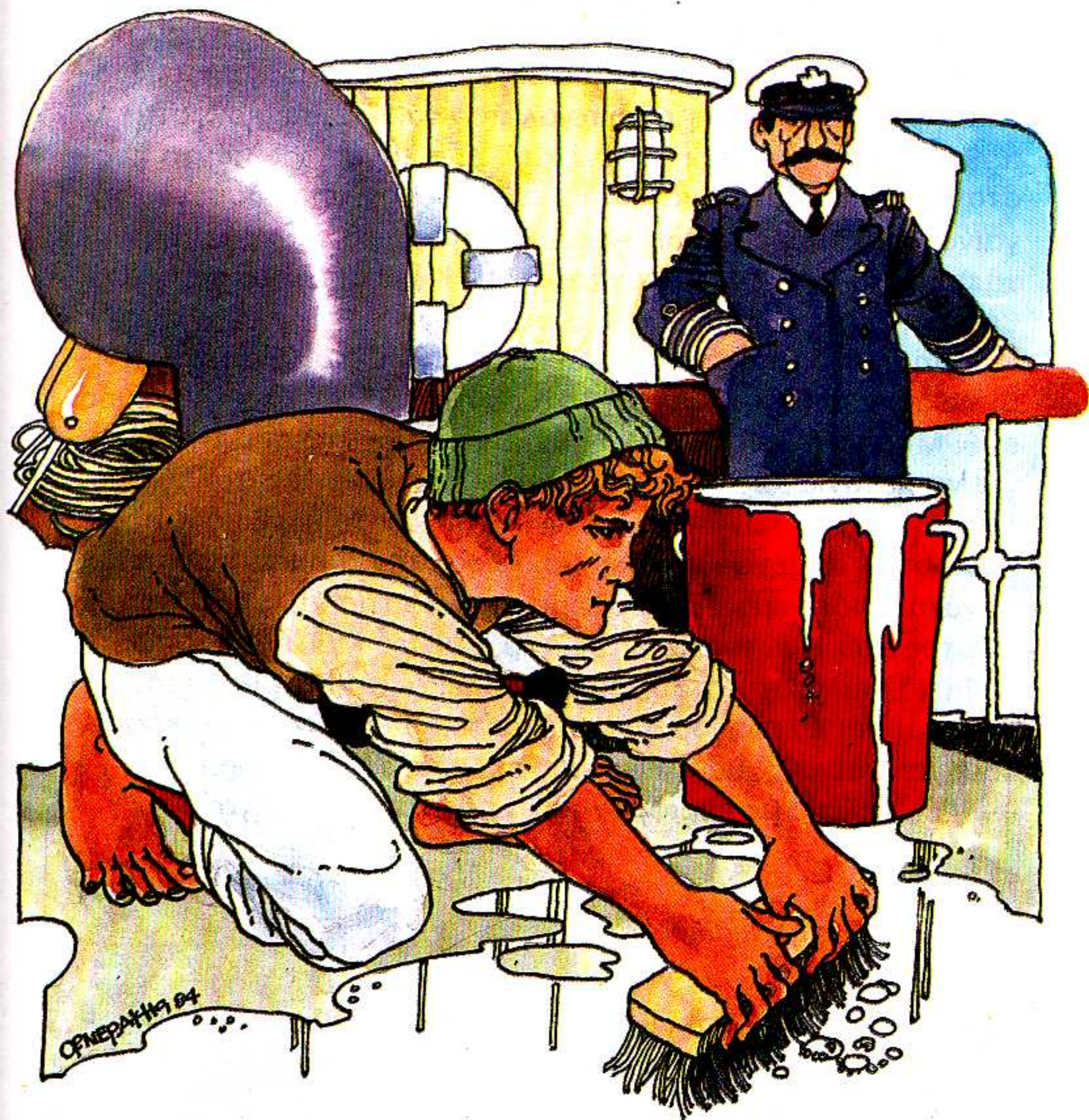
για ψάρεμα, όταν ο καιρός είναι καλός.

Φορτώνουν με τα σύνεργα

..... κι ανοίγονται στο πέλαγος. Πολλές

φορές παλεύουν με και τα κύματα.

Η θάλασσα

Η πραγματοποίηση

Δεν κρατήθηκα περισσότερο. Έλειπε ο πατέρας με τη σκούνα στο ταξίδι. Μίσευε κι ο καπετάν Καλλιγέρης, ο θείος μου, για τη Μαύρη θάλασσα. Του έπεσα στο λαιμό· τον παρακάλεσε κι η μάνα μου, από φόβο να μην αρρωστήσω· με πήρε μαζί του.

— Θα σε πάρω, μου λέει, μα θα δουλέψεις. Το καράβι θέλει δουλειά. Δεν είναι ψαρότρατα, να 'χεις φαΐ και ύπνο.

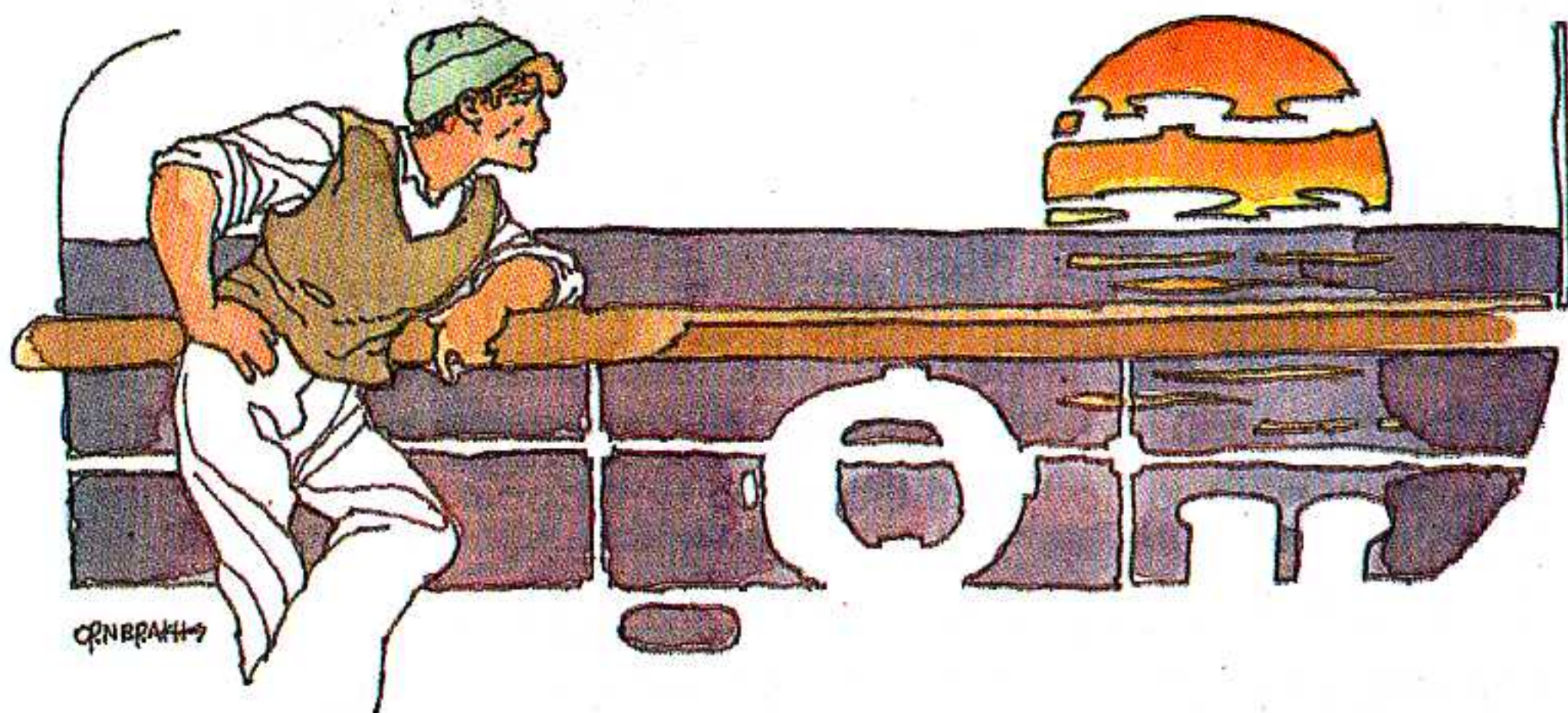
Τον φοβόμουν πάντα το θείο μου. Ήταν άγριος και κακός σε μένα, όπως και στους ναύτες του. «Κάλλιο σκλάβος στ' Αλιτζέρι, παρά με τον Καλλιγέρη», έλεγαν, για να δείξουν την απονιά του. Ό,τι παστά παλιοκρέατα, μουχλιασμένος μπακαλιάρος, αλεύρι πικρό, σκουληκιασμένη γαλέτα*, τυρί-τεμπεσίρι*, στην αποθήκη του Καλλιγέρη βρισκόταν. Κι ο λόγος του πάντα προσταγή, αγριοβλαστήμια και βρισίδι. Μόνον απελπισμένοι πήγαιναν στη δούλεψή του. Μα ο μαγνήτης, που έσερνε την ψυχή μου, έκαμε να τα λησμονήσω όλα. «Να πατήσω μια στην κουβέρτα», έλεγα, «και δουλειά όση θες».

Αληθινά, ρίχτηκα στη δουλειά με τα μούτρα. Έκαμα παιγνίδι τις ανεμόσκαλες. Όσο ψηλότερα η δουλειά, τόσο πρόθυμος εγώ. Μπορεί ο θείος μου να ήθελε να παιδευτώ από την αρχή, για να μετανιώσω. Από την πλύση της κουβέρτας στο ξύσιμο· από το ράψιμο των πανιών στων σχοινιών το πλέξιμο· από το λύσιμο των άρμενων στο δέσιμο. Τώρα στην τρόμπα· τώρα στον αργάτη· φόρτωμα, ξεφόρτωμα, καλαφάτισμα, χρωμάτισμα, πρώτος εγώ. Πρώτος; Πρώτος. Τι μ' έμελε; Μου έφτανε πως ανέβαινα ψηλά στη σταύρωση κι έβλεπα κάτω τη θάλασσα να σχίζεται και να πισωδρομεί υποτακτική μου. Τον άλλο κόσμο, τους στεριανούς, με θλίψη τους έβλεπα.

— Ψε!... έλεγα με περιφρόνηση. Ζουν τάχα κι εκείνοι!...

Ανδρέας Καρκαβίτσας

γαλέτα=είδος παξιμαδιού
τεμπεσίρι=κιμωλία

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τις λέξεις του κειμένου στην κατάλληλη πτώση:

(ράψιμο, λύσιμο, πλέξιμο, δέσιμο, φόρτωμα, ξεφόρτωμα, κα-
λαφάτισμα, χρωμάτισμα)

Η δουλειά του *ραγίσματος* των πανιών και του
..... των σχοινιών ήταν καθημερινή.
Έξερε καλά την τέχνη του και του
..... των πανιών.

Πρώτος ήμουν στα ,
τα , τα και τα
.....

2. Αλλάζω τις φράσεις, όπως στο παράδειγμα:

Αρρώστια στο δέρμα

Αρρώστια του δέρματος

Αύξηση στο ρεύμα

.....

Διακοπή στο γύρισμα

.....

Πρωταθλήτρια στο γράψιμο

.....

3. Συμπληρώνω τις προτάσεις, με μια από τις λέξεις που ταιριάζει:

(τσίμπημα, πότισμα, όργωμα, πάθημα, σκάψιμο, παράδειγμα,
σημείωμα)

Τα γίνονται μαθήματα.

Στο τέλος του υπάρχει μια υπογραφή.

Η εποχή του τελείωσε.

Αρχίζει η περίοδος του των αμπελιών.

Τα λουλούδια χρειάζονται ταχτικά

Τα πάνε στην αρχή των ασκήσεων.

Τα των εντόμων είναι κάποτε επικίνδυνα.

4. Γράφω από δυο προτάσεις, μια στον ενικό και μια στον πληθυντικό, με τις λέξεις κρέας, όνομα, κύμα, όπως στο παράδειγμα:

Το κρέας ήταν τρυφερό.

Τα κρέατα ήταν τρυφερά.

.....

.....

.....

.....

5. Γράφω και μαθαίνω:

*Από την ωγύση της μουντέρτας στο ξύσιμο από το
ράγισμο των ιανιών στον σχοινιών το αχέριμα.*

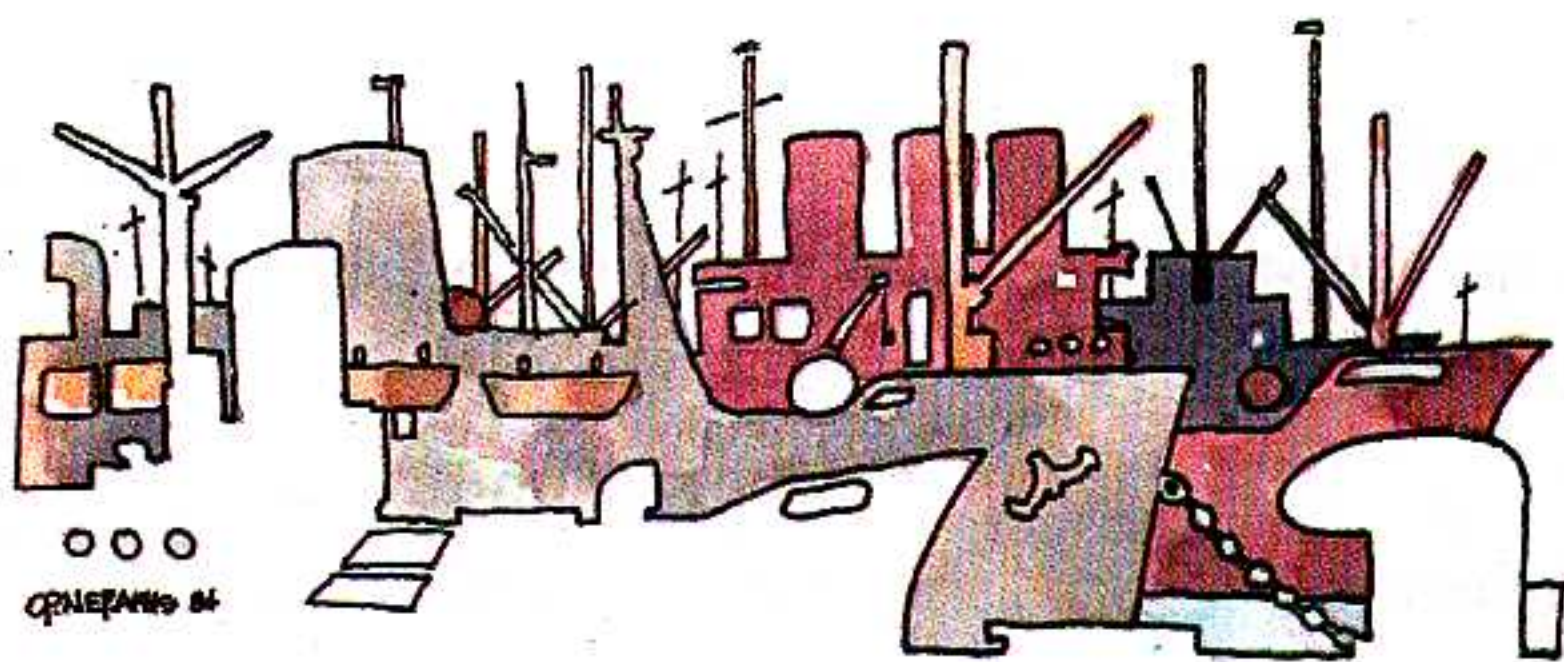
.....

.....

.....

6. Λέξεις για την καρτέλα:

*τσιμώ-τσιμώπημα, παράδειγμα, οργώνω-όργωμα, ράβω-
ράγισμο, σημειώνω-σημείωμα*

- 7*. Σκέφτομαι και γράφω για τη ζωή του ναυτικού σήμερα.

(Χρήσιμο λεξιλόγιο: καπετάνιος, λιμάνια, νοσταλγία, πετρελαιοφόρο, πλήρωμα, φορτηγό πλοίο, φόρτωμα - ξεφόρτωμα, ωκεανοί)

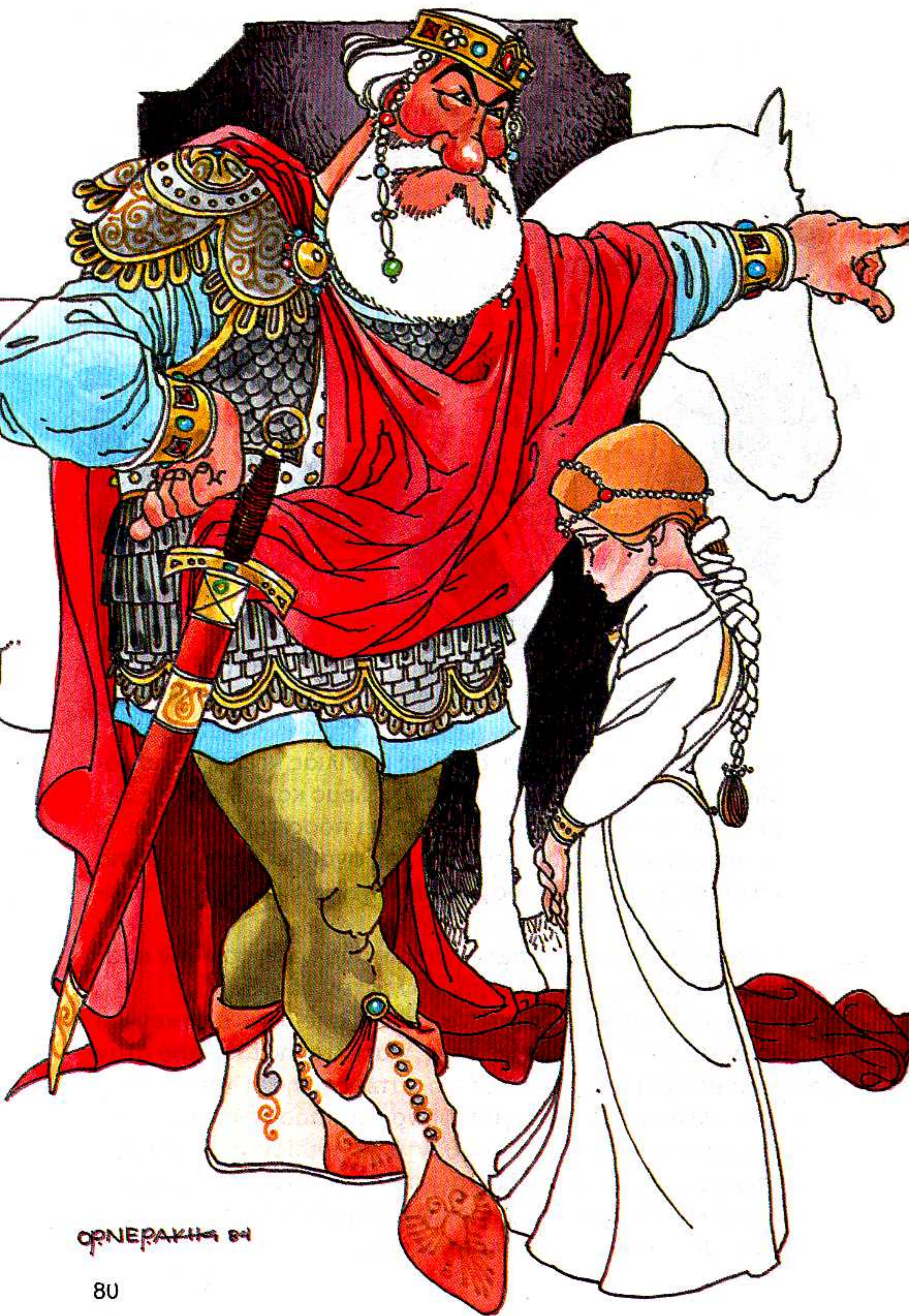
Σαν το αλάτι

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας βασιλιάς κι είχε τρεις κόρες. Μια μέρα ήθελε να φύγει για τον πόλεμο και κάλεσε τις θυγατέρες του να τις χαιρετίσει και να δει πόσο τον αγαπάνε. Η πρώτη τον φίλησε και του είπε πως τον αγαπάει «σαν τα μάτια της». Η δεύτερη του είπε «σαν τη ζωή της» κι η τρίτη «σαν το αλάτι».

Ν' ακούσει ο βασιλιάς πως η μικρότερη κόρη του τον αγαπάει τόσο λίγο, θύμωσε και, πριν φύγει, την έδιωξε.

Εκείνη η κακομοίρα άρχισε να γυρίζει από δω κι από κει και πουθενά δεν έλεγε την ιστορία της, γιατί ντρεπότανε που ήταν βασιλοπούλα και που την έδιωξε ο πατέρας της. Όσπου έφτασε σ' ένα άλλο βασίλειο και γύρεψε να την πάρουν να τους δουλεύει μέσα στο παλάτι. Από κουβέντα σε κουβέντα το καταλάβανε πως είναι βασιλοπούλα και το είπανε στο βασιλόπουλο. Πήγε εκείνος και την είδε, έπιασε γνώρα μαζί της και, να μην τα πολυλογούμε, την αγάπησε και την πήρε γυναίκα του.

ОРНЕРАКТИ 84

Κοντά να γίνει ο γάμος, η βασιλοπούλα παρακάλεσε τον άντρα της να στείλει να καλέσουνε στο δείπνο και τον δικό της πατέρα με τη βασίλισσα, χωρίς όμως να τους πούνε πως αυτή είναι η κόρη τους. Το βασιλόπουλο, που αγάπησε πολύ τη νύφη για την εξυπνάδα της και για την ομορφιά της, δεν ήθελε να της χαλάσει το χατίρι κι έστειλε κάλεσμα και στον πατέρα της το βασιλιά, να 'ρθουν στο γάμο μαζί με τη βασίλισσα. Εκείνοι το δεχτήκανε ευχαρίστως και ήρθανε.

Έγινε το μυστήριο, η νύφη έλαμπε με την ομορφιά της. Ύστερα καθίσανε και στο τραπέζι για το δείπνο. Η βασιλοπούλα τώρα είχε πει στις δούλες της να φέρουν στον πατέρα της ανάλατο φαΐ. Του το βάλανε μπροστά του κι άρχισαν να τρώνε. Όλοι τρώγανε στο τραπέζι με γέλια και χαρές, ο βασιλιάς όμως, μόλις δοκίμαζε κάτι, το άφηνε κι ούτε πιρουνιά δεν έβαζε στο στόμα του.

— Γιατί, μεγαλειότατε, δεν τρώτε; τον ρώτησε η νύφη.

— Μα, κόρη μου, να με συμπαθάτε, κάτι λείπει από τα φαγητά σας και δεν τρώγονται.

— Τι λείπει;

— Λείπει το αλάτι. Και πώς μπορεί να φάει κανείς χωρίς αλάτι; Ποιος μπορεί να ζήσει χωρίς αλάτι; Η ζωή του ανθρώπου είναι το αλάτι. Κι όλο έλεγε επαίνους για το αλάτι.

Τότε η θυγατέρα του του λέει:

— Μα εσύ δεν ήσουνα, βασιλιά μου, που κάποτε θύμωσες με την κόρη σου, που σου είπε κι εκείνη ότι καλύτερο πράμα στον κόσμο δεν είναι από τ' αλάτι;

Τα 'χασε ο γερο-βασιλιάς και δεν ήξερε τι να πει. Και τότε η θυγατέρα του τρέχει και τον αγκαλιάζει και του λέει:

— Πατέρα μου, εγώ είμαι η κόρη σου και καλά σου είπα ότι σ' αγαπάω σαν το αλάτι! Να που ήρθες τώρα στα λόγια μου, γιατί το είδες κι εσύ.

Και του διηγήθηκε όλη την ιστορία της, πώς βασανίστηκε, γυρίζοντας εδώ κι εκεί, και πώς τη γνώρισε το βασιλόπουλο και την πήρε και πώς τον κάλεσαν επίτηδες στο γάμο, για να τη δει. Κι ευχαριστήθηκε πολύ ο βασιλιάς που ξαναβρήκε την κόρη του και τους είπε και πήγανε με το γαμπρό πάλι στο σπίτι του, και ζήσανε καλά κι εμείς εδώ καλύτερα.

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τα ουσιαστικά του κειμένου θυγατέρα, πατέρας, βασιλοπούλα, βασιλόπουλο, δείπνο, αγάπη, εξυπνάδα σε πτώση γενική:

Ο βασιλιάς άκουσε τις αποφάσεις των του.

Θύμωσε με την απάντηση της μικρής

Η κόρη υπέφερε από την απόφαση του της.

Τελικά έγινε γυναίκα του ενός άλλου τόπου.

Το μέγεθος της και της

..... της φάνηκε την ώρα του

2. Σχηματίζω προφορικά και ύστερα γράφω φράσεις με το δεύτερο ουσιαστικό στη γενική, όπως στο παράδειγμα:

(κάγκελα - αυλόγυρος)

Τα μάγουλα του ανγόγυρου
Τα μάγουλα των ανγόγυρων

(ρίζα - σέλινο)

.....

.....

(σκάψιμο - δεντρόκηπος)

.....

.....

(ράφι - μανάβικο)

.....

.....

(χτίσιμο - μαντρότοιχος)

.....

.....

(αλυσίδα - λυκόσκυλο)

.....

.....

(πόρτα - σιδεράδικο)

.....

.....

3. Λέξεις για την καρτέλα:

ράφι, μανάβιο, τροφή, αγάτι

4. Αντικαθιστώ στις παρακάτω φράσεις τη γενική με τις προθέσεις για ή από + αιτιατική, όπως στο παράδειγμα:

Τα φορέματα της νύφης

Τα φορέματα για τη νύφη
Τα φορέματα για τις νύφες

Το ύφασμα της φούστας

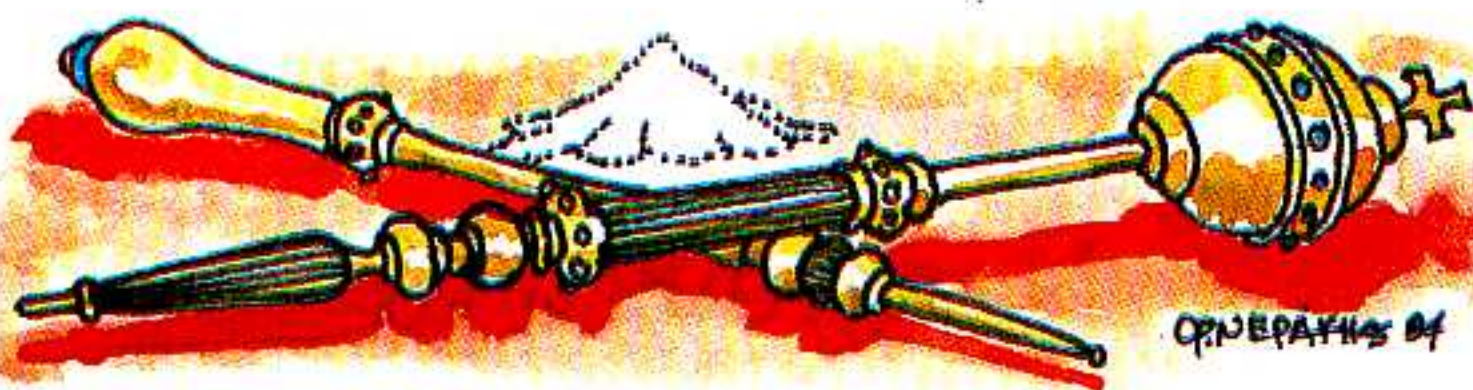
Η τροφή της κουκουβάγιας

Το νερό της βρύσης

Τα σημάδια της λάσπης

5. Γράφω και μαθαίνω:

*Από μουνβέντα σε μουνβέντα ματαζάβανε ως είναι
βασγοπούζα και το είωανε τον βασγόπουζου.*

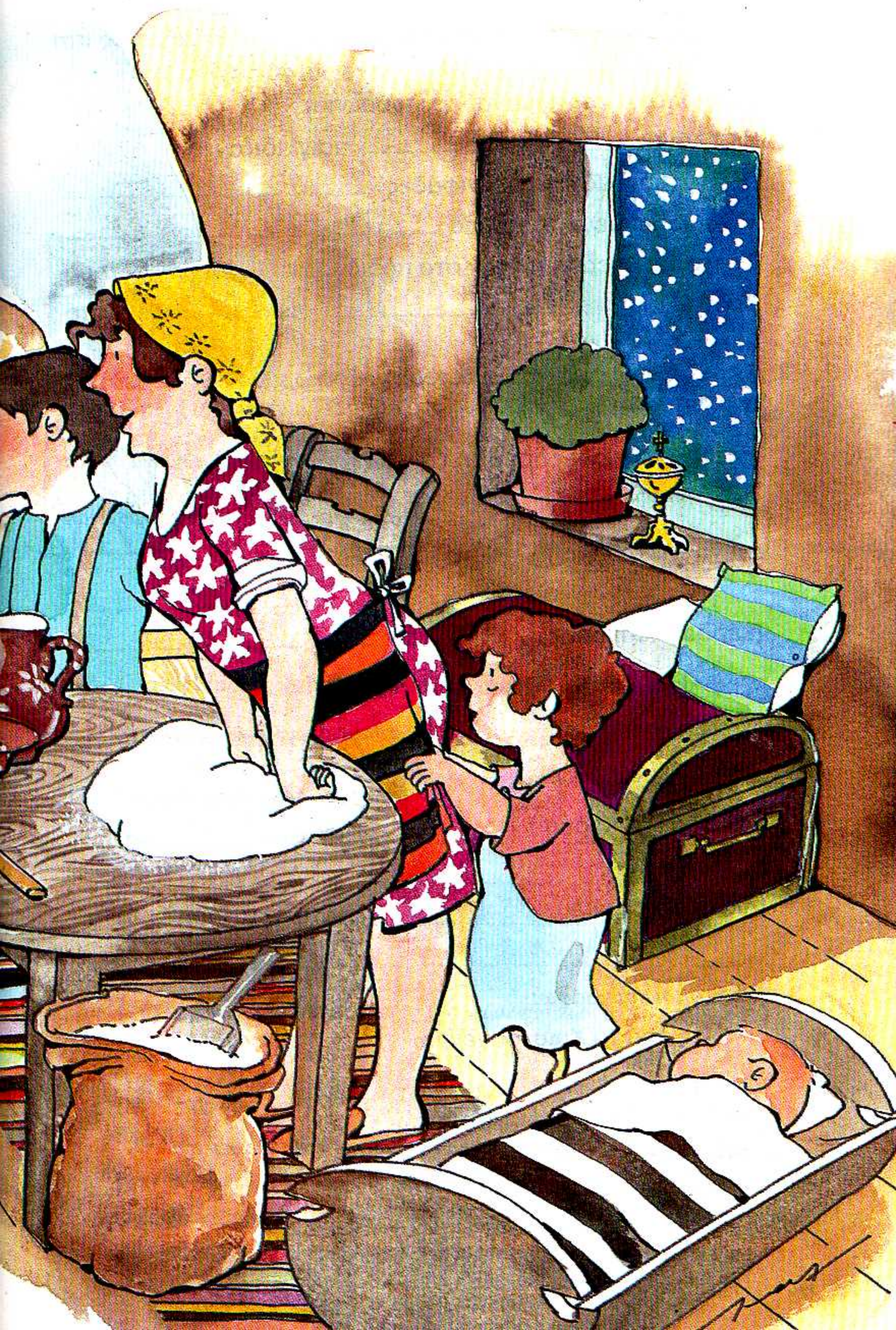
- 6*. Γράφω δύο δικές μου προτάσεις για καθένα από τα ουσιαστικά: ανθόκηπος, τριαντάφυλλο, εφημερίδα. Η μία πρόταση θα έχει το ουσιαστικό στη γενική του ενικού και η άλλη στη γενική του πληθυντικού:

Χριστούγεννα

Στη μνήμη μου έτσι είναι στητή, Χριστέ μου, η θύμησή σου:
Να καίει το τζάκι στη γωνιά κι έξω να πέφτει χιόνι.
Δίπλες να πλάθει η μάνα μου κι αξέχαστα γλυκά.
Με χαμογελαστά
τα πρόσωπά μας, των παιδιών της γειτονιάς ν' ακούμε —
«να τα πούμε;» —
τα κάλαντα τα ευφρόσυνα... Να 'ναι μεγάλη σκόλη,
να μπαίνει μες στο σπίτι μας η Βηθλεέμ η πόλη.

Σωτήρης Σκίπης

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τα ουσιαστικά του ποιήματος στη γενική:

(χιόνι, τζάκι, σπίτι, μανάδες, πρόσωπα)

Οι φλόγες παιγνίδιζαν.

Έξω στροβιλίζονταν οι νιφάδες

Η χαρά ζωήρευε το χρώμα

Τα παιδιά μπερδεύονταν στα πόδια τους.

Το στόλισμα μού μένει αξέχαστο.

2. Σχηματίζω προφορικά και ύστερα γράφω φράσεις με το δεύτερο ουσιαστικό στη γενική, όπως στα παραδείγματα:

(διάδρομος - αεροδρόμιο) *Ο διάδρομος του αεροδρομίου*

Οι διάδρομοι των αεροδρομίων

(πηγή - πετρέλαιο)

(κέρδος - έμπορος)

(άρωμα - πεπόνι)

Το άρωμα του πεπονιού

Το άρωμα των πεπονιών

(κουκούτσι - κεράσι)

(πλύσιμο - βαρέλι)

3. Σκέφτομαι και γράφω:

Εικόνες από τα Χριστούγεννα

4. Λέξεις για την καρτέλα:

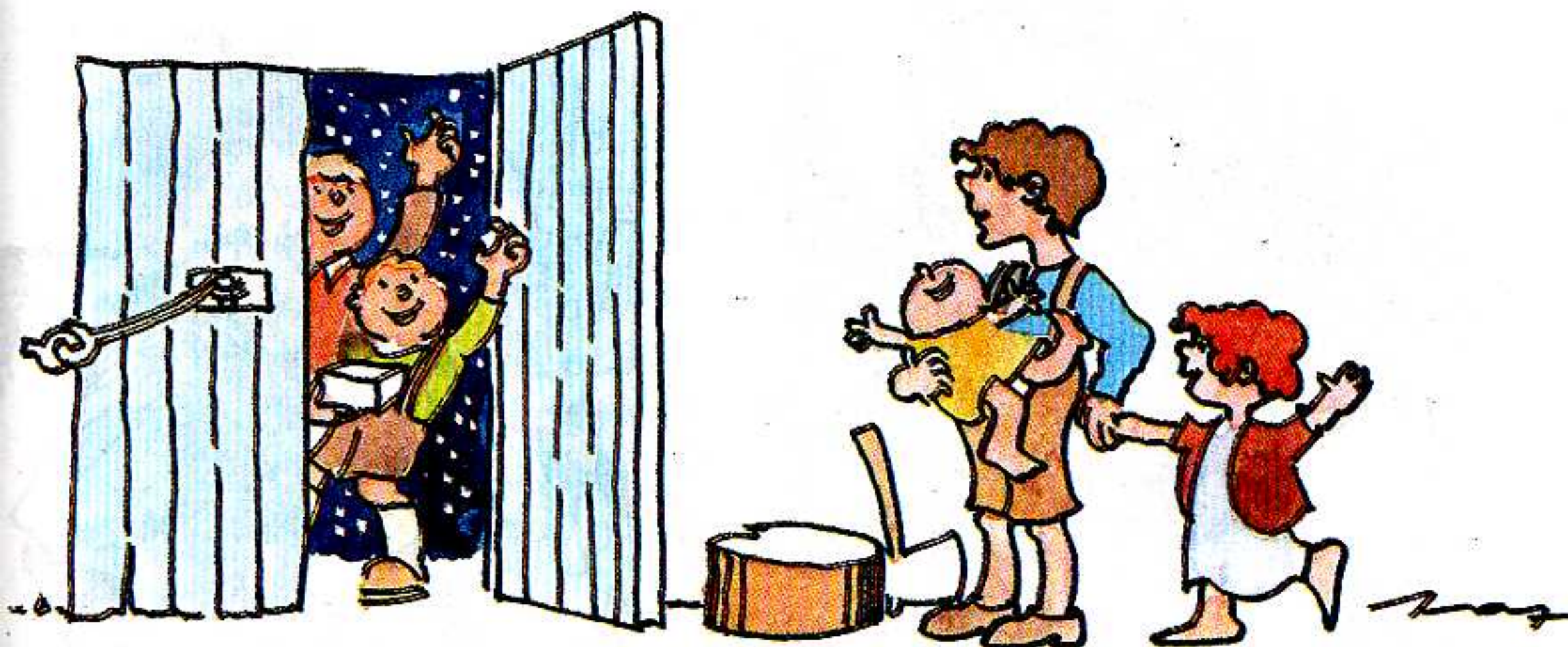
*αεροδρόμιο, ελιβάτης, κεράσι, παϊδάκι, ταχύτητα,
πετρέλαιο*

5. Γράφω και μαθαίνω:

Τους δύο πρώτους στίχους του ποιήματος.

.....

.....

6*. Γράφω φράσεις με το δεύτερο ουσιαστικό στη γενική:

(αλλαγή - ταχύτητα)

*Η αλλαγή της ταχύτητας
Οι αλλαγές των ταχυτήτων*

(πρόεδρος - κοινότητα)

.....

.....

(αριθμός - ταυτότητα)

.....

.....

(εισιτήριο - επιβάτης)

*Το εισιτήριο του επιβάτη
Τα εισιτήρια των επιβατών*

(φανέλα - παίχτης)

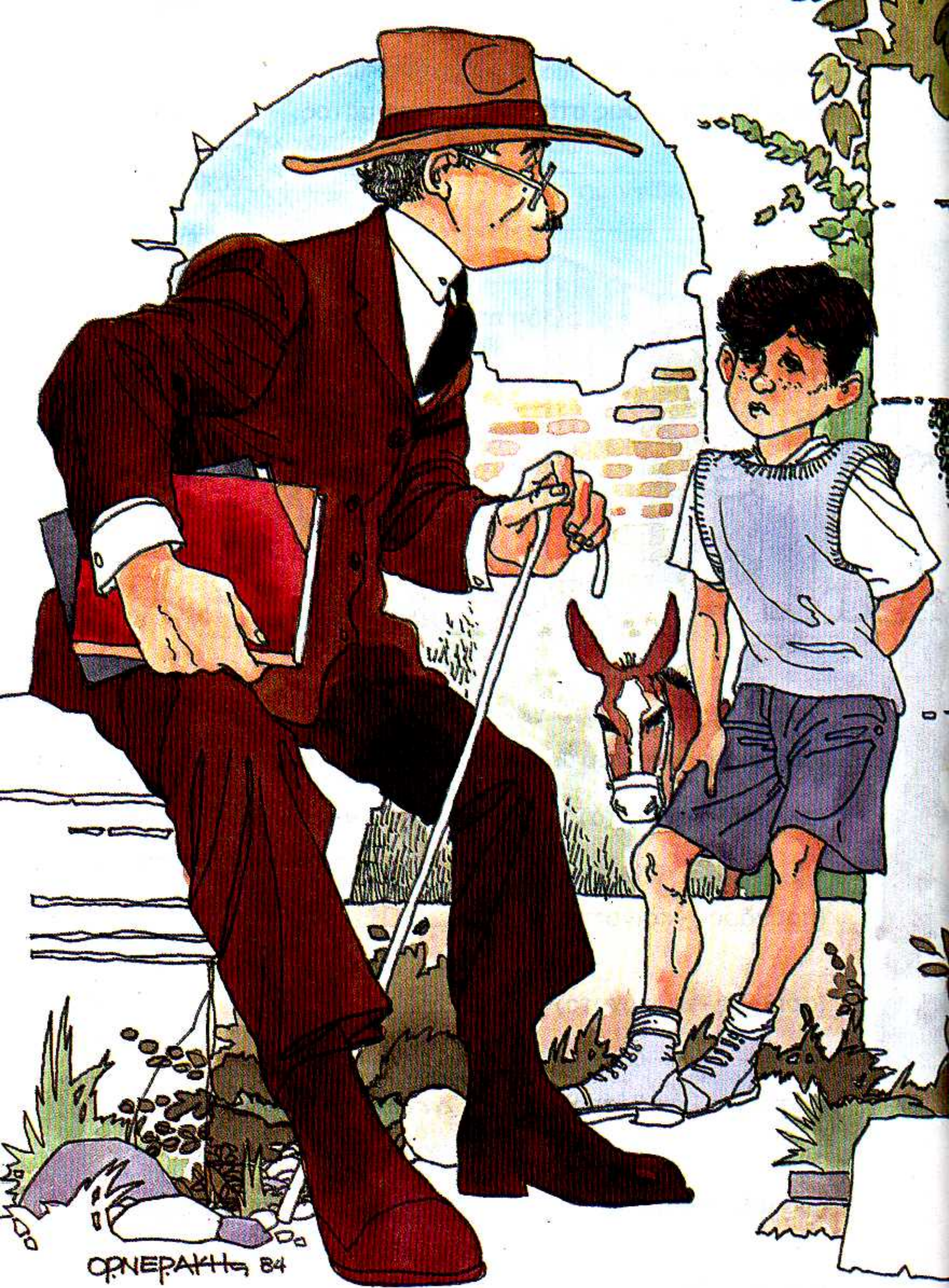
.....

.....

(κλίμα - χώρα)

.....

.....

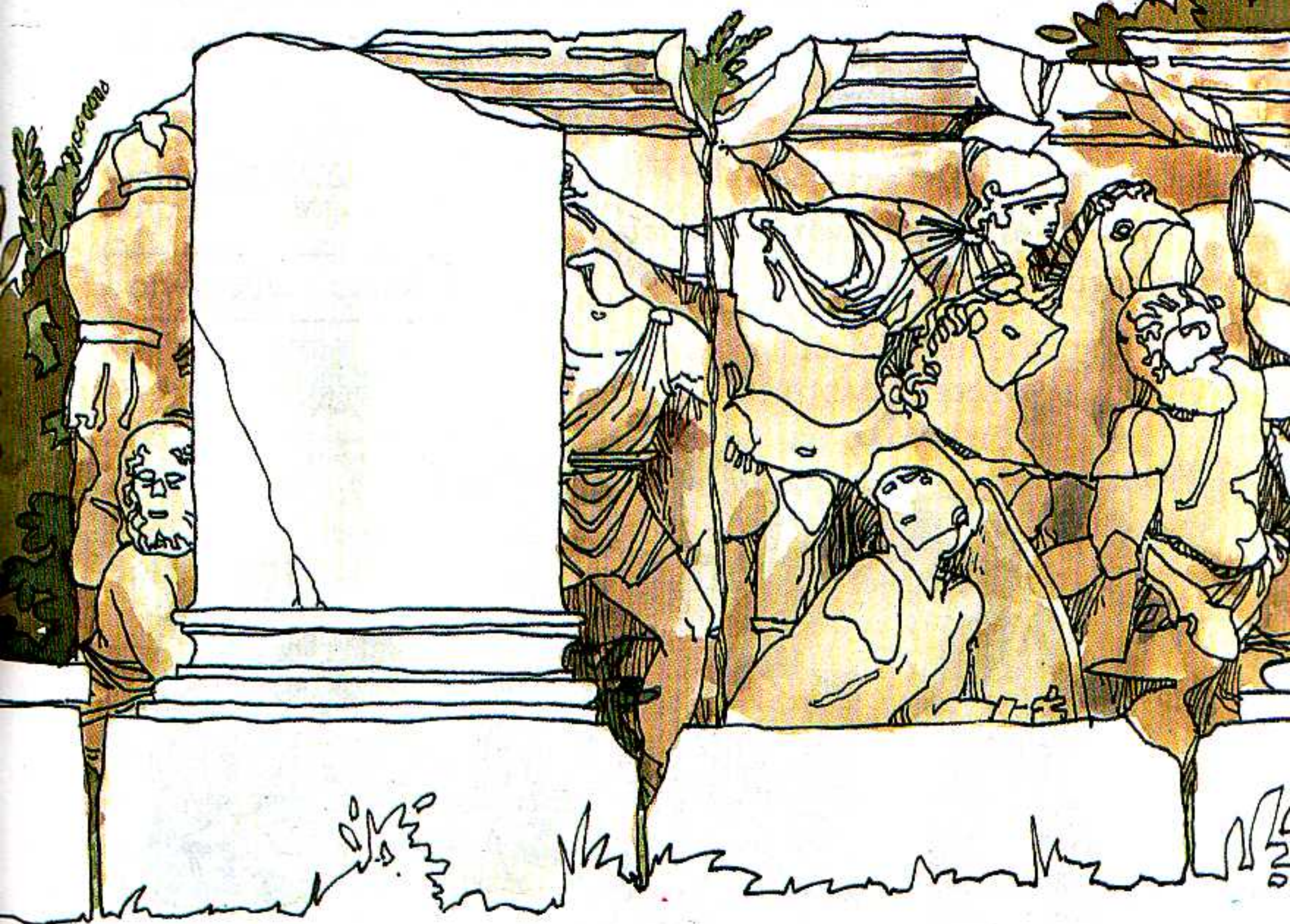
ОПРЕДЕЛЕНИЕ 84

Ορεινή Έφεσος

Κοντά στο χωριό μας είχαμε και τα ξακουστά αρχαία της Εφέσου· που, για να πω την αλήθεια, δε μας πολυσκοτίζανε. Αγκαλά* και τα σπίτια μας — από περβάζι μέχρι κεφαλόσκαλο — είχανε στολίδια απ' τ' αρχαία. Μα το πιο σπουδαίο ήτανε που το χωριό μας το γράφανε τα ελληνικά βιβλία Ορεινή Έφεσο και τούτο, λέει, μαρτυρούσε την πανάρχαιη φύτρα μας.

Όλα τα σχετικά τα 'μαθα από ένα νιόφερτο Σαμιώτη δάσκαλο, τον κύριο Πυθαγόρα Λάριο. Αυτός ο χριστιανός λωλάδα είχε με τ' αρχαία. Πού τον έχανε, πού τον έβρισκες το δάσκαλο, εκείδά σεργιανούσε, στο ναό της θεάς Άρτεμης, στο θέατρο, στο βυζαντινό φρούριο, στην Πύλη του διωγμού.

Είχε διαλέξει το δικό μας γάιδαρο να τον πηγαινοφέρνει. Μα ο πατέρας δεν του 'χε εμπιστοσύνη και μου 'λεγε:

— Για πάαινε, μπρε, κι εσύ με τούτον, μη χάσει το ζωντανό και πλερώνουμ' εμείς τα τζερεμέδια*. Ακούγεται σαν ονειροπαρμένος. Μιλάει, σου λένε, ολομόναχος σε ώρες μαρκαρισμένες, δύση, ανατολή, φεγγάρια. Κι αυτά που λέει μήτε με ρωμείκα μοιάζουνε μήτε με τούρκικα.

Μια μέρα τον άκουσα κι εγώ, με τα ίδια τ' αυτιά μου, και τότε τόνε ρώτησα:

— Σαν τι σόι γλώσσα μιλάς, κυρ δάσκαλε;

— Αρχαία, μ' αποκρίθηκε και ξεκαρδίστηκε στα γέλια. Τον ιατρό σας Εμμανουήλ πώς τον λένουν, ξεύρεις;

— Αλίμονο δα, το γιατρό δε θα ξέρω; Όμηρο τόνε λένε.

— Μπράβο! Όμηρο λοιπόν απαγγέλλω κι εγώ.

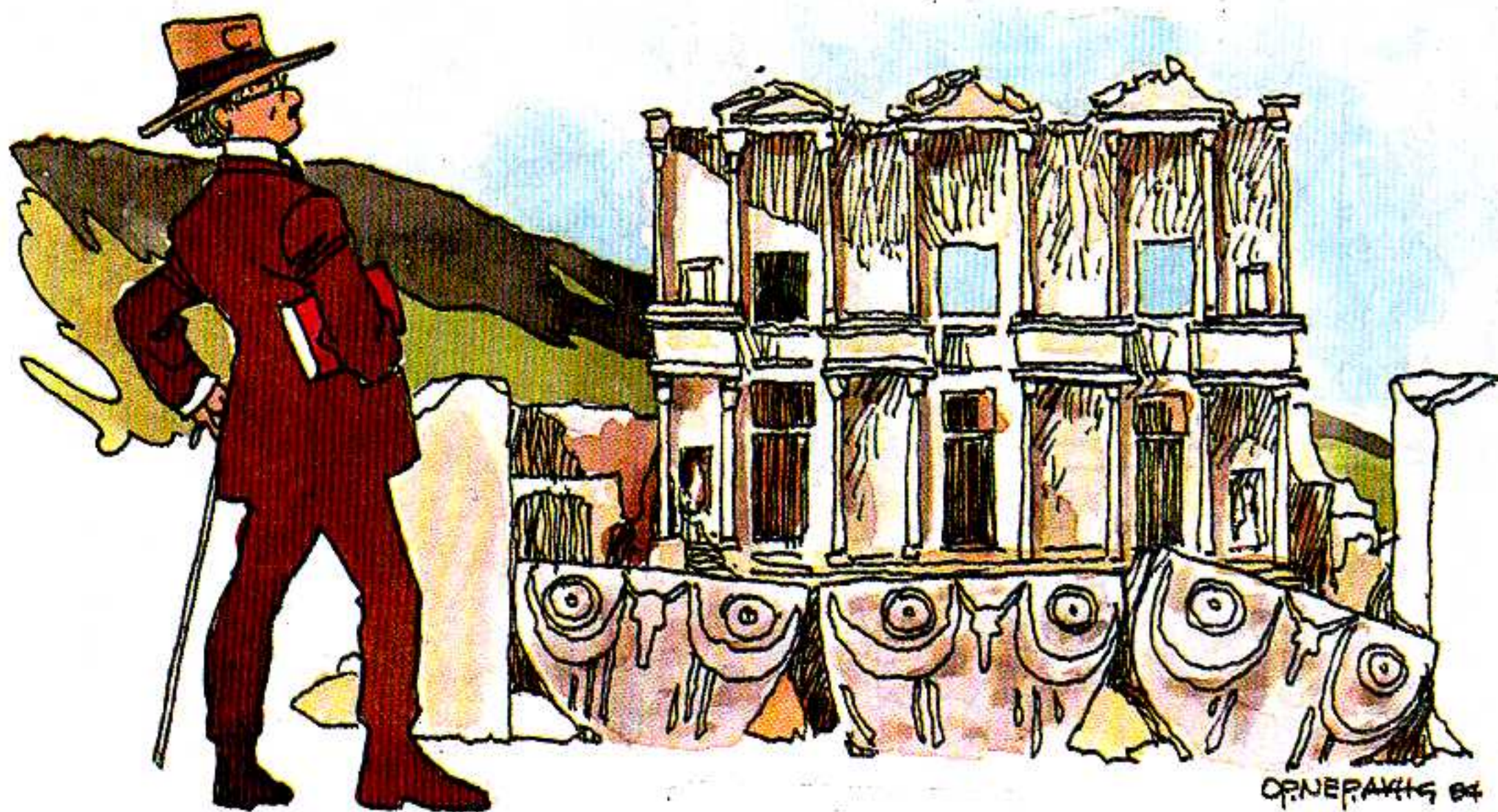
Κι άρχισε ο καλός σου ο δάσκαλος από τον Όμηρο, που ήτανε, λέει, κοντοπατριώτης κι έφτασε σ' ένα σωρό ονόματα, που δεν τα θυμούμαι, και με σουλάτσερνε σ' όλα τα αρχαία στην παλιά και νέα Έφεσο. Όποια πέτρα σήκωνες σου ξεφούρνιζε ο δάσκαλος και μια ιστορία. Εγώ πια άνοιγα μάτια κι αυτιά να ρουφήξω όλα κείνα τα πρωτάκουστα, που τα 'χα μάθει απ' όξω, όπως το «Πάτερ ημών».

Διδώ Σωτηρίου

αγκαλά=αν και, μολονότι, μόλο που

τζερεμέδια=ζημιές

Αύριο Ανθολόγιο

ΟΡΝΕΡΑΚΗΣ 84

Ο σταυρός

Ο κόσμος κατέβαινε σαν ρυάκι από πρωτοβρόχια στο γιαλό. Μπροστά πήγαινε ο παπ' -Αντρέας, ψέλνοντας ύμνους των Θεοφανίων. Πλάι του οι δυο ψάλτες κι ο Λευτέρης κρατούσανε ίσο. Κι είχε ένα φως δυνατό η σημερινή μέρα. Μύριζε όλος ο κάμπος λεμονιά. Μύριζε το βρεγμένο χώμα. Κί η συνοδεία όλο πλησίαζε στο γιαλό. Σαν φτάσανε στα βότσαλα, παρατάχτηκαν σε γραμμή. Κι ήτανε σήμερα ο γιαλός μια ολογάλαζη πλατιά λουρίδα. Πίσω ο κάμπος μια εικόνα ασύλληπτης ομορφιάς. Πιο ψηλά ο σκούρος Πενταδάκτυλος, αλλού δασωμένος, αλλού φαλακρός.

Κάτι καϊκία που αρμένιζαν στ' ανοιχτά, σαν είδανε τον κόσμο στο γιαλό, σταμάτησαν. Ρίξανε άγκυρα οι караβοκύρηδες και στάθηκαν στο παραπέτο με τα χέρια δεμένα στην κοιλιά. Περίμεναν όλοι την ιερή στιγμή.

Πήρε ο παπάς να λειτουργεί. Οι ψάλτες μαζί με το Λευτέρη ψέλνανε με κατάνυξη τους ύμνους της Βάφτισης. Στα πόδια τους έφτανε το κύμα. Κρατούσε ίσο στις ψαλμωδίες κι έπαιρνε θαρρείς στα πέρατα του κόσμου τη λειτουργία.

«Εν Ιορδάνη βαπτιζομένου σου, Κύριε...»

Αρχίζει να ψέλνει με καθαρή φωνή ο παπ'-Αντρέας και ρίχνει βαθιά στα παγωμένα νερά ένα μεγάλο σταυρό. Πεντέξι νέοι βουτάνε τότε στη θάλασσα να τον αρπάξουν. Ο Λευτέρης τους κοιτάζει για μια στιγμή. Μόνο για μια στιγμή. Πετά ύστερα τα ποδήματα και, όπως ήτανε ντυμένος, ορμά στα νερά.

Όλοι μένουν βουβοί. Κοιτάζουνε μ' αγωνία πότε θα βγει το παιδί. Πολλοί φοβούνται πως θα τον βαραίνουν τα ρούχα και θα μείνει στον πάτο. Πριν προλάβουνε οι άλλοι να βρούνε το σταυρό, τον αρπάζει ο Λευτέρης. Τον βλέπουν όλοι ν' αναδύεται και να βγαίνει στην επιφάνεια βγάζοντας μικρές μικρές μπουρμπουλήθρες.

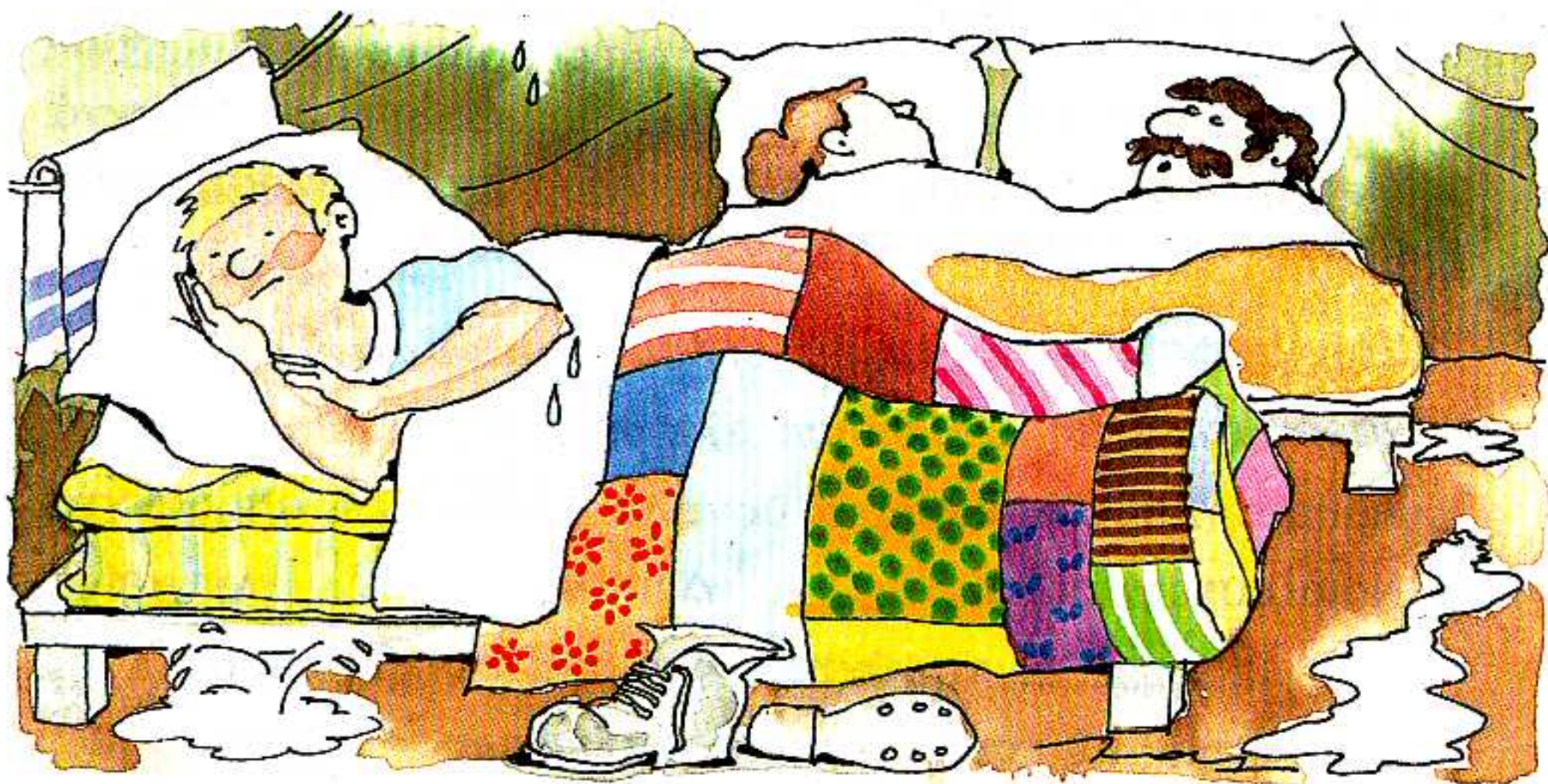
— Μπράβοοο! φωνάζουν όλοι.

Ξυπνά αναστατωμένος! Άγρια η αποψινή νύχτα! Φυσά και βρέχει δυνατά! Το τσαντίρι βράχηκε πολύ κι όλο βαραίνει, λες και θα πέσει να τους πλακώσει! Από μια σχισμή στάζει από ώρα, όλο στάζει η βροχή, ακριβώς πάνω στο στρώμα που κοιμότανε ο Λευτέρης. Τα ρούχα έχουν γίνει μούσκεμα και κρυώνει τρομερά.

Κάθεται εκεί στο βρεγμένο κρεβάτι και σκέφτεται:

«Θα λευτερωθούμε! Τ' όνειρο θα γίνει πραγματικότητα. Θα 'ρθει η χαρμόσυνη στιγμή. Θα ξαναφτάσουν τα Φώτα στ' αγαπημένα μας ακρογιάλια. Τότε στ' αλήθεια θα βουτήξεις στα κρύα νερά, Λευτέρη!».

Σπύρος Επαμεινώνδας

1. Βρίσκω στο κείμενο και συμπληρώνω τις προτάσεις με τα ρήματα που λείπουν:

Οι δυο ψάλτες κι ο Λευτέρης το ίσο.

Πήρε ο παπάς να

Πεντέξι νέοι τότε στη θάλασσα.

..... ύστερα τα ποδήματα και, όπως ήτανε ντυμένος, στα νερά.

Πολλοί πως θα τον βαραίνουν τα ρούχα.

2. Αντικαθιστώ τον ενεστώτα με παρατατικό στις προτάσεις:

Κεντώ το μαντίλι.

Κεντούσα το μαντίλι.

Ρωτώ το δάσκαλο.

..... το δάσκαλο.

Ρουφώ το γάλα μου.

..... το γάλα μου.

Χαιρετούμε τους φίλους.

Χαιρετούσαμε τους φίλους.

Χτυπούμε παλαμάκια.

..... παλαμάκια.

Κρεμούμε την τσάντα.

..... την τσάντα.

Κρατιέται με δυσκολία.

Κρατιόταν με δυσκολία.

Πουλιέται φτηνά.

..... φτηνά.

Τρυπιέται με το καρφί.

..... με το καρφί.

Παραπονιούνται άδικα.

Παραπονιόνταν άδικα.

Στενοχωριούνται συχνά.

..... συχνά.

3. Μετατρέπω από τον ενεστώτα στον παρατατικό ή αντίστροφα τα ρήματα των προτάσεων, όπως στο παράδειγμα:

Σήμερα φαίνεστε

Χθες *φαινόσαστε*

χαρούμενοι.

λυπημένοι.

Κάθεστε προσεχτικά.

..... απρόσεχτα.

Νοιάζετε γι' αυτά.

Δεν για κείνα.

..... τη νύχτα;

Φοβόσαστε την ημέρα;

..... καμιά φορά.

Δεν ξεχνιόσαστε ποτέ.

Κοιμάστε το μεσημέρι;

Δεν πάντοτε;

4. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τα ρήματα της παρένθεσης, όπως στο παράδειγμα:

(βοηθώ, κρατώ, κελαηδώ, φορώ)

Εκείνος *βοηθεί* (*βοηδά*) τους γονείς του.

Το καναρίνι (.....) γλυκά.

Η Φανή (.....) το παλτό της.

Τι (.....) στα χέρια σου;

5. Γράφω και μαθαίνω:

*Κρατούσε ίσο στις γαμμωδίες κι έβαιρνε δαρρείς στα
ωέρατα του κόσμου τη χειουργία.*

6. Λέξεις για την καρτέλα:

*σημερινός, -ή, -ό, αισχυινός, -ή, -ό-αϊόγε, μαδαρός, -ή,
-ό-μαδαρά, μαδαριστήριω, νοιάζομαι-(με) νοιάζει*

- 7*. Συμπληρώνω τους παρακάτω στίχους με τα ρήματα της παρένθεσης στον τύπο που πρέπει:

(φοβούμαι, κοιμούμαι, θυμούμαι, μιλιέμαι, γλυκοχαιρετιέμαι, μετριάμαι)

Όταν ο γιόκας μας, ψωμί δε μάς γυρεύει.

Καρδιά, παιδιά μου, φώναξε, παιδιά μου, μη

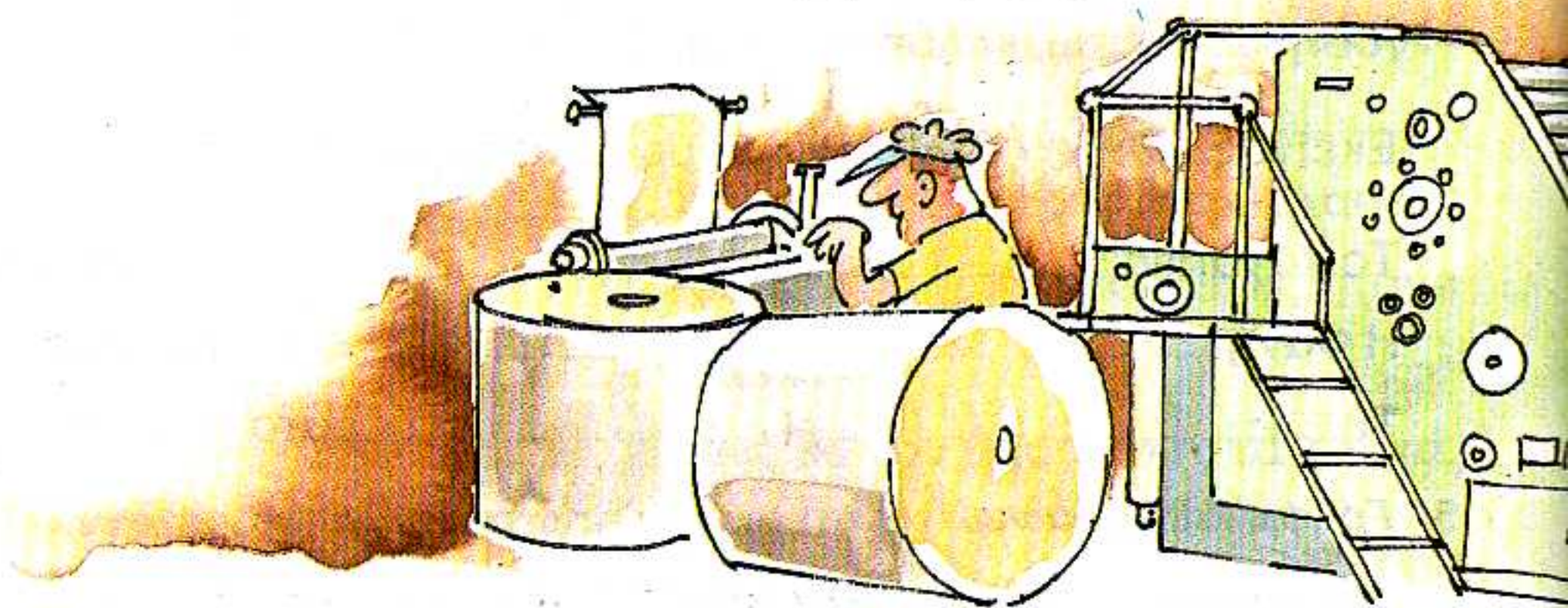
..... τη μανούλα μου και δάκρυζα στα ξένα.

Ετρώγανε κι επίνανε και

Άλλη φορά μιλιόσαστε, πώς τώρα δε

..... τα κλεφτόπουλα και λείπουν τρεις λεβέντες.

Ο δημοσιογράφος

Το ξεκίνημα

Για να καταλάβετε τι είναι ένας δημοσιογράφος και τι προσόντα χρειάζεται, ας πάρουμε συνέντευξη από ένα γνωστό και επιτυχημένο δημοσιογράφο. Τον πλησιάζουμε και τον ρωτάμε:

Ερώτηση: Κύριε δημοσιογράφε, πείτε μας, πώς έγινε κι ασχοληθήκατε με τη δημοσιογραφία;

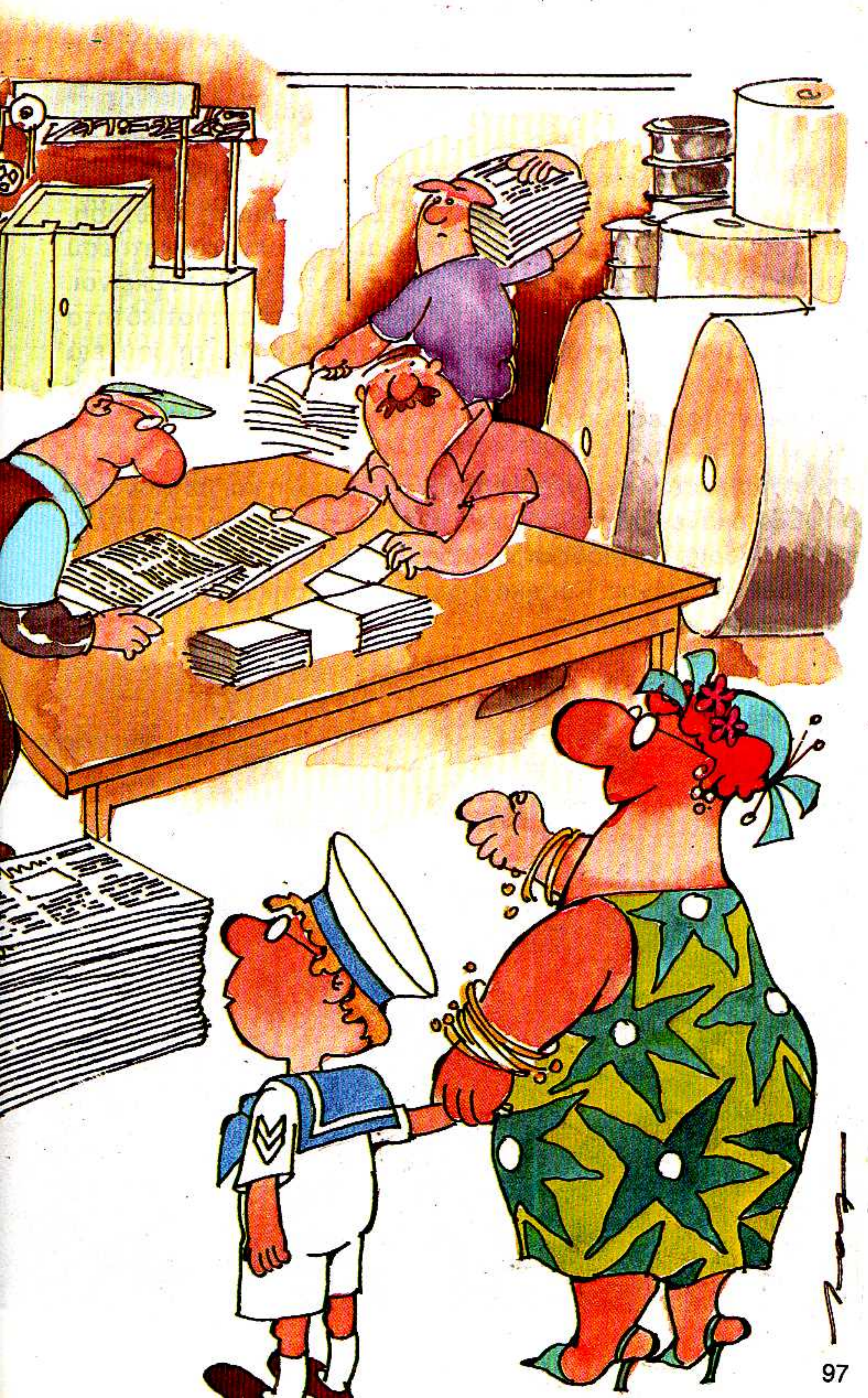
Απάντηση: Η ευκαιρία της πρώτης επαφής μου με τη δημοσιογραφία δόθηκε απ' τη φιλόστοργη αντίληψη της μητέρας μου, ότι τα καλοκαίρια με τις διακοπές δεν έπρεπε ν' αφήνομαι ελεύθερος στους δρόμους ή να παίζω κάτω στο γιαλό, αλλά ν' απασχολούμαι κάπου, και το Σεπτέμβριο πάλι με το καλό να ξαναγυρίζω πίσω στα βιβλία μου και στο θρανίο.

— Άφησε το παιδί να παίζει, έλεγε ο πατέρας.

— Όχι, έλεγε η μητέρα, είναι και λίγο χασεμένος, πρέπει να ξυπνήσει. «Χασεμένος» στα ποντιακά σημαίνει «ζεματισμένος» και το επίθετο αυτό το χρησιμοποιούσαν για τα ντροπαλά παιδιά — έτσι ήμουν κι εγώ μπροστά στους μεγάλους — έπρεπε λοιπόν, να ξεζεματιστώ λιγάκι, ν' αποκτήσω θάρρος, με λίγα λόγια, να ξυπνήσω.

Με την απόφαση αυτή, λοιπόν, με είχε πάρει κάποια μέρα η μητέρα μου και με πήγε στα γραφεία της εφημερίδας «Φάρος της Ανατολής».

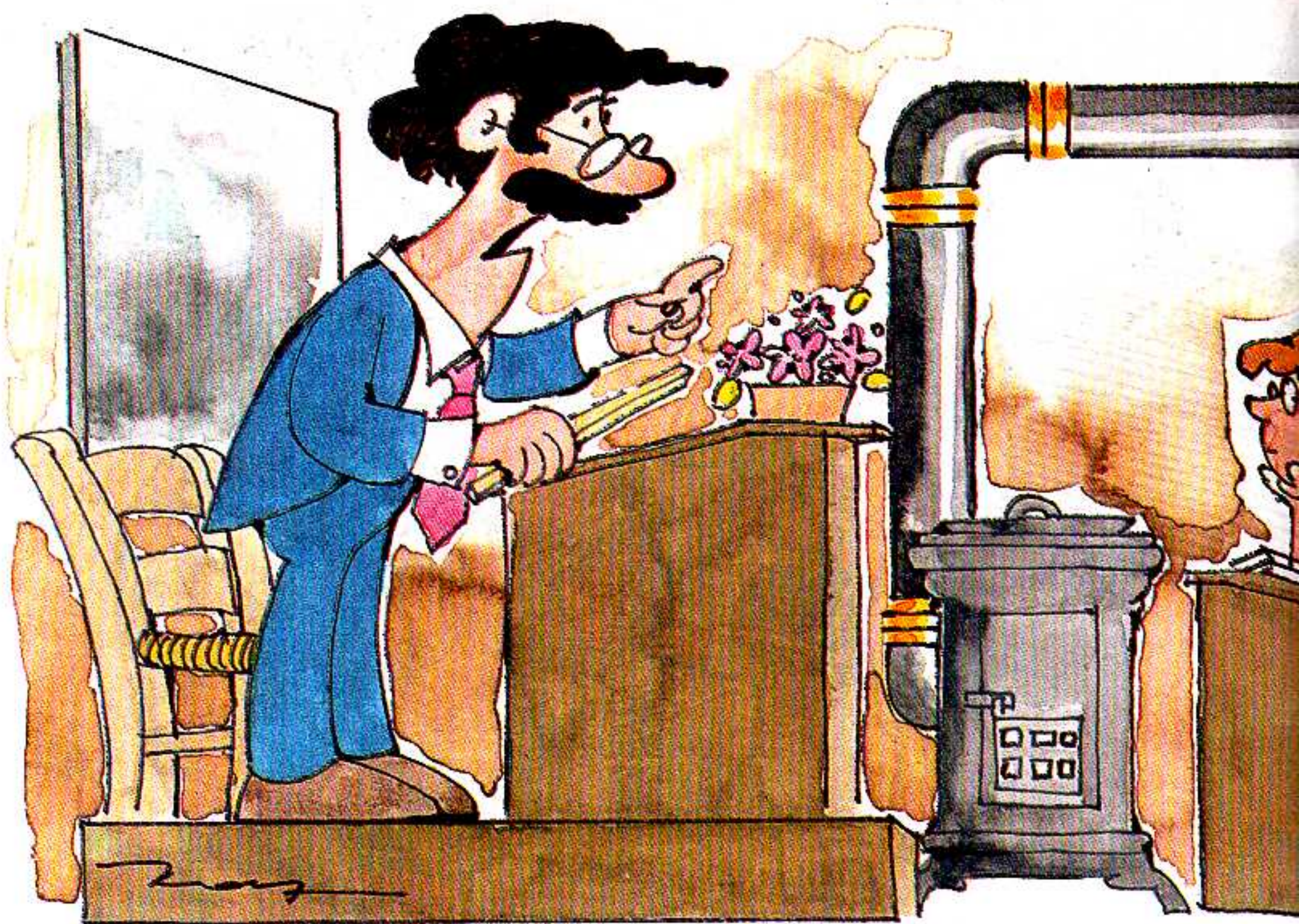
Με οδήγησε σ' ένα μεγάλο δωμάτιο, όπου δυο τρεις άνθρωποι ήταν σκυμμένοι σ' ένα πελώριο τραπέζι και διπλώνανε πυρετωδώς εφημερίδες.

Έμεινα, έμαθα, κι έτσι, διπλώνοντας εφημερίδες και τυλίγοντας επίσης την ταινία των συνδρομητών — τακ και το γραμματόσημο από πάνω — πήρα το πρώτο βάπτισμα στη δημοσιογραφία μαζί με τον τίτλο του δημοσιογράφου!

Ερώτηση: Α, μάλιστα. Τώρα καταλαβαίνω πώς γεννιούνται οι δημοσιογράφοι. Ας προχωρήσουμε στην επόμενη ερώτηση. Απ' όσο γνωρίζω, δημοσιογραφία είναι να μαθαίνεις κάτι εσύ και να το λες και στους άλλους, για να το μάθουνε κι εκείνοι. Και ο δημοσιογράφος χρειάζεται θάρρος, αποφασιστικότητα και προπαντός εξυπνάδα, για να μπορεί να κάνει τη δουλειά του μ' επιτυχία. Μπορείτε να μας πείτε κάτι που να δείχνει τις δημοσιογραφικές σας ικανότητες;

Απάντηση: Ήταν ένα γκρίζο πρωινό, με βροχή και με χιονόνερο. Έξω έκανε κρύο, αλλά μέσα στην τάξη μας ήταν πολύ γλυκιά κι ευχάριστη ατμόσφαιρα. Ο δάσκαλός μας μπήκε σοβαρός, αγουροξυπνημένος. Κόπηκε η φασαρία και σηκωθήκαμε όλοι. — Καθίστε, είπε άκεφα.

Καθίσαμε εμείς, κάθισε κι εκείνος στην έδρα του, έβγαλε τα γυαλάκια του, τα σκούπισε με το μαντίλι κι ύστερα από λίγο έκαμε να βγάλει τον κατάλογό του, αλλά στραβομουτσούνιασε – τον είχε ξεχάσει σπίτι. Κάτι μουρμούρισε, κοίταξε ολόγυρα κι ύστερα το μάτι του έπεσε σ' εμένα:

— Πετάξου, μου είπε, στο σπίτι μου και πες της μητέρας μου να σου δώσει τον κατάλογό μου. Τον άφησα επάνω στο γραφείο.

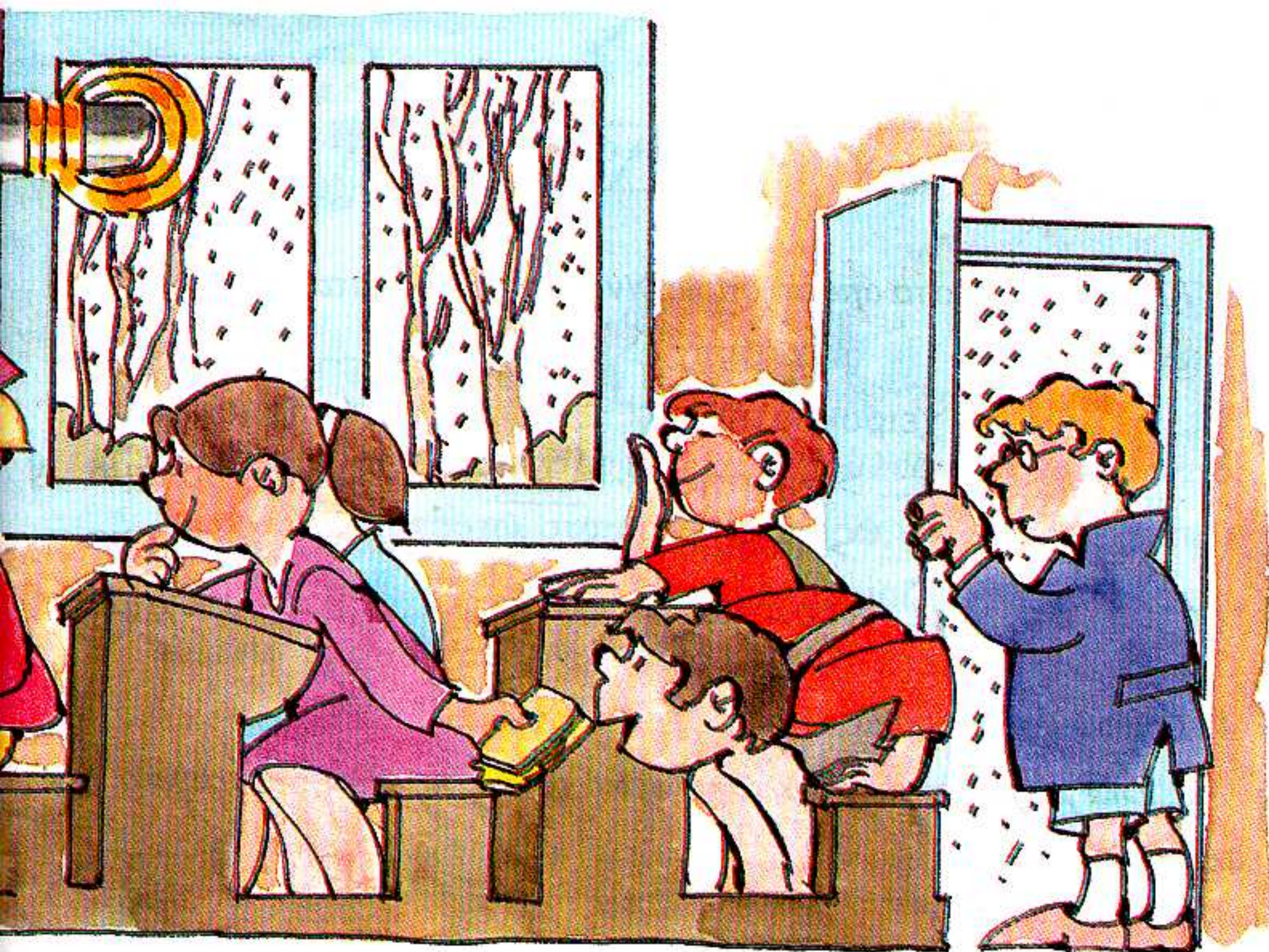
— Μάλιστα, κύριε.

— Γρήγορα. Και, άκουσε... Δε φαντάζομαι να τον ανοίξεις; ε; Θα μου τον φέρεις έτσι όπως θα σου τον δώσει. Αν τον ανοίξεις, θα το καταλάβω... Άντε!

— Μάλιστα, κύριε.

Για τότε βρέθηκα στο δρόμο ούτε κι εγώ κατάλαβα. Τρεχάλα έφτασα στο σπίτι, χτύπησα την πόρτα, είδα την συμπαθητική μητέρα του δασκάλου μας, της μίλησα λαχανιαστά, εξήγησα τι ήθελα και σε δυο λεπτά είχα στα χέρια μου τον πολύτιμο κατάλογο.

(Συνεχίζεται)

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις του κειμένου με το ρήμα που λείπει:
 Να ξεζεματιστώ λιγάκι, ν' θάρρος...
 με λίγα λόγια, να
 Με σ' ένα μεγάλο δωμάτιο.
 Ας στην επόμενη ερώτηση.
 Έφτασα στο σπίτι, την πόρτα.
 Της λαχανιαστά, τι ήθελα.

2. Ξαναγράφω τα ρήματα της άσκησης 1 στο πρώτο πρόσωπο του ενεστώτα, του αορίστου και του μέλλοντα στιγμιαίου:

Ενεστώτας

Αόριστος

Μέλλοντας

αιωουτώ

αιώουτσα

στιγμιαίος

θα αιωουτήσω

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Γράφω τα ρήματα από τα οποία γίνονται τα ονόματα:

αιωαντώ > απάντηση

..... > ευλογία

..... > χειροκρότημα

..... > προσπάθεια

..... > νικητής

..... > μοσκοβόλημα

..... > λάλημα

..... > πάτημα

..... > ερώτηση

..... > ατύχημα

4. Γράφω και μαθαίνω:

της μίγνυσα λαχανιαστά και της εξήγνυσα τι ήθελα.

.....

5. Συμπληρώνω τις προτάσεις με το κατάλληλο ρήμα της παρένθεσης, στον αόριστο και στο μέλλοντα στιγμιαίο:

(βουτώ, κουβαλώ, τραγουδώ, τιμωρώ, απαντώ)

Αόριστος

Μέλλοντας στιγμιαίος

Βουτήξατε στη θάλασσα; Όχι, σε λίγο *θα βουτήξουμε*.

..... τα έπιπλα; Όχι τα

..... στην επιστολή; Όχι,

..... με τη χορωδία; Αύριο

..... τους παραβάτες; τους ο νόμος.

6. Διαλέγω τέσσερα από τα ρήματα της άσκησης 3 και σχηματίζω φράσεις βάζοντάς τα στον αόριστο:

Δε μου απάντησε μανείς.

.....
.....
.....
.....

7. Λέξεις για την καρτέλα.

*αύριο - ανριανός, - ή, - ό, μοσιονογώ - μοσιονόημα
ατύχημα*

- 8*. Συμπληρώνω το κείμενο με τα ρήματα που λείπουν, στον αόριστο:

(ξεκινώ, χειροκροτώ, σταματώ, προχωρώ, νικώ, πηδώ, χτυπώ)

Οι αθλήτριες όλες μαζί.

με επιτυχία το πρώτο εμπόδιο και οι θεατές τις

..... Σε λίγο μία

γιατί στο πόδι. Οι άλλες

..... προς το τέρμα. η αθλήτρια με

τον αριθμό 3.

Ο δημοσιογράφος

Η ενημέρωση

Τρεχάλα πήρα πάλι το δρόμο για το σχολειό — το χιονόνερο είχε δυναμώσει — ενώ η καρδιά μου χτυπούσε δυνατά, γιατί είχα συναίσθηση της σοβαρότητας της εμπιστευτικής εκείνης αποστολής. Δεν ήταν δα μικρή υπόθεση! Είχα στην τσέπη μου το μικρό ανεκτίμητο σημειωματάριο με τα πιο σπουδαία μυστικά του κόσμου: τους βαθμούς μου και τους βαθμούς των άλλων συμμαθητών μου. Αν τον άνοιγα λιγουλάκι να δω μονάχα τους δικούς μου βαθμούς;

Να τον ανοίξω ή να μην τον ανοίξω; Ιδού η απορία!..

Κοντοστεκόμουν, έβγαζα λίγο τον κατάλογο απ' την τσέπη μου, τον κοίταζα, αλλά ήμουν τόσο καλό παιδί που δε μου πήγαινε να προδώσω την εμπιστοσύνη του δασκάλου μου ούτε και να παραβώ την υπόσχεσή μου. Σε μια στιγμή τον ξανάβγαλα αποφασιστικά, γύρισα τα φύλλα με λαχτάρα, βρήκα τ' όνομά μου, είδα τους βαθμούς μου, χάρηκα και τον ξανάκλεισα γρήγορα κατευχαριστημένος.

Είπε ότι, αν τον ανοίξω τον κατάλογό του, θα το καταλάβει. Πώς θα το καταλάβει; Ησυχασμένος με τη σκέψη αυτή, σκέφτηκα προχωρώντας ότι θα ήταν μια καλή ευκαιρία να κάνω τον καλώς πληροφορημένο και στους άλλους συμμαθητές μου, αν έβλεπα και μερικούς άλλους βαθμούς. Με λιγότερους δισταγμούς ξανάνοιξα τον κατάλογο και κοιτούσα πολλή ώρα λαίμαργα πολλά ονόματα και πολλούς βαθμούς, ξεφυλλίζοντας τις σελίδες μία μία και προσπαθώντας ν' αποτυπώσω στη μνήμη μου όσο περισσότερα ονόματα μπορούσα.

Πολύ αργοπορημένος έφτασα στο σχολειό και μπήκα στην τάξη λαχανιασμένος και μουσκίδι.

— Άργησες, μου είπε ο δάσκαλος. Γιατί; Μήπως τον άνοιξες;

— Όχι, κύριε!

— Είσαι βέβαιος;

— Μάλιστα, κύριε.

Βέβαιος κι ο δάσκαλός μας ότι έλεγα την αλήθεια — με ήξερε κι εκείνος για καλό παιδί — πήρε τον κατάλογο και τον άνοιξε, οπότε είδα το πρόσωπό του να παίρνει ξαφνικά μια έκφραση φρίκης! Κι όσο γύριζε τα φύλλα τόσο η φρίκη του μεγάλωνε και φώναζε απελπισμένος:

— Ποπό! τι μου 'καμες! Ποπό! τι μου 'καμες! Τι να σου πω τώρα, μωρέ;

Τι είχε συμβεί; Απλούστατα, όλος ο κατάλογος ήταν μουντζουρωμένος και βρεγμένος. Ονόματα και βαθμοί ήταν γραμμένα με μολύβι της μελάνης και καθώς γύριζα εγώ τα φύλλα, μέσα στη λαχτάρα μου, είχα ξεχάσει τη βροχή, που έπεφτε αποπάνω!..

— Α, μάλιστα. Είπαμε, τα προσόντα του δημοσιογράφου: αποφασιστικότητα, ειλικρίνεια, εξυπνάδα.

Κύριε δημοσιογράφε, σας ευχαριστώ πάρα πολύ που μας κατατοπίσατε πάνω στο θέμα της δημοσιογραφίας.

Ντενίζ Ρώντα

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις με ρήματα του κειμένου

Σε μια στιγμή τα φύλλα με λαχτάρα,
βρήκα τ' όνομά μου... Χάρηκα και τον
γρήγορα κατευχαριστημένος.

Με λιγότερους δισταγμούς τον κατάλογο
και κοιτούσα... προσπαθώντας ν' στη
μνήμη μου όσο περισσότερα ονόματα μπορούσα.

2. Συμπληρώνω τις προτάσεις με τα ρήματα της παρένθεσης στον
αόριστο:

(κοιτάζω, στερεώνω, παγώνω, μετατοπίζω, λιώνω, ανοίγω,
πλημμυρίζω)

Το νερό *πάγωσε* με το κρύο, αλλά σε λίγες μέρες ο πάγος
..... Ο γεωργός το φεγγίτη
καί το φως το κελάρι. Ύστερα
..... καλύτερα τα βαρέλια, μερικά
σακιά και μήπως είχαν υγρασία.

3. Γράφω τα ρήματα στον αόριστο, όπως στο παράδειγμα:

Ενεστώτας	Αόριστος	Ενεστώτας	Αόριστος
καθαρίζω	<i>μαδάρισα</i>	βιδώνω	
ξεσκονίζω		μουντζουρώνω	
ζυγίζω		οργώνω	
βουρτσίζω		τσαλακώνω	
γαβγίζω		ζημιώνω	
τηγανίζω		διορθώνω	
δακρύζω		νίβω	
δανείζω		φταίω	

4. Σκέφτομαι και γράφω:

Μια συνέντευξη που πήρα από κάποιον.

5. Γράφω και μαθαίνω:

*Πήρε τον ματάγογο και τον άνοιξε, οπότε είδα
το πρόσωπό του να παίρνει ξαφνικά μια έκφραση
φρίκης!*

.....

.....

.....

6. Λέξεις για την καρτέλα:

*γαβγίζω, βιδώνω, τσαχαιώνω, τηλεγραφώ-τηλεγράφημα,
τηγάνι-τηγανίζω*

7*. Συμπληρώνω με -ισα ή -ησα:

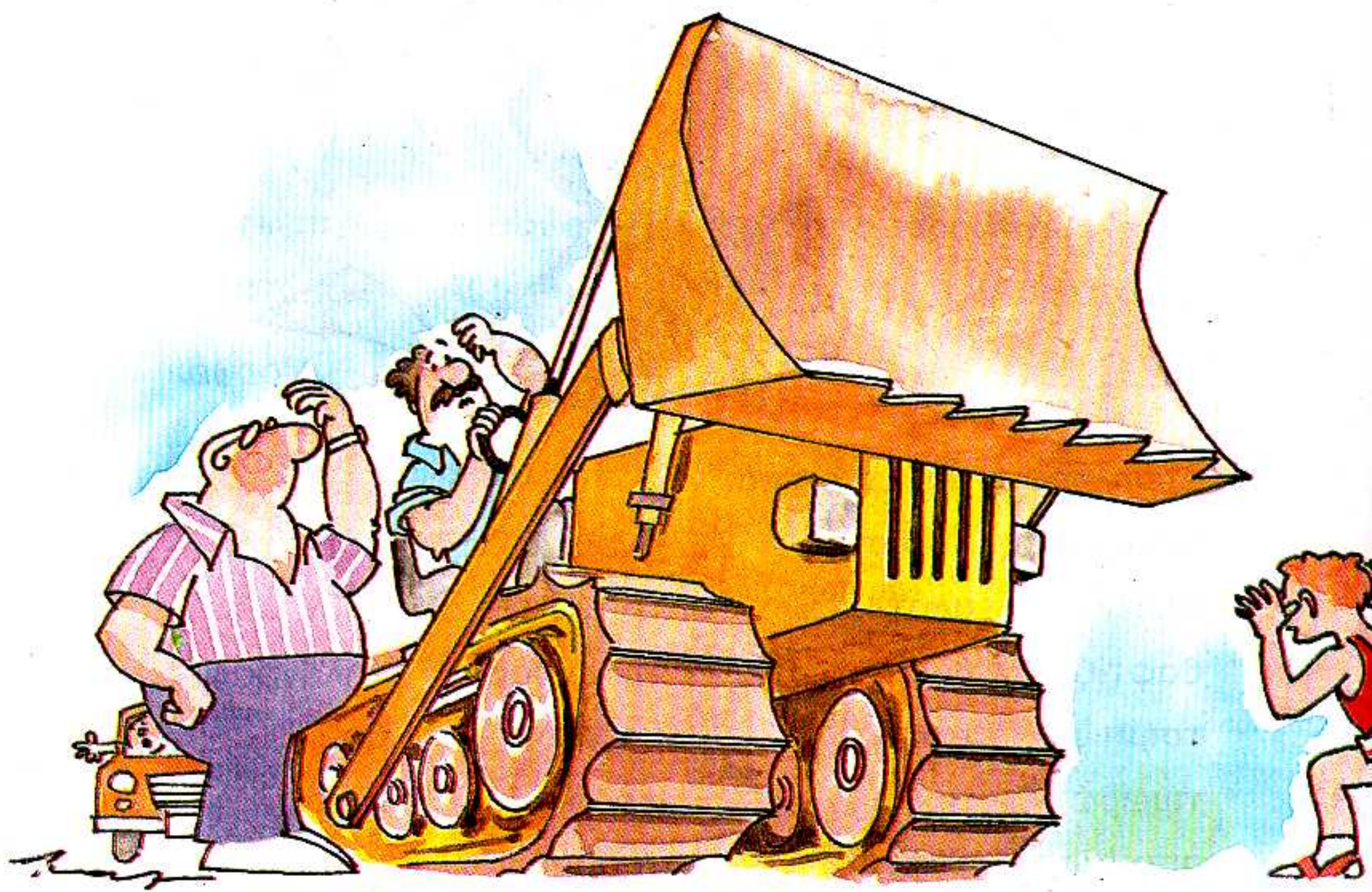
Ενεστώτας	Αόριστος	Ενεστώτας	Αόριστος
αλατίζω	αλάτ	τρυγώ	τρύγ
βαφτίζω	βάφτ	τηλεγραφώ	τηλεγράφ
τσιμπώ	τσίμπ	βαδίζω	βάδ
τιμωρώ	τιμώρ	ψοφώ	ψόφ
απαντώ	απάντ	τραυματίζω	τραυμάτ

Έχετε δει θέατρο στο δρόμο;

Ήταν ανάγκη να ετοιμάσω ένα ζωντανό ρεπορτάζ για τις βραδινές ειδήσεις της τηλεόρασης. Γύριζα λοιπόν από το πρωί στην πόλη με τη μηχανή στο ένα χέρι κι ένα μαγνητόφωνο στο άλλο. Την όργωσα σχεδόν. Το κυνήγι κράτησε αρκετά και με κούρασε. Τελικά θα γύριζα πίσω, αν κάποια φωνή μέσα μου δε μου έλεγε:

— Λίνα, έχεις καιρό να δεις την Αγγελική. Δεν πας στο σπίτι της, να πιεις έναν καφέ;

Πριν στρίψω στη γωνιά της..., μυρίστηκα σαν το λαγωνικό πως αυτό που έψαχνα το είχα βρει επιτέλους. Γιατί, βέβαια, το να δεις ένα παιδί ανεβασμένο στο δέντρο, δε σημαίνει τίποτα. Το να δεις όμως πολλά παιδιά ανεβασμένα στο δέντρο κι άλλα παιδιά ολόγυρα και πιο πέρα μια μπουλντόζα και ανθρώπους

κρεμασμένους στα παράθυρα, αυτό σημαίνει... είδηση και μάλιστα σπουδαία είδηση!

Σπρώχτηκα και έσπρωξα, πάτησα και πατήθηκα, ζούληξα και ζουλήχτηκα, μα τελικά έφτασα κοντά στο δέντρο κι άρχισα να κινηματογραφώ την εικόνα.

Το σκηνικό απίθανο. Στο κέντρο της σκηνής η πρωταγωνίστρια: Μια όμορφη καταπράσινη φουντουκιά. Στα κλαδιά της παιδιά. Στον κορμό της παιδιά. Στο πεζούλι παιδιά. Παντού παιδιά να τραγουδούν: «Τα φύλλα σου, δεντράκι μου, τον ήλιο κοσκινίζουν».

Ο κακός του έργου βρισκόταν παραπέρα. Ήταν μια κίτρινη μπουλντόζα, αμίλητη, με όρθιες τις δαγκάνες της, που απειλούσε βουβά. Ο οδηγός της μπουλντόζας τραβούσε τα μαλλιά του. Ο μηχανικός από δίπλα έξιχνε τη φαλάκρα του. Είμαι σίγουρη πως αν είχε μαλλιά, θα τα τραβούσε κι εκείνος με τον ίδιο ακριβώς τρόπο.

Οι κομπάρσοι ολόγυρα, άλλοι στα παράθυρα, άλλοι στο δρόμο προσπαθούσαν, με φωνές να επιβάλουν την... ησυχία. Τα παγιδευμένα αυτοκίνητα κορνάριζαν δαιμονισμένα. Και το κουδούνι κουδούνιζε από την αυλή του σχολείου δίνοντας το «παρών» στο πανδαιμόνιο.

Σπρώχνοντας έφτασα μέχρι το φαλακρό κύριο και τον συμβούλεψα:

— Πάρε την μπουλντόζα σου και φύγε... Δε βλέπεις τι γίνεται; Φώναξα στα παιδιά:

— Παιδιά, κάντε χώρο. Η μπουλντόζα φεύγει...

Τα παιδιά παραμέρισαν με ζητωκραυγές και χειροκρότησαν το «θηρίο», που έφευγε από τη σκηνή, όπως θα 'καναν για οποιοδήποτε ηθοποιό που 'παιζε καλά το ρόλο του. Γιατί τ'απαιδιά ήξεραν ότι δεν ήταν κακό το θηρίο, αλλά οι άνθρωποι που το είχαν φέρει ως εκεί.

Σιγά σιγά η φασαρία κόπασε, ο δρόμος άδειασε. Έφυγα κι εγώ.

Το βράδυ στην τηλεόραση το ρεπορτάζ μου μεταδόθηκε με πολύ λίγα λόγια. Δε χρειάζονταν άλλωστε περισσότερες εξηγήσεις. Οι εικόνες μιλούν μόνες τους και δε λένε και ψέματα:

«Σήμερα το πρωί ένα δέντρο έδωσε τη μάχη του με το μπετόν της σύγχρονης τεχνολογίας. Μπροστά στα πόδια μιας μικρής φουντουκιάς παρατάχτηκαν δυο κόσμοι:

Ο ανελέητος* κόσμος των μεγάλων και ο τρυφερός κόσμος των παιδιών. Στην πρώτη αυτή αψιμαχία* νίκησαν τα παιδιά και η φουντουκιά. Στη συνέχεια θα δούμε τι θα γίνει...»

Αγγελική Βαρελλά

ανελέητος = χωρίς έλεος, άπονος, σκληρός

αψιμαχία = μικρή μάχη, μικροσυμπλοκή, μικροφιλονικία

1. Συμπληρώνω τις παρακάτω φράσεις του κειμένου με τα ρήματα που λείπουν:

Πριν στρίψω στη γωνιά της σαν το
λαγωνικό. και έσπρωξα, πάτησα και
..... ζούληξα και
Το ρεπορτάζ μου με πολύ λίγα λόγια.
Μπροστά στα πόδια μιας μικρής φουντουκιάς
..... δύο κόσμοι.

2. Συμπληρώνω τα ρήματα με τις καταλήξεις που πρέπει και διαβάζω:

(-ηκα, -ηκες, -ηκε, -ήκαμε, -ήκατε, -ηκαν)

Όταν τα παιδιά ταχτοποιήθηκαν στα θρανία τους, ο δάσκα-
λος ρώτησε:

— Ποιος βράχ..... σήμερα;

Πολλά χέρια σηκώθ....., ενώ μια φωνή ακού-
στ.....:

— Εσύ, Νίκο, πώς βολεύτ..... χωρίς ομπρέλα;

— Μοιράστ..... ένα αδιάβροχο με το Σπύρο.

— Κί εσείς, είδα, στριμωχτ..... τρεις κάτω από την
ομπρέλα της Κικής!

— Αυτή δεν ήταν βροχή, κύριε, ήταν κατακλυσμός.

3. Μετατρέπω τα ρήματα στο ίδιο πρόσωπο του αορίστου και ξανα-
γράφω τις φράσεις:

Γδύνομαι για ύπνο.

Γδύνομαι για ύπνο.

Ντύνεσαι με γούστο.

Αρπάζεσαι με το τίποτε.

Ζαλίζομαι σ' αυτό το ύψος.

Βρέχεστε σ' αυτή την παράγκα.

Ακούονται πολλά πράγματα.

4. Σκέφτομαι και γράφω:

Ένα επεισόδιο που έχω παρακολουθήσει στο δρόμο και θα μπορούσε να γίνει θέμα της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου ή των εφημερίδων.

5. Γράφω και μαθαίνω:

Σωρώχτηνα και έσωρωξα, ωάτποσα και ωατήδηνα,
ζούνηξα και ζουνήχτηνα, μα τελειά έφτασα στο δέντρο.

6. Λέξεις για την καρτέλα:

γδύνομαι, χαζίζομαι, ομωρέχα, οδός

7*. Σχηματίζω τους αορίστους των ρημάτων στο ίδιο πρόσωπο:

	Ενεργητικός	Παθητικός
Ενεστώτας	Αόριστος	Αόριστος
γυρίζει	γύρισε	γυρίστηκε
οργώνουν		
κρατώ		
στρίβει		
σπρώχνω		
πατούμε		
τραγουδούν		
ξύνεις		

OPNEPAKHT 84

Ο Τσιν-Τσι και τα γουρουνόπουλα

Έξω από το χωριό Τουάν-Τι, κάπου στην κεντρική Κίνα, λέει ένα παραμύθι, έμενε το Κινεζάκι Τσιν-Τσι μαζί με τους γονιούς του και τ' αδέρφια του. Είχαν ένα κτήμα εκεί, ένα καλυβάκι, για να μένουν οι ίδιοι, κι' ένα χοιροστάσιο. Από το κτήμα, που το έσπερναν, έπαιρναν ρύζι και λαχανικά. Κι όταν ήθελαν κρέας, έσφαζαν από κανένα γουρούνι κι έτρωγαν το κρέας του έτσι, ωμό. Ήταν λίγο άνοστο, μα τι να γίνει!..

Εκείνο τον καιρό, στα πολύ παλιά τα χρόνια, οι άνθρωποι δεν είχαν σπέρτα, για ν' ανάβουν φωτιά. Και, για να μην τους σβήνει, άφηναν πάντα έναν στο σπίτι, να της ρίχνει από λίγα ξύλα και να την κρατά αναμμένη.

Μια μέρα άφησαν να τη φυλάξει ο Τσιν-Τσι. Ήταν χειμώνας κι ο μικρούλης ο Τσιν-Τσι χάρηκε πολύ γι' αυτό. Εκεί όμως που καθόταν κοντά στη φωτιά και ζεσταινόταν θυμήθηκε πως η γουρούνα τους είχε γεννήσει έξι γουρουνάκια στρουμπουλά. Πόσο τ' αγαπούσε αυτά τα γουρουνάκια ο Τσιν-Τσι! «Τα καημένα!» σκέφτηκε κάποια στιγμή. «Εκεί που είναι κλεισμένα στην καλυβούλα τους πόσο θα κρυώνουν!..»

Είχε πολύ καλή καρδιά ο Τσιν-Τσι. Χωρίς να χάσει καιρό, παίρνει απ' τη φωτιά τους ένα δαυλί αναμμένο, μαζεύει από γύρω και κάμποσα ξερά ξυλαράκια και πηγαίνει κι ανάβει μια δεύτερη φωτιά μπροστά στην καλυβούλα, όπου ήταν τα γουρουνάκια. Η καλυβούλα όμως ήταν από καλάμια και ξερόχορτα και πήρε αμέσως φωτιά. Φλόγες πετάχτηκαν και την τύλιξαν από παντού. Τώρα κατάλαβε ο Τσιν-Τσι τι έκανε. Έβαλε τις φωνές:

— Φωτιά! Φωτιά! Πάνε τα γουρουνάκια!

Τρέχει ο πατέρας του. Μα ώσπου να 'ρθει, η καλυβούλα είχε γίνει στάχτη και τα γουρουνάκια κείτονταν χάμω ψημένα. Έτοιμος είναι να του τις βρέξει άγρια του Τσιν-Τσι.

— Αχ, τι μου 'κανες! κάνει απελπισμένος. Πιάσε τώρα να τα βγάλουμε απ' τα κάρβουνα. Πηγαίνει να τα πιάσει, χώνονται τα δάχτυλά του μες στην ψημένη τρυφερή τους σάρκα. Κάηκε.

— Ουφ! κάνει και τραβά αμέσως τα χέρια του και χώνει τα δάχτυλά του μες στο στόμα.

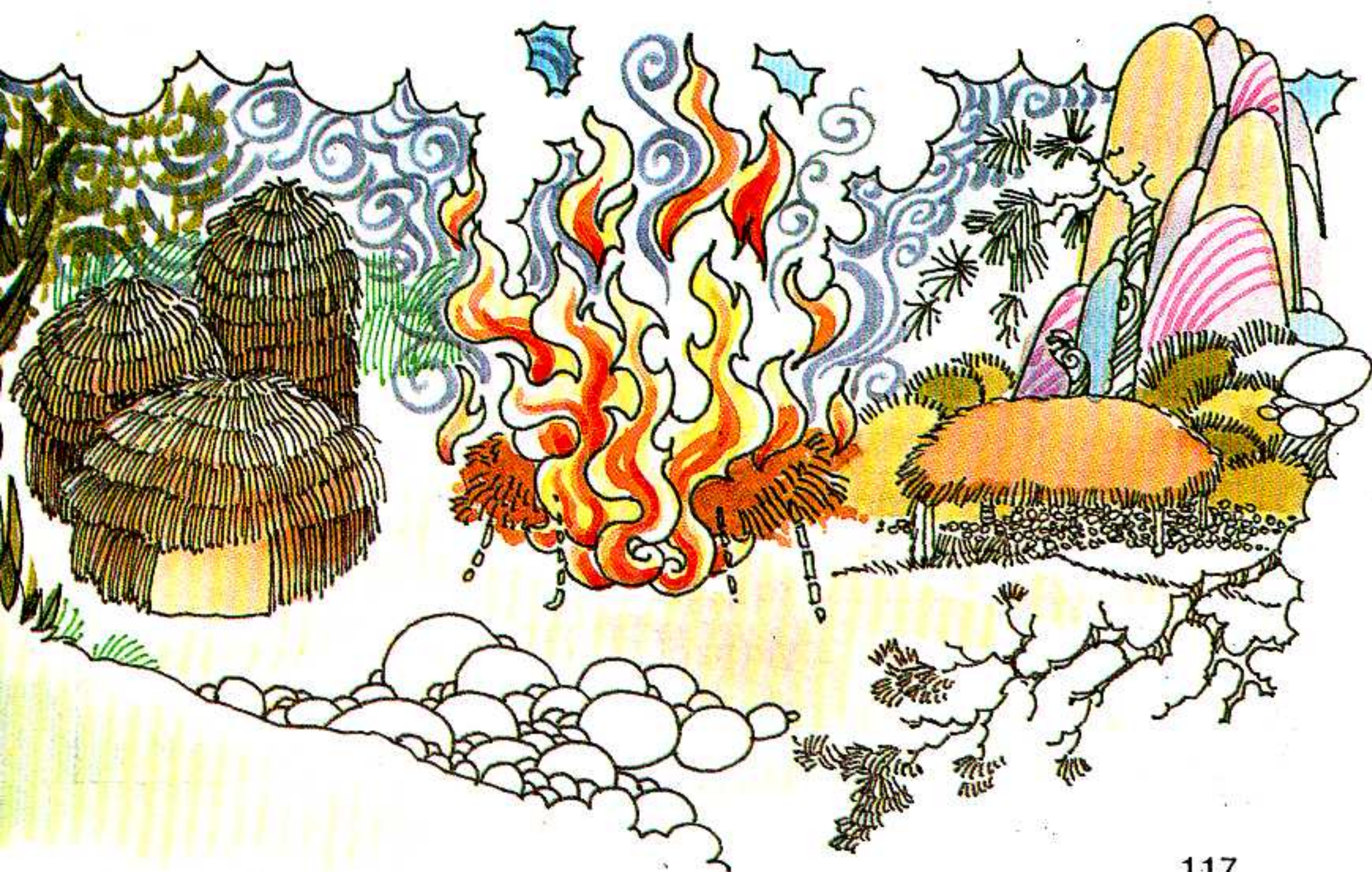
— Ουφ! κάνει κι ο Τσιν-Τσι και χώνει κι αυτός τα δάχτυλά του στο στόμα.

Ξαφνικά έμειναν και οι δυο ακίνητοι. Κοιτάζουν ο ένας τον άλλο με γουρλωμένα μάτια.

— Τι νόστιμο κρέας! λέει ο πατέρας.

— Τι νόστιμο!.. λέει κι ο Τσιν-Τσι. Και γλείφουν και οι δυο τα δάχτυλά τους.

Απ' τη μέρα εκείνη σταμάτησαν όλοι στη φαμίλια του Τσιν-Τσι να τρώνε το κρέας ωμό. Το ψήνουν στα κάρβουνα. Το είπαν και σε άλλους φίλους τους, πως το κρέας ψημένο είναι νοστιμότερο, κι εκείνοι το είπαν σε άλλους κι ύστερα σ' άλλους κι έτσι, από τότε, κανένας πια δεν ήθελε να τρώει το κρέας ωμό.

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις του κειμένου με τα ρήματα που λείπουν:

Είχαν... ένα καλυβάκι, για να οι ίδιοι.

Από το κτήμα που το,

ρύζι και λαχανικά.

...καθόταν κοντά στη φωτιά και

..... απ' τη φωτιά τους ένα δαυλί αναμμένο,

..... από γύρω και κάμποσα ξερά ξυλαράκια και

..... κι μια δεύτερη φωτιά.

Τώρα ο Τσιν-Τσι τι έκανε.

2. Ξαναγράφω τα ρήματα που συμπλήρωσα στην άσκηση 1:

μένω στο καλυβάκι.

..... και ρύζι και λαχανικά.

..... κοντά στη φωτιά.

Εγώ ένα δαυλί αναμμένο.

..... ξερά ξυλαράκια.

..... και μια δεύτερη φωτιά.

..... τι έκανε ο Τσιν-Τσι.

3. Γράφω το ρήμα που ταιριάζει σε καθεμιά από τις προτάσεις:

(ράβω, σκάβω, καταφέρνω, παλεύω, σωπαίνω, βγαίνω, πλένω, δένω)

Ράβω

τη σάκα μου.

..... με τα κύματα της θάλασσας.

..... να ξυπνώ πρωί πρωί.

..... τα κορδόνια των παπουτσιών μου.

..... τα χέρια μου.

..... για περίπατο.

..... για ν' ακούσω τους άλλους.

..... τον κήπο μας.

4. Συζητούμε στην τάξη τη σημασία του κάθομαι στις παρακάτω φράσεις. Ύστερα κάνουμε προφορικά ανάλογες προτάσεις:

Κάθομαι στην πρώτη σειρά.

Κάθομαι σ' αναμμένα κάρβουνα.

Κάθομαι σ' ένα διώροφο σπίτι.

Κάθισε λίγο ακόμα.

Κάθισα και περίμενα.

Τρέξε, μην κάθεις.

5. Γράφω και μαθαίνω:

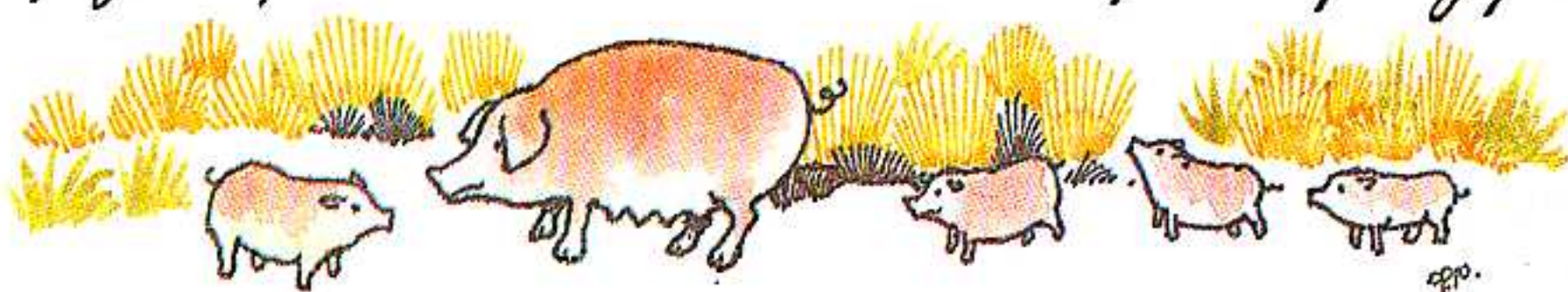
*Πηγαίνει κι ανάβει μια δεύτερη φωτιά μωροστά στην
μαρυβούλα.*

.....

.....

6. Λέξεις για την καρτέλα:

ρύφι, κάρβοννο, ωντίμι-ωντιυός, γταίω-γταίφιμο

- 7*. Συμπληρώνω τις παροιμίες με το ρήμα που ταιριάζει:

(ανάβω, χορεύω, γυρεύω, πλουταίνω, απομένω, δέρνω, φέρνω, παίρνω, μπαίνω, βγαίνω)

..... το λυχνάρι σου, προτού να σε βρει η νύχτα.

Όταν λείπει η γάτα, τα ποντίκια.

..... με το βελόνι ν' ανοίξει πηγάδι.

Με το νου η κόρη, με τον ύπνο η ακαμάτα.

Τα «έχει» πάνε κι έρχονται, κι η αρχοντιά

Φταίει ο γαίδαρος και το σαμάρι.

Όσα η ώρα δεν τα ο χρόνος.

Αν δώσεις το δάχτυλό σου, σου και το χέρι.

Η αρρώστια με το σακί και με το βελόνι.

ΒΑΣΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Α

αγελάδα
αεροδρόμιο
αλάτι
αμυγδαλιά
απόψε
απρόσεχτος, -η, -ο
ατύχημα
αυριανός, -ή, -ό
αχλάδι

Β

βίδα
βιδώνω
βουλιάζω

Γ

γαβγίζω
γάμος
γαριφαλιά, γαρίφαλο
γδύνομαι
γιαούρτι, γιαούρτη
γινωμένος, -η, -ο
γιος

Δ

δέκατος, -η, -ο
διευθυντής,
διευθύντρια

Ε

εκατομμύριο
ένατος, -η, -ο
επιβάτης

Ζ

ζαλίζομαι
ζηλιάρης, -α, -ικο
ζυγίζω
ζυμάρι
ζυμώνω

Η

ηθοποιός

Θ

θεατής

Ι

Κ

κάγκελο
καθαρά
καθαριστήριο
καντήλι
κάρβουνο
κατάρτι
κατασκήνωση
κατοίκα
κεράσι
κερί

Λ

λεμονάδα
λουτρό

Μ

μα

μαγειρεύω
μανάβικο
μέχρι
μοσκοβολώ
μπαλόνι

Ν

νοιιάζει (με, σε, τον...)
νότιος, -ια, -ιο
Νότος και νοτιάς
ντομάτα
ντροπαλός, -ή, -ό

Ξ

ξεσκονίζω
ξεφουσκώνω

Ο

όγδοος, -η, -ο
οδός
οικοδόμος
ομπρέλα
όργωμα
οργώνω

Π

παίχτης
παλτό
παντοπωλείο
παξιμάδι
παπαγάλος
παράδειγμα
παραέξω
παραπάνω
πελάτης
πενήντα
πεντάδα
πετρέλαιο

πέτρινος, -η, -ο
πηγή
πλυντήριο
ποντίκι, ποντικός

Ρ

ράφι
ράφτης
ράψιμο
ρύζι

Σ

σακούλα
σαράντα
σημάδι
σημείωμα
σημειώνω
σημερινός, -ή, -ό
σιτάρι, στάρι

Τ

ταβάνι
ταχύτητα
τεμπέλης, -α, -ικο
τεμπελιά
τετρακόσιοι, -ιες, -ια
τηγάνι
τηγανίζω
τηλεγράφημα
τούβλο
τριάδα
τροφή
τσαλακώνω
τσεκούρι
τσιμπώ

Υ

χρήματα
χρήσιμος, -η, -ο

Φ

φαρμακοποιός
φταίω
φωλιά

Ψ

ψαρεύω
ψώνια
ψωνίζω

Χ

χάρτινος, -η, -ο

Ω

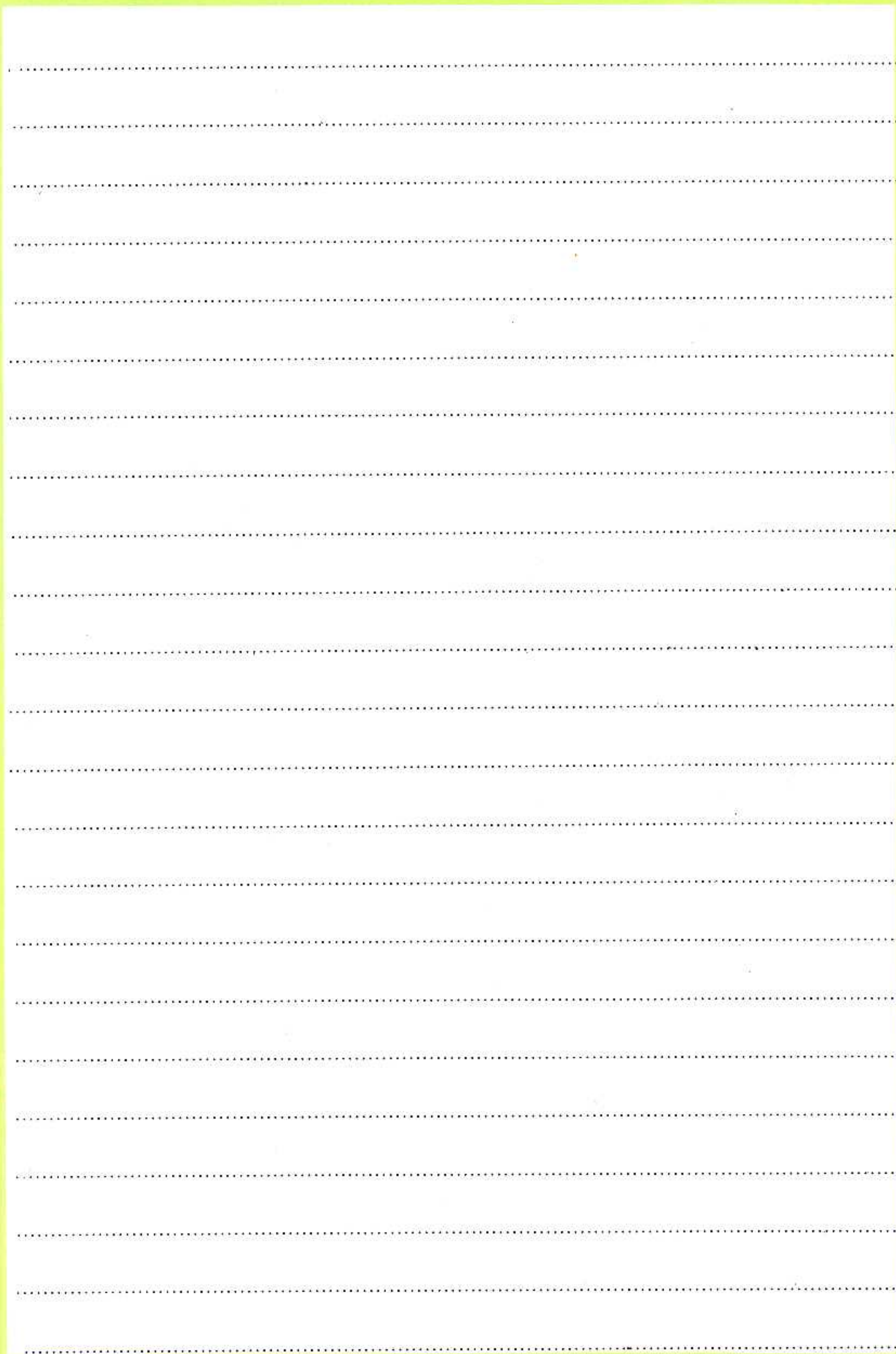
Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

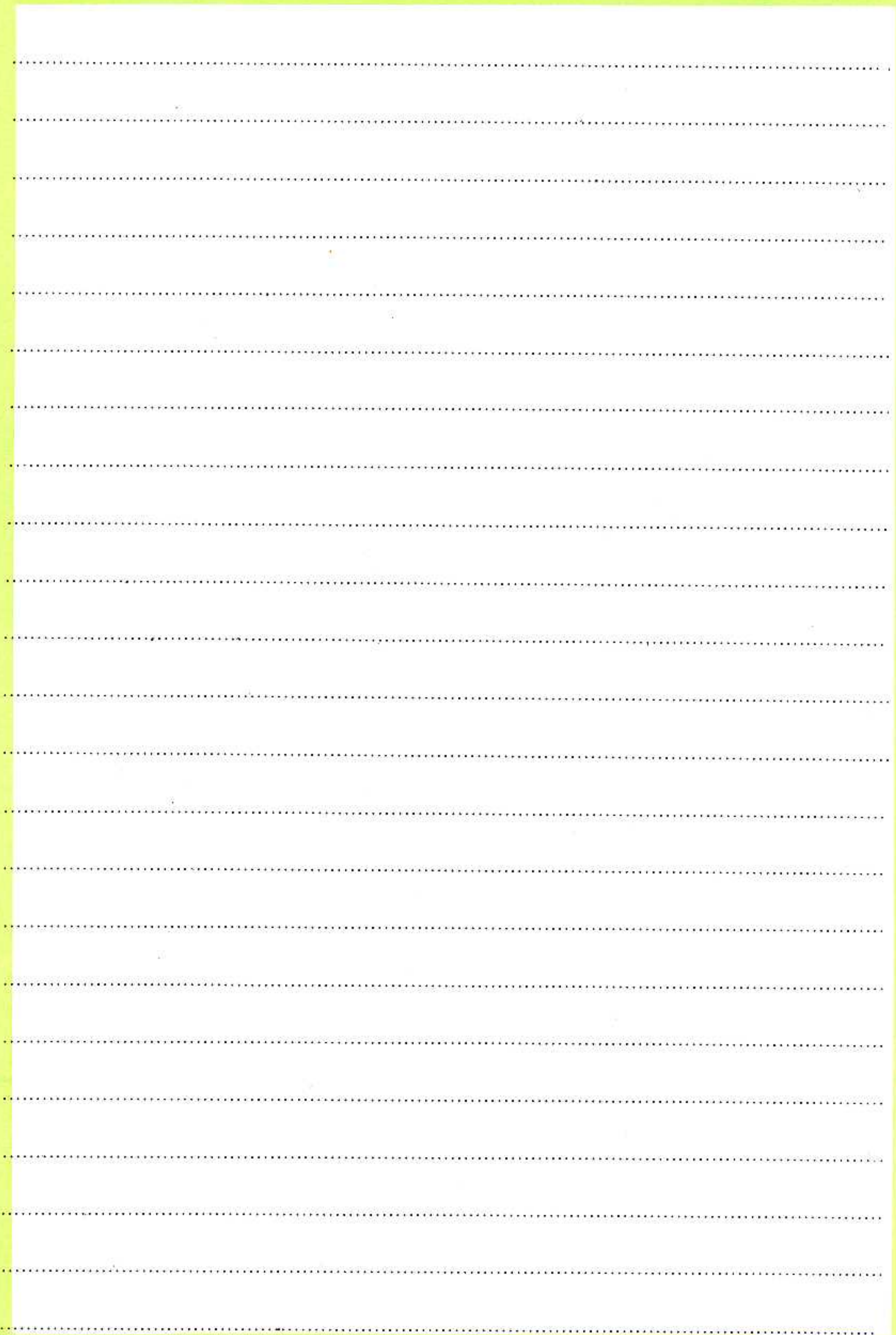
Στο οδοντιατρείο	6
Πόλεμος στο διάστημα	
Λουκιανού (<i>Αληθινή ιστορία Α΄</i> , μετάφραση Κ. Χωρεάνθη)	10
Παιγνίδια στη γειτονιά	
Κοσμά Πολίτη (<i>Eroica</i> , Ίκαρος, 3η έκδοση, 1958)	14
Νανούρισμα (ποίημα)	
Φώτη Αγγουλέ (<i>Εντελβαίς</i> , έκδοση «Νησιού», Χίος 1946)	18
Ο μεθυσμένος μυλωνάς	
Ζαχαρία Παπαντωνίου (<i>Τα ψηλά βουνά</i> , Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Ι. Δ. Κολλάρου και Σία Α.Ε. Αθήνα, χ.χ.)	22
Ο Δρίμακος	27
Ευλογημένη γη	
Ανδρέα Καρκαβίτσα (<i>Λόγια της πλώρης</i> , Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα 1953)	31
Το χέρι του Κλοτέρ	
Sempé/Gosciny (<i>Ο μικρός Νικόλας</i> , μετάφραση Ν. Δαμιανίδη, Τεκμήριο, Αθήνα, 1979)	33
Τα πεντόβολα	
Μαρούλας Κλιάφα και Ζωής Βαλάση (<i>Ας παίξουμε πάλι</i> , Κέδρος, Αθήνα, 1979)	39
Το γλαστράκι	
Έφρας Γενακρίτου (<i>Με λεν Ελπίδα</i> , Λευκωσία, 1982)	43
Μέσα στη σπηλιά	49
Ο τραγουδιστής	
Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου (<i>Ανθρώπινη δίψα</i> , Ίκαρος, Αθήνα, 1959)	54
Το τέχνασμα του σοφού	59
Τα περδικόπουλα	
Ανδρέα Καρκαβίτσα (<i>Το ραζακί σταφύλι</i> , Αναγνωστικό για την Γ΄	

δημοτικού, Αθήνα, 1923)	61
Το στάρι που έγινε σαν αμύγδαλο	
Έλλης Αλεξίου (Ήθελε να τη λένε κυρία, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1981)	67
Η θάλασσα: Η επιθυμία	
Ανδρέα Καρκαβίτσα (Λόγια της πλώρης, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα, 1953)	71
Η θάλασσα: Η πραγματοποίηση	
Ανδρέα Καρκαβίτσα (Λόγια της πλώρης)	75
Σαν το αλάτι	
Λαϊκό παραμύθι (Νεοελληνικά λαογραφικά κείμενα, Βασική Βιβλιοθήκη, αρ. 48, Ι.Ν. Ζαχαρόπουλος, 1955)	79
Χριστούγεννα (ποίημα)	
Σωτήρη Σκίπη (Λυρικό ημερολόγιο, Αθήνα, 1948)	84
Ορεινή Έφεσος	
Διδώς Σωτηρίου (Ματωμένα χώματα, Κέδρος, 25η έκδοση, Αθήνα, 1983)	89
Ο σταυρός	
Σπύρου Επαμεινώνδα (Παιδική Ανθολογία, εκδ. Κυπριακός Σύνδεσμος Παιδικού - Νεανικού βιβλίου, Κύπρος, 1979)	91
Ο δημοσιογράφος: Το ξεκίνημα	
Ντενίζ Ρώντα (Τα παραμύθια της μοίρας, έκδοση Ρώντα, Αθήνα, χ.χ.)	96
Ο δημοσιογράφος: Η ενημέρωση	
Ντενίζ Ρώντα (Τα παραμύθια της μοίρας)	102
Έχετε δει θέατρο στο δρόμο;	
Αγγελικής Βαρελλά (Φιλενάδα, φουντουκιά μου, εκδόσεις Α.Σ.Ε. Χαρταετός, 1982)	108
Ο Τσιν-Τσι και τα γουρουνόπουλα	115
Βασικό λεξιλόγιο	120
Περιεχόμενα	123

ΕΚΔΟΣΗ ΚΒ' 2004 - ΑΝΤΙΤΥΠΑ: 167.000 - ΑΡ. ΣΥΜΒ. 609/10-6-04

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΑΦΟΙ ΤΣΑΛΔΑΡΗ Ο.Ε. - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Μ. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

ISBN Set 960 - 06 - 0095 - 3
960 - 06 - 0097 - X